

EUROPOS SĄJUNGA

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS

III etapas. Sprendinių konkretizavimo stadija

Sprendiniai

Užsakovas: Akmenės rajono savivaldybės administracija

Rengėjas: VGTU Teritorijų planavimo mokslo institutas

Projekto vadovė: prof. dr. Marija Burinskienė (Atest. nr. 2494)

2007 m.

T U R I N Y S

1. SOCIALINĖ – EKONOMINĖ APLINKA	4
1.1. Įvadas	4
1.2. Sprendinių konkretizavimo prielaidos	4
1.2.1. Gyventojų pokytis rajono miestuose ir kaimuose	5
1.2.2. Gimusių vaikų skaičius	6
1.2.3. Bendras rajono ekonominio lygio augimas	7
1.3. Socialinės - ekonominės infrastruktūros sprendiniai	8
1.3.1. Švietimo ir mokslo infrastruktūros sprendiniai	8
1.3.2. Kultūros infrastruktūros sprendiniai	11
1.3.3. Asmens sveikatos priežiūros infrastruktūros vystymo sprendiniai	14
1.3.4. Socialinių paslaugų infrastruktūros sprendiniai	16
1.3.5. Verslo ir pramonės vystymo sprendiniai	18
1.3.6. Turizmo plėtros sprendiniai	20
2. RAJONO GAMTINĖ APLINKA, REKREACIJOS PLĖTOJIMAS	25
2.1. Gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo, reglamentavimo, naudojimo ir	25
2.1.1 Įvadas	25
2.1.2. Sprendiniai	25
2.2. Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo plėtojimas	28
2.2.1. Įvadas	28
2.2.2. Sprendiniai	29
3. ŽEMĖS NAUDOJIMAS	34
3.1. Planuojamos veiklos prioritetai	34
3.2. Teritorijos funkcinis zonavimas	35
3.2.1. Zonavimo pagrindai	35
3.2.2. Bendrasis teritorijos zonavimas	36
3.2.3. Žemės ūkio paskirties žemės funkcinis zonavimas	36
3.2.4. Miškų ūkio paskirties žemės funkcinis zonavimas	38
3.3. Bioprodukcinio ūkio plėtra	39
3.3.1. Žemės ūkio vystymas	39
3.3.2. Miškų ūkio vystymas	41
3.4. Teritorijos naudojimo reglamentai	42
3.5. Teritorijų rezervavimas visuomenės poreikiams	45
4. NEKILNOJAMASIS KULTŪROS PAVELDAS	49
4.1. Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų reikšmė ir integracija į savivaldybės plėtrą	49
4.2. Saugomo kultūrinio kraštovaizdžio apsauga	50
4.3. Svarbiausių pavienių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkymo kryptys ir naudojimo prioritetai	52
4.4. Akmenės rajono nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sąrašas	53
5. AKMENĖS RAJONO SUSISIEKIMO SISTEMOS SPRENDINIAI	60
6. INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS SPRENDINIAI	64
6.1. Vandentieka ir vandenvala	64

6.2. Elektros energijos tiekimas	66
6.3. Atliekų tvarkymas	66
6.4. Šilumos ūkis	69
6.5. Gamtinių dujų tiekimas	69
6.6. Telekomunikacijos ir ryšiai	71

1. SOCIALINĖ – EKONOMINĖ APLINKA

1.1. Įvadas

Pagrindinis Akmenės rajono socialinės – ekonominės infrastruktūros vystymo tikslas yra suplanuoti rajono socialinių ir ekonominių veiklų plėtrą ilgalaikiai teigiamai perspektyvai.

Akmenės rajono lygmens socialinės – ekonominės infrastruktūros vystymo centrus nustatėme, remdamiesi Akmenės rajono savivaldybės patvirtintu urbanistinio karkaso pagrindu.

Akmenės rajono socialinės-ekonominės infrastruktūros vystymo užtikrinimui išskirti šie pagrindiniai uždaviniai:

- 1) pagerinti asmens sveikatos priežiūros įstaigų paslaugų kokybę ir prieinamumą;
- 2) tobulinti susiklosčiusią rajono mokyklų, kultūros paveldo objektų, sveikatos priežiūros įstaigų, lankytinų teritorijų erdvinę struktūrą, vystyti jų urbanistinę sistemą;
- 3) sukurti patrauklią ir palankią aplinką verslo plėtrai bei skatinti investicijas. Skatinti smulkų ir vidutinį verslą, vystyti infrastruktūrą pramonės rajonuose;
- 4) tobulinti socialinių paslaugų infrastruktūrą, skatinti kokybiškų socialinių paslaugų tiekimą;
- 5) pritaikyti gamtos, kultūros, dvasinės srities paminklus, rekreacijos objektus turizmo reikmėms;
- 6) pertvarkyti švietimo įstaigų tinklą ir įkurti pagal galimybes profesinio ugdymo įstaigą – suderinant mokymo programas su Akmenės rajono darbo rinkos poreikiais;
- 7) stiprinti Akmenės rajono kultūrinį patrauklumą, stiprinant Naujosios Akmenės kaip rajono centro įvaizdį.

1.2. Sprendinių konkretizavimo prielaidos

Siekiant nustatyti tinkamiausius Akmenės rajono socialinės – ekonominės infrastruktūros sprendinius, svarbu įvertinti demografinio ir ekonominio išvystymo dabartines ir prognozuojamas tendencijas, išskiriant 10 m. laikotarpį (iki 2017 m).

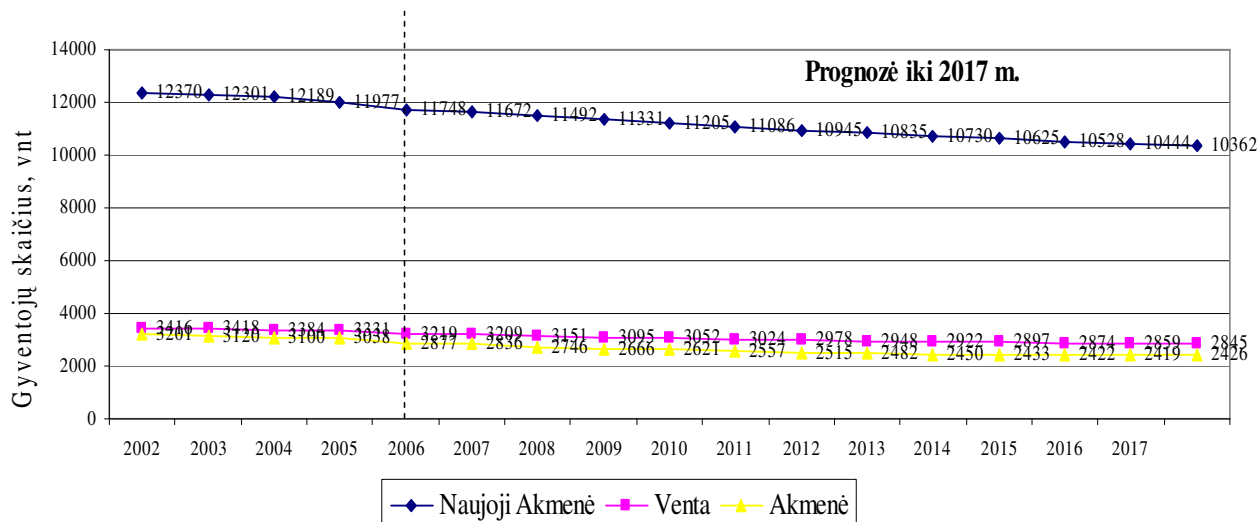
Nustatyti pagrindiniai veiksniai, kurie lemia bendrą rajono išvystymą 10 metų laikotarpiui:

- ❑ gyventojų pokytis rajono miestuose ir kaimuose (gyventojų skaičiaus mažėjimas);
- ❑ gimusių vaikų skaičius;
- ❑ bendras rajono ekonominio lygio augimas (BVP pokytis).

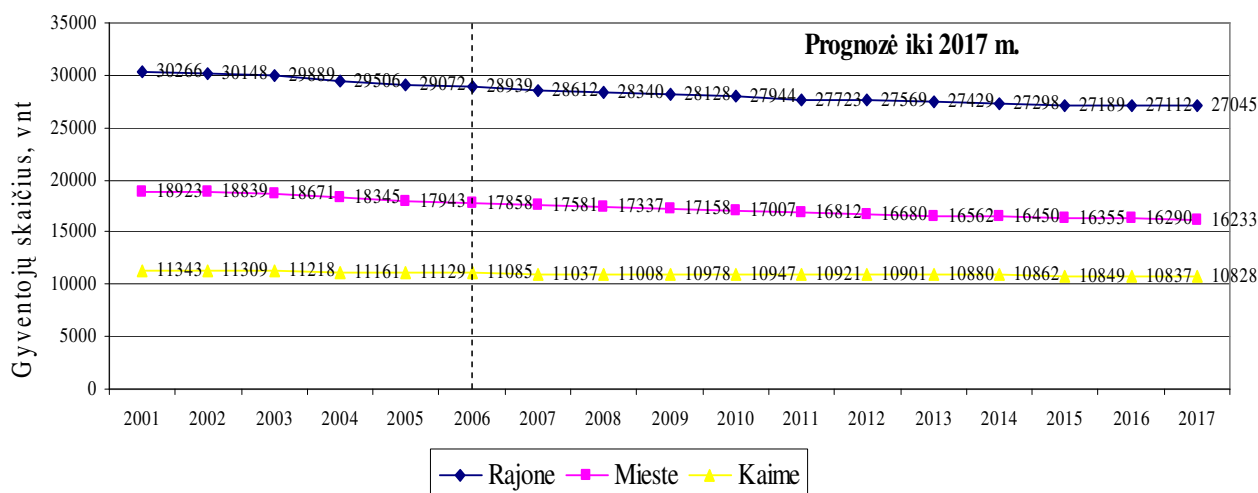
1.2.1. Gyventojų pokytis rajono miestuose ir kaimuose

Nuspręsta priimti pesimistinio demografinio augimo alternatyvą, kadangi demografinė situacija ir migracijos saldo jau daugelis metų yra rajone yra neigiami. Prognozuojama, kad rajone 2017 m. gyvens apie 27 tūkst. žmonių.

Nustatytas prognozuojamas gyventojų skaičius rajone ir didžiausiuose miestuose 2017 metams pateikiamas 1.1, 1.2 paveiksluose ir 1.1 bei 1.2 lentelėje:

1.1 pav. Akmenės rajono miestų gyventojų skaičiaus dinamika ir kitimo prognozė

1.2 pav. Akmenės rajono miesto ir kaimo gyventojų skaičiaus dinamika ir kitimo prognozė

1.1 lentelė. Akmenės rajono gyventojų skaičiaus prognozė, 2017 m.

Regionas	Pesimistinis variantas, 2017 m.
Akmenės r. sav.	27045
Naujoji Akmenė	10043
Venta	2630
Akmenė	2232

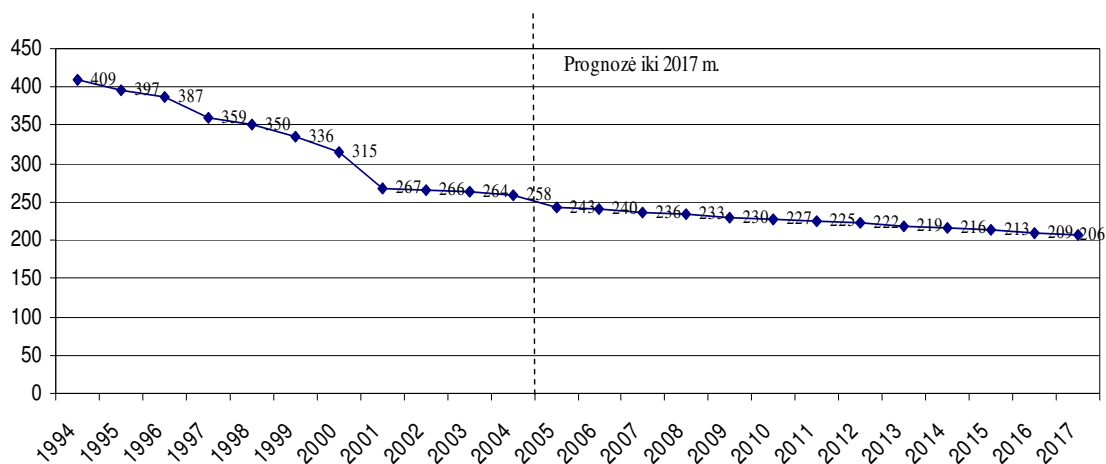
1.2. lentelė. Miesto, kaimo gyventojų skaičiaus santykio prognozė, 2017 m.

Regionas	Pesimistinis variantas, 2017 m.	
	Gyv.	Proc.
Akmenės r. sav.	27045	100%
Mieste	16233	60%
Kaime	10828	40%

Prognozuojant rajono, miestų ir kaimų gyventojų ir gimusių vaikų skaičiaus kitimą, jų mažėjimas sumažintas, nes Lietuvoje gerėjant gyvenimui, mažės emigracija, pradės grįžti ankščiau išvykę gyventojai. Bus vykdoma griežta ne ES valstybių piliečių imigracijos politika, realizuojama regioninė politika.

1.2.2. Gimusių vaikų skaičius

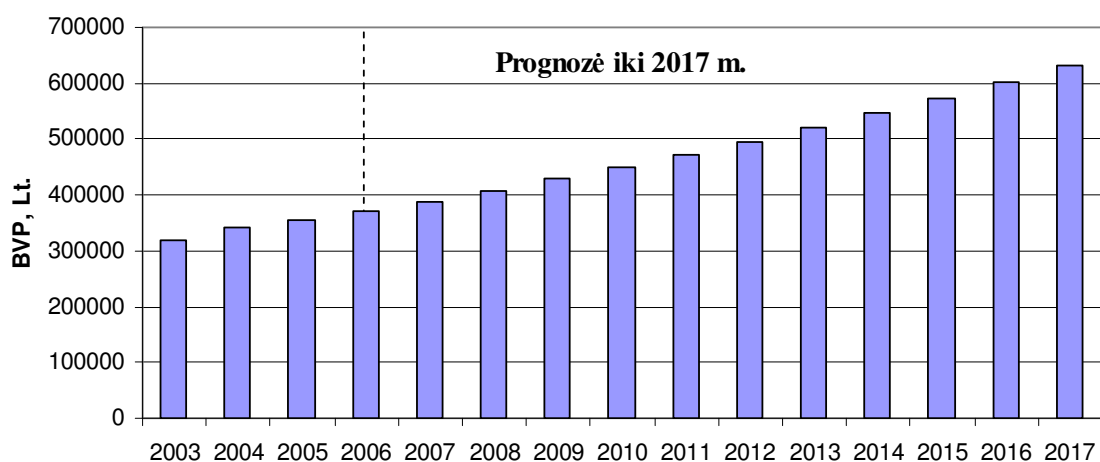
Didelę grėsmę savivaldybės bendrojo lavinimo sistemai kelia mažėjantis gimstamumas (1.3 pav.). Galima teigti, kad mokinių skaičiaus mažėjimas koreliuoja su gimstamumo mažėjimu rajone. Kaip matyti iš 3 pav., nuo 1994 m. gimusių skaičius pradėjo gana smarkiai mažėti: 1994 m. rajone gimė 409, o 2005 – tik 243 kūdikiai, arba 41% mažiau. Po 5 – 6 metų, t.y. tada, kai gimė 1995 m. pradėjo lankyti mokyklas, pastebimas ir mokinių skaičiaus mažėjimas. Prognozė rodo, kad 2017 m. rajone gimusių vaikų skaičius nukris iki 206 vaikų t.y. 15,2 % mažiau negu 2005 m.

1.3 pav. Akmenės rajono gimusių vaikų skaičiaus dinamika ir prognozė

1.2.3. Bendras rajono ekonominio lygio augimas

Priimta realios ekonominės raidos koncepcija (BVP augimo) orientuota į optimistinę prognozės alternatyvą. BVP prognozė pateikta 1.4 paveiksle ir 1.3 lentelėje.

1.4 pav. Akmenės rajono bendrojo vidaus produkto kitimo prognozė

1.3 lentelė. Bendrojo vidaus produkto prognozė 2017 m.

Rodiklis	2003 – 2006	Optimistinis
		2006 – 2017 m.
BVP (mln Lt)	319,812 – 370,222	370,222 – 633,206
BVP kasmetinis augimo proc.	5 - 7	5
BVP. Tenkantis vienam gyventojui tūkst. Lt.	10,7 – 12,8	10,7-23,4
Padidėjimas kartais lyginant su 2006 m.		1,7

1.3. Socialinės - ekonominės infrastruktūros sprendiniai

1.3.1. Švietimo ir mokslo infrastruktūros sprendiniai

Nuolat vystoma ir tobulinama rajono švietimo įstaigų infrastruktūra, užtikrins valstybės bei savivaldybės deleguotų funkcijų ir švietimo prioritetų įgyvendinimą savivaldybės neformaliojo ir formaliojo ugdymo sistemoje, sudarant galimybes laisvos, kritiškai mąstančios ir atsakingos asmenybės vystymuisi.

Bendrojo lavinimo mokyklos pertvarkomos pagal savivaldybės sudarytus mokyklų tinklo pertvarkos planus. Bendrojo plano švietimo ir mokslo sprendiniai buvo derinami su Akmenės rajono savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklų tinklo pertvarkos iki 2012 m. planu, kuriame sprendžiamas naujų bendrojo lavinimo mokyklų poreikis.

Gerinant mokymo kokybę bei taupant išteklius Kyvilių ir Agluonų V. Zubovo pagrindines kaimo mokyklas būtų galima sujungti, taip sudarant galimybes mažėjant gyventojų skaičiui, rajono šiaurės vakarų teritorijoje, išlaikyti bent vieną stiprią ugdymo įstaigą. Sumažėjus mokinių skaičiui Papilės S. Daukanto vidurinės mokyklos Klaišių skyriuje (10 mokinių) – šią mokyklą uždaryti.

Siūloma sudaryti sąlygas akredituoti mokyklas, kurios siekia po pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų, tapti aukštesnės pakopos mokymo įstaigomis. Tokiomis mokyklomis sustiprinus jų materialinę bazę, galėtų būti, atitinkamai Naujosios Akmenės pagrindinė (1090 mokiniai) ir Ventos vidurinė mokykla (618 mokiniai).

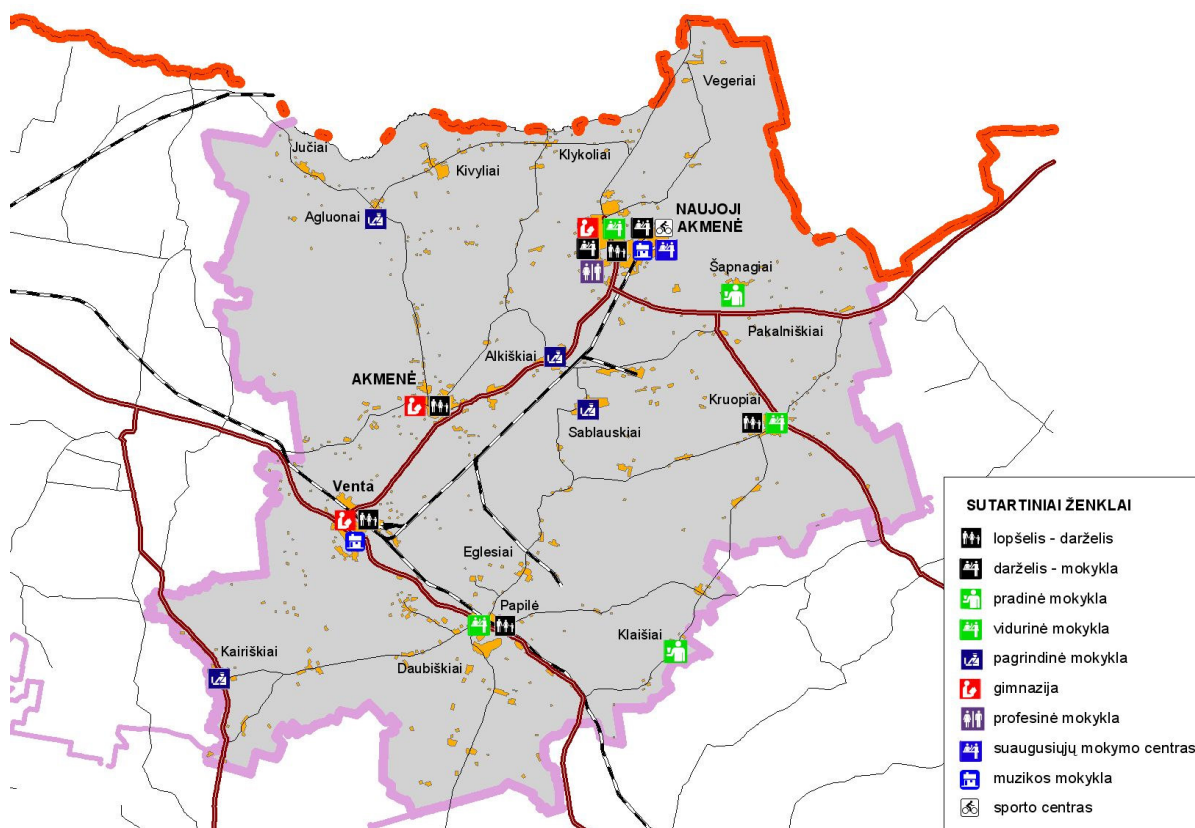
Akmenės rajono savivaldybėje yra poreikis įsteigti profesinę mokyklą, kadangi didelis nedarbas ir rajonas neturi tokios mokymo įstaigos. Tikslinga profesinę mokyklą kurti didžiausiame rajono mieste – Naujojoje Akmenėje. Siūloma studijų programas derinti su darbo rinkos poreikiais. Tikslinga steigti Statybos ir transporto mokyklą, kadangi 30,94% užimtų Akmenės rajono gyventojų dirba cemento, kalkių ir gipso gamybos įmonėse; 6,68 % sausumos transporto įmonėse; 4,07% statybvietės paruošimo įmonėse; 3,9 % cemento, kalkių ir gipso gaminių gamybos įmonėse; 3,03 Akmens karjerų eksploatavimo įmonėse; 2,45 % Medienos pjaustymo ir kt. apdorojimo įmonėse¹.

Akmenės rajono savivaldybės ugdymo įstaigų sudėtis yra įvairi, tačiau apsiriboja tik bendrojo lavinimo įstaigomis. 1.4 lentelėje pateikiame esamą ir numatomą Akmenės rajono ugdymo įstaigų sąrašą. Numatomas ugdymo įstaigų teritorinis išsidėstymas 2017m. pateiktas 1.5 pav.

¹ Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija. Lietuvos pramonės ir verslo klasterių žemėlapis, 2007 m.

1.4 lentelė. Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje numatomos ugdymo įstaigos, 2017m.

Mokyklos pavadinimas	iki 2017 m.	Mokymo bazės stiprinimas
Profesinė mokykla	<i>Statybos ir transporto profesinės mokyklos įsteigimas Naujoje Akmenėje</i>	1. Mokyklų pastatų renovacija (galimas finansavimo šaltinis: ES 2007 – 2013); 2. Mokyklų stadionų ir žaidimų aikštelių prie mokyklų renovacija. 3. Siūloma miestų mokykloms nupirkti daugiau mokyklinių autobusų (prioritetas Ventos vidurinei mokyklai).
Gimnazijos:		
Naujosios Akmenės Ramučių gimnazija;	x	
Akmenės gimnazija;	x	
Vidurinės mokyklos:		
Ventos vidurinė mokykla;	<i>Stiprinti iki gimnazijos lygio</i>	
Kruopių vidurinė mokykla;	x	
Papilės Simono Daukanto vidurinė mokykla;	x	
Pagrindinės mokyklos:		
Naujosios Akmenės "Saulėtekio" pagrindinė;	<i>Stiprinti iki vidurinės mokyklos lygio</i>	
Agluonų V. Zubovo pagrindinė mokykla;	<i>Sujungiamos Agluonų V. Zubovo ir Kairiškių pagrindinės mokyklos</i>	
Kairiškių pagrindinė mokykla;		
Kivylių pagrindinė mokykla;	x	
Sablauskių pagrindinė mokykla	x	
Pradinės mokyklos:		
"Saulėtekio" pagrindinės mokyklos Alkiškių skyrius;	x	
Papilės S. Daukanto vidurinės mokyklos Klaišių skyrius;	x	
Kruopių vidurinės mokyklos Šapnagių skyrius	x	
Mokyklos- darželiai:		
Naujosios Akmenės m. d. „Atžalynas“;	x	
Naujosios Akmenės m. d. „Buratinas“	x	

1.5 pav. Siūlomas Akmenės rajono ugdymo įstaigų išdėstymas iki 2017 m.

Siūloma didžiausiuose rajono miestuose (Naujojoje Akmenėje, Ventoje, Akmenėje) steigti švietimo centrus. Mažuose miesteliuose ir kaimuose reikia kurti universalius kaimo centrus (tokie centrai galėtų atsirasti seniūnijose), kurie teiktų įvairiapusę informaciją ir konsultacijas vietos gyventojams.

Siūloma vystyti psichologinės tarnybos veiklą bei aktyvinti profesinio informavimo taškų (PIT) veiklą mokyklose ir steigimą rajono švietimo įstaigose 1.5 lentelė). Psichologinės tarnybos veiklą susieti su PIT veikla.

1.5 lentelė. Esami ir kuriami profesinio informavimo taškai

Įstaigos pavadinimas	Darbo vietų skaičius
Veikiantis PIT	
Naujosios Akmenės Ramučių gimnazija	2
Kuriami naujai PIT iki 2008 m. (stiprinami iki 2012 m.)	
Akmenės gimnazija	3
Kruopių vidurinė mokykla	2

Istaigos pavadinimas	Darbo vietų skaičius
Naujosios Akmenės „Saulėtekio“ pagrindinėje mokykloje	3
Ventos vidurinė mokykla	3
Papilės S.Daukanto vidurinė mokykla	3
Kivylių pagrindinė mokykla	2
Akmenės darbo birža	2

Siūloma įsteigti Akmenės karjeros planavimo centrą (Naujoje Akmenėje), kurio funkcijos būtų bendradarbiauti su ugdymo įstaigomis, darbo birža, koordinuoti PIT veiklą, organizuoti profesinį orientavimą, informavimą ir konsultavimą, kaupti duomenis apie darbdavių poreikius ir mokymo įstaigų galimybes.

Bendrojo lavinimo mokyklų tobulinimą vykdyti sustiprinant mokyklų materialinę bazę, palaikant glaudžius ryšius su šalies aukštojo mokslo įstaigomis, užmezgant tarptautinius ryšius.

Siūloma mokykloms nupirkti daugiau mokyklinių autobusų, o visuomeninio transporto tinklą nuolat derinti prie mokinių poreikių, ypač atsižvelgiant į nuo rajono centro nutolusių gyventojų padėti.

1.3.2. Kultūros infrastruktūros sprendiniai

Kultūros vystymosi strateginė svarba neatsiejama nuo socialinės bei ekonominės plėtros. Akmenės rajono kultūros įstaigų atliekamos funkcijos (socialinio aktyvumo, socialinės aplinkos ugdymo, informacinės plėtros visuomenei) yra itin svarbios, siekiant išlaikyti ir užtikrinti rajone optimalų kultūros sistemos funkcionavimą.

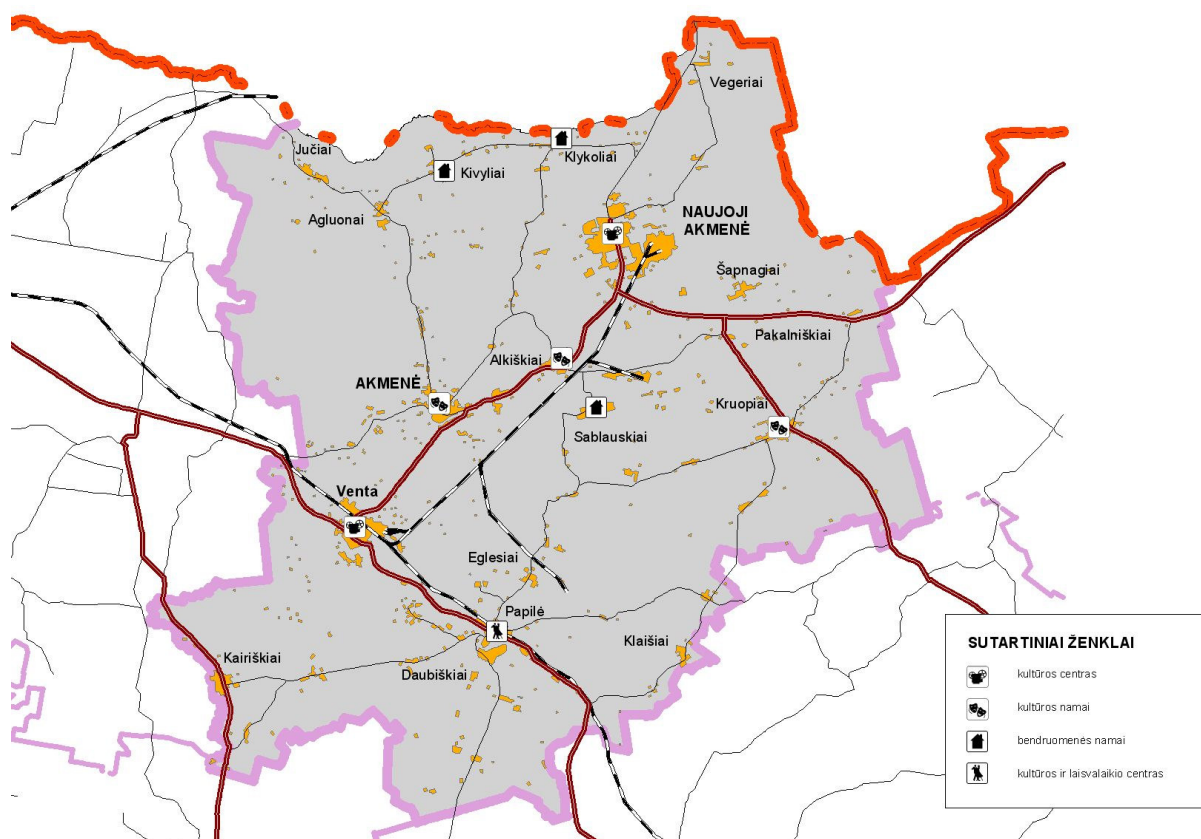
Akmenės rajone esamų kultūros centrų tinklas yra pakankamas. Siūloma išlaikyti esamą kultūros įstaigų tinklą iki 2017 m. Numatomas kultūros įstaigų teritorinis išsidėstymas 2017m. pateiktas 1.6 pav.

Visoms rajono kultūros įstaigoms reikalinga renovacija, trūksta įrangos². Pirmiausiai kapitalinį remontą siūloma atlikti Akmenės rajono savivaldybės kultūros centrui, Papilės kultūros ir laisvalaikio centrui, Akmenės, Kruopių kultūros namams, Kivylių ir Klykolių bendruomenės namams. Kiti numatomi darbai išdėstyti 1.6 lentelėje.

² Akmenės rajono savivaldybė

1.6 lentelė. Akmenės rajono savivaldybės kultūros įstaigų stiprinimo planas

Įstaigos	2007-2013	Iki 2017
Naujosios Akmenės kultūros centras	1. Kompiuterinės technikos atnaujinimas Akmenės rajono savivaldybės Kultūros centre ir padaliniuose.	1. Naujosios Akmenės kultūros centro ir filialų patalpų rekonstrukcija (einamieji remontai)
Ventos kultūros centras		
Papilės kultūros ir laisvalaikio centras	2. Darbuotojų kvalifikacijos kėlimas (išsiugdyti kultūros programų specialistus).	2. Kompiuterinės technikos atnaujinimas Akmenės rajono savivaldybės Kultūros centre ir padaliniuose.
Akmenės kultūros namai		
Kruopių kultūros namai	3. Akmenės r. savivaldybės KC reorganizacija (bendruomenių namus perduoti bendruomenėms)	3. Ypatingą dėmesį skirti etninės kultūros išsaugojimui, puoselėjimui (paskaitos, seminarai, etnokultūros švenčių atgaivinimas ir sklaida)
Alkiškių kultūros namai		
Kivylių bendruomenės namai		4. Tradicinių renginių organizavimas
Klykolių bendruomenės namai		
Sublauskių bendruomenės namai		5. Atlikti rajono gyventojų kultūrinių poreikių tyrimus

1.6 pav. Akmenės rajono kultūros įstaigų išdėstymas 2017 m.

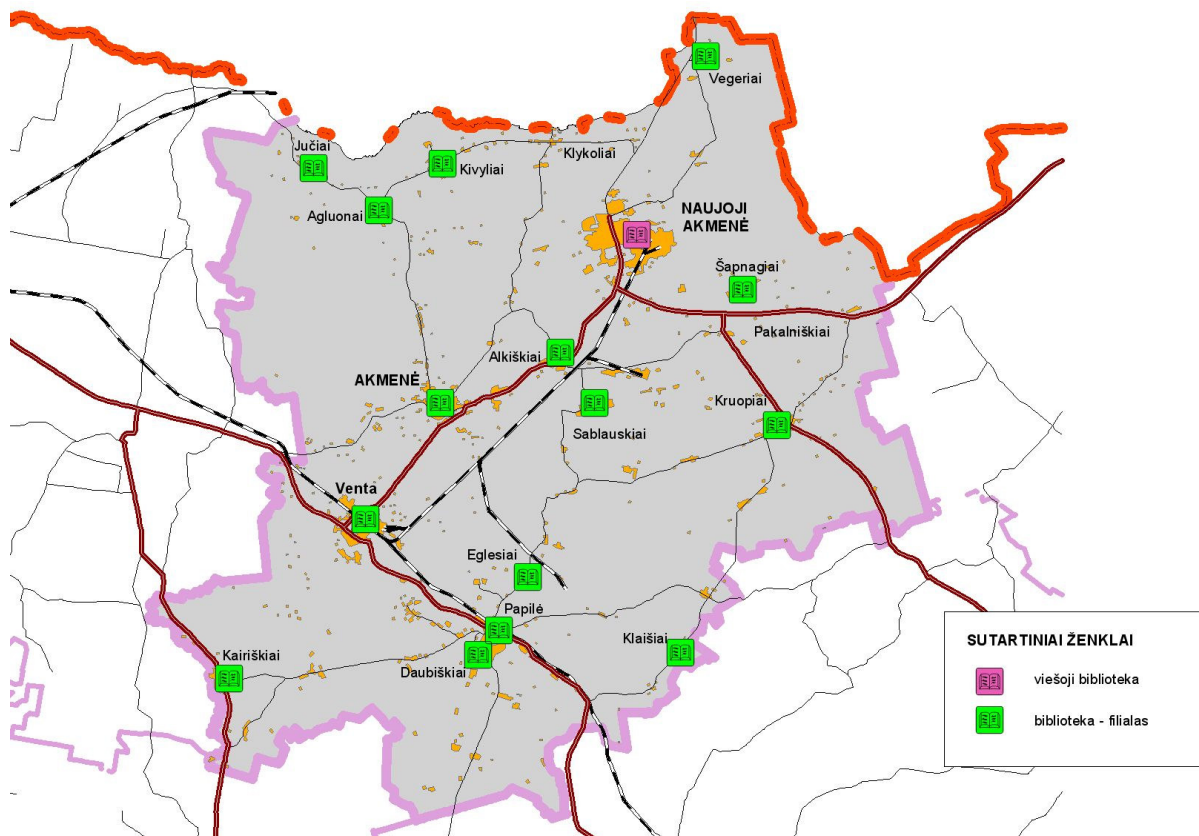
Siūloma pagerinti kultūrinės informacijos prieinamumą. Informacijos prieinamumui pagerinti naudoti šias priemones: stendų pastatymas; internetinio puslapio atnaujinimas – sudarant esamų renginių tinklą arba sukuriant atskirą internetinį puslapį Akmenės rajono kultūriniam gyvenimui pavaizduoti; reklaminių leidinių leidyba.

Siūloma Akmenės rajone suformuoti stiprų kultūrinį centrą Naujosios Akmenės mieste - papildant kultūrinių renginių tinklą, renovuojant esamus kultūrinio paveldo objektus bei kuriant naujus paminklus, tvarkant gyventojų pamėgtas vietas, formuojant miesto centro veidą.

Bibliotekų tinklas yra gerai išplėtotas, tačiau visos bibliotekos turi būti stiprinamos, ypač tos kurios patenka į urbanistinio karkaso centrus (1.7 lentelė). Numatomas bibliotekų tinklas pateiktas 1.7 pav.

1.7 lentelė. Akmenės rajono bibliotekų stiprinimo planas

Išstaigos	2007-2013	Iki 2017
Viešoji biblioteka	1. Viešosios bibliotekos	1. Viešosios bibliotekos
Akmenės miesto biblioteka-filialas	filialų patalpų	filialų patalpų
Eglesių kaimo biblioteka-filialas	rekonstrukcija	rekonstrukcija (einamieji
Ventos miesto biblioteka-filialas	(einamieji remontai)	remontai)
Agluonų kaimo biblioteka-filialas		
Kalniškių (dabar Daubiškių)	2. Viešosios bibliotekos	2. Darbuotojų
kaimo biblioteka-filialas	pastato renovacija	kvalifikacijos kėlimas
Jučių kaimo biblioteka-filialas		
Kairiškių kaimo biblioteka-filialas	3. LIBIS programos	3. Esant galimybėms
Kivylių kaimo biblioteka-filialas	įdiegimas	įkurti naujus filialus
Kruopių kaimo biblioteka-filialas		Šapnagiuose, Klaišiuose
Papilės kaimo biblioteka – filialas	4. Apšvietimo sistemos ir	ir Alkiškiuose
Sablauskių kaimo biblioteka-	inventoriaus atnaujinimas	
filialas		4. Plėsti bei atnaujinti
Vegerių kaimo biblioteka-filialas		bibliotekų kartoteką.

1.7 pav. Siūlomas Akmenės rajono bibliotekų išdėstymas iki 2017 m

1.3.3. Asmens sveikatos priežiūros infrastruktūros vystymo sprendiniai

Sveikatos apsaugos įstaigos Akmenės rajone vidinių rezervų nebeturi. Jei nebus padidintas finansavimas jų renovavimui, profilaktikos programoms, brangiai diagnostikai, naujesnių technologijų įsigijimui, specialistų kvalifikacijos kėlimui asmens sveikatos priežiūros įstaigų paslaugų kokybė palaipsniui kris. Asmens sveikatos priežiūros įstaigų tinklas turi būti vystomas atsižvelgiant į Akmenės rajono savivaldybės patvirtintą miestų urbanistinį karkasą:

A kategorijos centre (Naujoji Akmenė) siūloma aprūpinti naujausiomis technologijomis, renovuoti, išplėsti paslaugų kokybę.

B kategorijos centruose t. y. Ventoje ir Akmenėje siūloma išlaikyti esamas įstaigas ir pagal finansines galimybes gerinti šių įstaigų teikiamų paslaugų kokybę.

C kategorijos centruose t.y. Kruopiuose, Papiluose siūloma asmens sveikatos priežiūros įstaigų tinklo apimtį ir struktūrą priderinti prie sveikatos priežiūros paslaugų poreikio ir kokybės reikalavimų.

D kategorijos centre Agluonuose ir Sablauskiuose siūloma sustiprinti esamus medicinos punktus ir ateityje įsteigti ambulatorijas.

Esamas asmens sveikatos priežiūros tinklas yra pakankamas, tačiau paslaugų kokybę ir praeinamumą siūlomą gerinti 1.8 lent.).

1.8 lentelė. Akmenės rajono asmens sveikatos priežiūros įstaigų stiprinimo planas

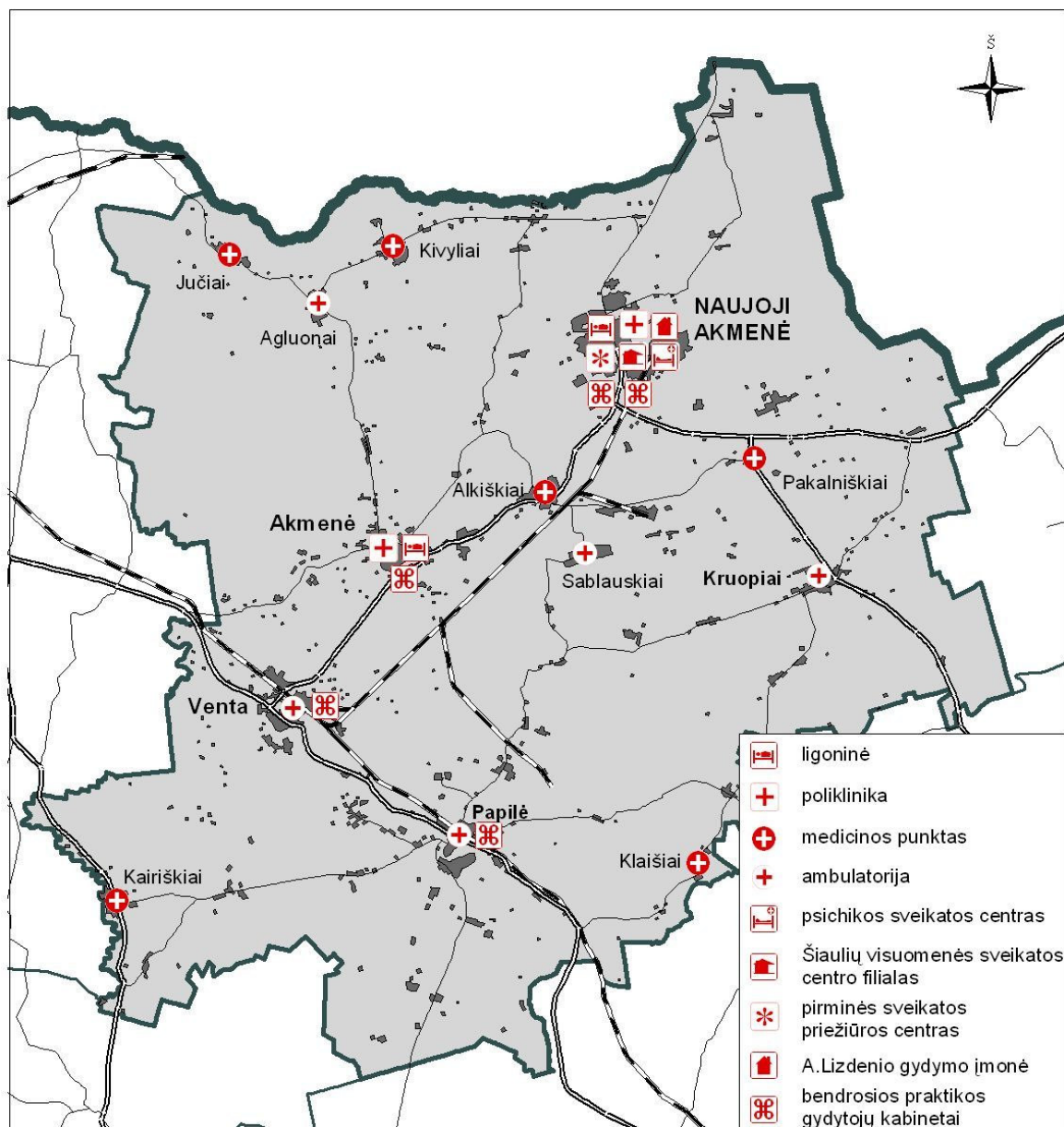
Istaigos	2007-2013	Iki 2017
Ligoninės 1 VŠĮ Naujosios Akmenės ligoninė 2. Akmenės slaugos ir palaikomojo gydymo ligoninė	1. Gydytojų kvalifikacijos kėlimas. Naujų gydytojų išugdytas ir pritraukimas. 2. Gydytojų išlaikymo rajono gydymo įstaigose programos sukūrimas. 3. Vystyti palaikomojo gydymo ir slaugos skyrius.	1. Pastatų ir medicininių įrangos atnaujinimas. 2. Akmenės rajono visuomenės sveikatos programų sukūrimas. 3. Medicininių atliekų likvidavimo įrangos atnaujinimas
Poliklinikos 1. Naujosios Akmenės poliklinika 2. Akmenės poliklinika 3. VŠĮ psichikos sveikatos centras 4. A. Lizdenio gydymo įmonė 5. Šiaulių visuomenės sveikatos centro Akmenės filialas	1. Pirminės sveikatos priežiūros decentralizavimas ir šeimos gydytojo institucijos formavimas 2. Gydytojų kvalifikacijos kėlimas. Naujų gydytojų išugdytas ir pritraukimas	1. Pastatų ir medicininių įrangos atnaujinimas. 2. Bendrosios praktikos kabinetų steigimas (Akmenėje (1), Naujoje Akmenėje (2), Ventoje (1), Papilėje (1)); 3. Psichologinės pagalbos kabinetų įsteigimas; 4. Medicininių atliekų likvidavimo įrangos atnaujinimas.
Ambulatorijos 1. VŠĮ Ventos ambulatorija 2. VŠĮ Kruopių ambulatorija 3. VŠĮ Papilės ambulatorija	1. Stiprinti ambulatorinės slaugos paslaugų teikimo, bendradarbiavimo tarp medicinos ir slaugos darbuotojų sistemą;	1. Agluonų ir Sablauskių, medicinos punktus pertvarkyti į ambulatorijas. 2. Pastatų ir medicininių įrangos atnaujinimas. 3. Psichologinės pagalbos specialisto darbo vietos įsteigimas
Medicinos punktai 1. Alkiškių medicinos punktas 2. Agluonų medicinos punktas 3. Jučių medicinos punktas 4. Kivylių medicinos punktas 5. Pakalniškių medicinos punktas 6. Sablauskių medicinos punktas 7. Klaišių medicinos punktas 8. Kairiškių medicinos punktas	1. Stiprinti medicinos punktų paslaugų teikimo, bendradarbiavimo tarp medicinos ir slaugos darbuotojų sistemą;	1. Pertvarkyti Agluonų ir Sablauskių medicinos punktus į ambulatorijas. 2. Pastatų ir medicininių įrangos atnaujinimas.

Vienas iš svarbiausių tikslų yra išlaikyti esamus gydytojus ir pritraukti naujus. Šiai problemai spręsti siūloma skatinti sveikatos priežiūros įstaigų kūrimąsi steigiant bendrosios praktikos gydytojų (BPG) kabinetus Naujojoje Akmenėje, Akmenėje, Ventoje ir Papilėje.

Modernizuojamos ambulatorinės pagalbos paslaugos nuo didžiųjų rajono centrų nutolusiems gyventojams – *C* ir *D* kategorijos centruose.

Siūloma rajono sveikatos priežiūros įstaigose plėsti psichologinės pagalbos tinklą, steigti profesionalius psichologinės pagalbos kabinetus.

Siūlomas asmens sveikatos priežiūros infrastruktūros tinklas pateiktas 1.8 pav.

1.8 pav. Siūlomas Akmenės rajono asmens sveikatos priežiūros ir stacionarių socialinių paslaugų infrastruktūros tinklas iki 2017 m.

1.3.4. Socialinių paslaugų infrastruktūros sprendiniai

Akmenės rajono savivaldybės socialinės rūpybos pagrindinis tikslas – aprūpinti gyventojus socialinėmis priemonėmis gyvenimo kokybei užtikrinti bei įgyvendinti efektyvią darbo ir socialinės apsaugos politiką, siekiant sukurti kokybiško užimtumo galimybes bei saugiai ir kokybiškai gyventi rajono miestuose ir kaimuose (1.9 lent.).

Siekiant spręsti socialines problemas ir kurti darbo vietas, būtina pasitelkti nevyriausybines organizacijas, privatų sektorių ir vietos bendruomenę, kuri kuo intensyviau išnaudotų Europos Sąjungos teikiamą finansinę paramą (ypač 2007 – 2013 m. laikotarpyje).

Siūloma socialinių paslaugų infrastruktūros plėtrą orientuoti į nestacionarias paslaugas. Visas teikiamas socialines paslaugas pritaikyti žmonių su negalia poreikiams.

Psichologinės pagalbos tinklo vystymas aprašytas asmens sveikatos priežiūros įstaigų ir švietimo sprendiniuose.

Siūloma sumažinti socialinių paslaugų infrastruktūros skirtumus rajono miestuose, plėsti socialinių paslaugų tinklą bendruomenėse, orientuotas į pagalbą šeimoms. Socialines paslaugas tikslingiausia vystyti geriausią pasiekiamumą turinčiuose miestuose, sudarant socialinių paslaugų tinklą:

- ❑ Naujoji Akmenė – Akmenė – Venta – Kruopiai – Papiliai – Agluonai;
- ❑ Išskiriant stipriau vystomą ašį: Naujoji Akmenė – Akmenė – Venta.

1.9 lentelė. Akmenės rajono asmens socialinės infrastruktūros stiprinimo planas

Siūlymas	2007 - 2013	Iki 2017
1. Įsteigti nakvynės namus bei motinos ir vaiko globos centrą, kas leistų pilnai suformuoti rajono socialinių paslaugų įvairovę ir užbaigtumą. Esant poreikiui, tokie centrai galėtų atsirasti ir kituose didesniuose rajono miestuose.		Įsteigti nakvynės namus bei motinos ir vaiko globos centrą Naujoje Akmenėje.
2. Naujos globos ir rūpybos sistemos kūrimas ir plėtimas turi būti vykdomas stiprinant bendruomenės centrus (seniūnijas) ir jų plėtrą, vykdant senų, vienišų ir vieniškiuose gyvenančių žmonių saugą, užtikrinant smurtą patyrusių asmenų globą.		Naują globos ir rūpybos tinklą susieti su seniūnijų centrais: Akmenės, Naujosios Akmenės, Naujosios Akmenės, Papilės, Kruopių, Ventos bei Agluonų miestelių.
3. Gerinti socialinės paramos paslaugų prieinamumą, kurios yra teikiamos Naujojoje Akmenėje (2 skyriai), Akmenėje, Ventoje, Papilėje, Kruoniuose.	Pagal galimybes atidaryti socialinės paramos skyrius: Agluonuose, Kairiškiuose, Klaišiuose.	
4. Esamų stacionarių socialinių paslaugų įstaigų modernizavimas	Naujosios Akmenės pensionatas	Ventos pensionatas
5. Įvairių tikslinių – socialinių programų parengimas.	Nedarbo ir skurdo mažinimo programų parengimas	
6. Išsilavinimo įgijimo galimybių plėtra (nedarbo mažinimo priemonė).		Statybos ir transporto profesinės mokyklos įsteigimas Naujoje Akmenėje

Siūlymas	2007 - 2013	Iki 2017
7. Akmenės rajono socialinių paslaugų namų veiklos stiprinimas	Stiprinti šios organizacijos veiklą, sudarant jai galimybes koordinuoti rajono socialinių paslaugų teikimą ir kokybės užtikrinimą.	

1.3.5. Verslo ir pramonės vystymo sprendiniai

Akmenės rajono verslo infrastruktūra yra nepalanki vystyti šiuolaikinei pramonei, todėl Akmenės rajone reikalinga įgyvendinti veiksnus užtikrinančius palankią verslo ir pramonės struktūros formavimąsi (1.10 lent.). Rajone vyrauja statybinių medžiagų, statybos, cemento, kalkių ir gipso gamybos, maisto produktų ir gėrimų, sausumos transporto įmonės.³ Todėl rajono pramonės modernizacija turi būti nukreipta minėtų pramonės šakų plėtros kryptimi, turi būti skatinama šių įmonių kooperacija, remiamas naujų smulkaus ir vidutinio verslo įmonių steigimas.

Siūloma skatinti didžiausios Baltijos šalyse ir vienintelės Lietuvoje bendrovės Akmenės cementas bei kitų statybinių medžiagų tiekiančių įmonių veiklą, mažinant šių įmonių išmetamų teršalų kiekį į aplinką, sukuriant palankią infrastruktūrą šių įmonių veiklai.

Siekiant pagerinti verslo aplinką numatomos šios investicijų pritraukimo kryptis:

1. ES ir kitų fondų paramos pritraukimas. Numatomas ES paramos laikotarpis 2007 – 2013m.
2. Tiesioginė valstybės parama verslui (Nacionalinė parama).
3. Tiesioginių užsienio ir vietinių verslininkų investicijų pritraukimas – sudarant jiems palankias verslo sąlygas.

1.10 lentelė. Akmenės rajono verslo ir pramonės stiprinimo planas

Siūlymas	2007 - 2013	Iki 2017
1. Didinti Naujosios Akmenės miesto investicinį patrauklumą.		Įkurti Naujosios Akmenės miesto pietinėje dalyje pramoninę zoną (5 priedas)
2. Siūloma Akmenės rajono miestus plėtoti kaip smulkaus ir vidutinio verslo ir išvystytos pramonės glaudaus bendradarbiavimo zonas, orientuotas į savo ekonominio baseino išteklius.		Smulkaus ir vidutinio verslo veiklos kryptis pritaikyti prie stambios pramonės veiklos.

³ Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija. Lietuvos pramonės ir verslo klasterių žemėlapis, 2007 m

3. Smulkaus ir vidutinio verslo informavimo ir konsultavimo stiprinimas.	Naujoje Akmenėje įkurti (arba stiprinti esamą VŠĮ Turizmo ir verslo informacijos centrą) smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūrą.	
4. Vystyti logistikos sistemą.		Logistikos sistemos modernizavimą susieti su Naujosios Akmenės miesto, pietinėje dalyje planuojama kurti pramonine zona bei cemento, kalkių ir gipso gamybos pramone.
5. Mažmeninės prekybos tinklą derinti prie gyventojų gyvenamųjų vietų išsidėstymo.	Parengti mažmeninės prekybos plėtros ir optimizavimo programą	
6. Mokslinio potencialo stiprinimas ir tinkamos darbo jėgos ugdymas.		Statybos profesinės mokyklos įsteigimas Naujoje Akmenėje
7. Laisvalaikio ir poilsio paslaugų plėtra.	Vystyti maitinimo įstaigų paslaugas.	Esant galimybėms įkurti nedidelį pramogų centrą jaunimui, Naujosios Akmenės mieste.
8. Naudingųjų iškasenų potencialo išnaudojimas.		Klintis, dolomitas, durpės, molis.

Rajone esamas gamybinės teritorijas, kuriose šiuo metu nevykdoma gamyba, rezervuoti, kol nebus surasti investuotojai naujai apdirbamajai gamybai ar smulkiam ir vidutiniam verslui vystyti. Atlikti gamybinių pastatų modernizavimą ir pritaikymą verslo reikmėms tenkinti. Akmenės rajono esamos ir perspektyvinės teritorijos plotai pateikiami 1.11 lentelėje.

1.11 lentelė. Esamos ir perspektyvinės teritorijos

Miestas	Pramonės teritorija ha	Pastabos
Akmenė	9,8(esama)	34,0 ha(naujai kuriama)
Naujoji Akmenė	139,7	Esama
Venta	91,5	Esama

Šaltinis: Šiaulių apskrities teritorijos generalinis planas

Akmenės rajono naudingųjų iškasenų potencialas yra didelis. Esamus ir numatomus eksploatuoti karjerus pateikiame 1.12 lentelėje. Rajone didžiausi šalyje klinčių klodai, todėl šių pramonės šakų skatinimas turi būti prioritetinga sritis.

1.12 lentelė. Numatomos ir esamos Akmenės rajono karjerų eksploatavimo teritorijos

Vietovė	Naudinga iškasena	Situacija	Teritorija, ha
Karpėnai (Lydomiškis)	Durpės	Eksplatuojama (žr. Tikrosios būklės analizę, skyrius: naudingosios iškasenos)	1006
Lebeliai	Durpės	Eksplatuojama	320
Šaltiškiai (II sklypas)	Molis	Eksplatuojama	120
Karpėnai	Klintis	Eksplatuojama	921,8
Menčiai	Klintis	Eksplatuojama	289
Alkiškiai	Klintis ir dolomitas	Bus eksploatuojama	1834,7
Pakalniškiai	Klintis	Bus eksploatuojama	4132
Narbučiai	Klintis	Bus eksploatuojama	245,6

Šaltinis: Akmenės rajono savivaldybė

1.3.6. Turizmo plėtros sprendiniai

Siekiant krašte skatinti turizmą, būtina organizuoti kokybišką žmonių poilsį, ieškant naujų, efektyvesnių rekreacijos, turizmo ir sporto organizavimo formų, sumaniau ir racionaliau ūkininkauti rekreacinėse teritorijose, kokybiškiau jas įrengti, ugdyti vietinių gyventojų ir turistų ekologinę kultūrą. Pritaikyti esamus kultūrinius išteklius turizmo veiklai, siekiant optimaliai išnaudoti gamtinius resursus ir kultūrinį paveldą. Ypatingas dėmesys rajone turi būti skirtinas pažintiniam turizmui, nes būtent ši rekreacijos forma vaidina svarbiausią vaidmenį, tiek ugdant gimtojo regiono sampratą, tiek reprezentuoja Lietuvos regionų savitumus tarptautiniame kontekste.

Turizmo veiklai Akmenės rajone suaktyvinti iki 2017 m. siūloma atlikti šiuos būtiniausius darbus:

- 1) pastatyti trūkstamus informacijos stendus, schemas, nuorodas, kelio ženklus;
- 2) įrengti viešuosius tualetus;
- 3) įrengti privažiavimus ir sustojimo aikšteles prie turistinių objektų;
- 4) įrengti aikšteles su komunikacijomis turistams su poilsio nameliais ant ratų ir kt.;
- 5) įsteigti valčių, baidarių, dviračių ir kt. nuomos ir remonto punktus;
- 6) skatinti apgyvendinimo vietų: viešbučių, kempingų, motelių, palapinių miestelių, kaimo

turizmo sodybų, dirbančių ištisus metus, steigimą;

- 7) skatinti parodų salių ir paveikslų galerijų veiklą;
- 8) siūlyti daugiau pramogų, renginių ir atrakcijų;
- 9) sutvarkyti kuo daugiau lankymui tinkamų kultūros paveldo objektų;

Išvardintus būtiniausius darbus atlikti svarbiausiuose turizmo objektuose: Kamanų rezervate (bet kokia galima veikla vykdoma atsižvelgiant į griežtą rezervato ir jo buferinių zonų apsaugos režimą bei teritorijoje galiojančius apribojimus), Ventos regioniniame parke, Karpėnų klinčių karjere, Antano Čiapo botanikos sode, turizmo maršrutuose, prie vandens telkinių, Lazdynų Pelėdos ir Simono Daukanto memorialiniuose muziejuose ir kt. Siūloma, aplink šias vietas plėtoti stovėjimo aikštes, poilsia vietas, kempingus, iškabas ir nuorodas, padidinant turizmo patrauklumą Akmenės rajone.

Rajono teritorijoje siūloma toliau vystyti vietinės ir nacionalinės svarbos specializuoto pažintinio turizmo trasų sistemą, kurią sudaro maršrutai dviračiu ir automobiliu:

- I. Biliūniškės – Papilė – Šiaudinė –Paragai – Kairiškiai – Venta – Akmenė – Agluonai – Kivyčiai –Klykoliai – Naujoji Akmenė – Alkiškiai – Menčiai – Kruopiai – Žagarė
- II. Kruopiai - Eglesiai – Papilė – Šiaudinė –Paragai – Kairiškiai – Venta – Akmenė –Agluonai – Kivyčiai –Klykoliai – Naujoji Akmenė – Alkiškiai – Menčiai –Žagarė
- III. Žagarė – Alkiškiai - Kruopiai - Eglesiai – Papilė – Šiaudinė –Paragai – Kairiškiai – Venta – Akmenė –Agluonai – Kivyčiai – Klykoliai – Naujoji Akmenė – Vegeriai

Turizmo vystymo sprendiniai pateikiami 1.13 lentelėje.

1.13 lentelė. Gamtinių objektų rekreacinio – turistinio potencialo vystymo sprendiniai

Objektas	Apibūdinimas	Siūloma iki 2017 m.
Rezervatai, parkai, draustiniai		
Kamanų valstybinis gamtinis rezervatas	Į šiaurę nuo Akmenės, Dabikinės ir Vadaksties upių takoskyroje, 68 m aukštyje nuo jūros lygio, plyti viena seniausių Europos aukštapelkių, 1979 m. paskelbta valstybiniu rezervatu. Kamanų rezervato plotas 3935 ha.	Vystyti gamtinį pažintinį turizmą, įrengiant pažintinius takus bei kitą reikalingą infrastruktūrą.
Ventos regioninis parkas	Didžiausią rekreacinę vertę Akmenės rajonui sukuriantis objektas. Ventos regioninio parko plotas yra apie 10630 ha, iš kurių pusę užima miškai. Parko	Plėtoti tokias turizmo sritis kaip vandens turizmas, kaimo turizmas, gamtinį pažintinį turizmą, žvejybą ir t.t.

Objektas	Apibūdinimas	Siūloma iki 2017 m.
	teritorijoje yra miesteliai: Papilė, Venta ir kitos gyvenvietės.	
Girkančių telmologinis (pelkių) draustinis	Girkančių telmologinis draustinis įsteigtas siekiant išsaugoti pelkinį kompleksą būdingą Ventos vidurupio lygumai.	Vystyti gamtinį pažintinį turizmą, įrengiant pažintinius takus bei kitą reikalingą infrastruktūrą.
Karniškių telmologinis (pelkių) draustinis	Karniškių telmologinis draustinis įsteigtas siekiant išsaugoti pelkinį kompleksą būdingą Ventos vidurupio lygumai.	Vystyti gamtinį pažintinį turizmą, įrengiant pažintinius takus bei kitą reikalingą infrastruktūrą.
Gamtos paminklai		
Dovydžių ažuolas	Dovydžių km., Kruopių sen. Akmenės sav.	Gali būti įtrauktas kaip pažinimo objektas formuojant tiek pėsčiųjų ir dviračių turistines trasas, tik autoturizmo maršrutus.
Rudikių ažuolas	Rudikių ažuolas yra Ventos regioninio parko Ventos kraštovaizdžio draustinyje (Papilės sen. Mažeikių miškų urėdijos Papilės g-jos (641 kv., 29 skl.) teritorijoje, Rudikių k.).	Šis gamtos paminklas gali būti įtrauktas kaip pažinimo objektas formuojant tiek pėsčiųjų ir dviračių turistines trasas, tik autoturizmo maršrutus.
Užbrasčių ažuolas	Papilės sen. buv. Užbrasčių k.	Šis gamtos paminklas gali būti įtrauktas kaip pažinimo objektas formuojant tiek pėsčiųjų ir dviračių turistines trasas, tik autoturizmo maršrutus.
15-kamienė liepa	Penkiolikakamienė liepa auga Ventos regioninio parko, Ventos kraštovaizdžio draustinyje Papilės miestelyje Ventos pakrantėje.	Šis gamtos paminklas gali būti įtrauktas kaip pažinimo objektas formuojant tiek pėsčiųjų ir dviračių turistines trasas
Papilės atodanga	Tai unikalus geologinis paminklas esantis Ventos regioninio parko Ventos kraštovaizdžio draustinyje.	Šis gamtos paminklas gali būti įtrauktas kaip pažinimo objektas formuojant tiek pėsčiųjų ir dviračių turistines trasas.
Vandens telkiniai		
Ventos upė	Venta išteka iš Žemaičių aukštumos ir įteka į Baltijos jūrą ties Ventspiliu. Lietuvoje yra beveik 44 % baseino ploto. Akmenės rajone didesnė upės dalis patenka į Ventos regioninį parką	Išnaudoti ją turizmo plėtrai. Vystyti vandens turizmo maršrutą Ventos upe. Upės pakrantėse galėtų įsikurti kaimo turizmo sodybos, kurios turėtų patraukti turistų dėmesį.
Kamanų ežeras	Ežero plotis – 6,2 ha. Jis yra Kamanų valstybiniame rezervate ir kartu su mažais Kamanų pelkėje esančiais Nimfėjų ir Salų ežerėliais sukuria šios vietovės estetinę vertę.	Galima mokslinė – tiriamoji arba gamtinė – pažintinė veiklos.
Augustaičių malūno tvenkinys	Jo plotas 2,5 ha. (Venta)	Pritaikyti vietinių gyventojų poreikiams ir išnaudoti vystant kaimo turizmo paslaugas.
Gumbakių tvenkinys	Jo plotas 4,6 ha., (Gumbakis)	Pritaikyti vietinių gyventojų poreikiams ir išnaudoti vystant kaimo turizmo paslaugas.
Papartynės vandens malūno tvenkinys	plotas 8,5 ha (Ventos upė)	Pritaikyti vietinių gyventojų poreikiams ir išnaudoti vystant kaimo turizmo paslaugas.
Kairiškių tvenkinys	Jo plotas 2,2 ha., (Virvyčia)	Pritaikyti vietinių gyventojų poreikiams.
Kivylių tvenkinys	Jo plotas 82,8 ha., (Agluona).	Pritaikyti vietinių gyventojų poreikiams ir išnaudoti vystant kaimo turizmo paslaugas, vystyti vandens pramogas.

Objektas	Apibūdinimas	Siūloma iki 2017 m.
Klykolių tvenkinys	Jo plotas 41,6 ha Lietuvos teritorijoje, (Vadakstis)	Pritaikyti vietinių gyventojų poreikiams ir išnaudoti vystant kaimo turizmo paslaugas, vystyti vandens pramogas
Kruopių tvenkinys	Jo plotas 1,5 ha., (Debrėstis)	Pritaikyti vietinių gyventojų poreikiams.
Menčių karjeras	Jo plotas 17,9 ha.	Pritaikyti vietinių gyventojų poreikiams.
Ramučių tvenkinys	Jo plotas 1,7 ha.	Pritaikyti vietinių gyventojų poreikiams.
Sablausių tvenkinys	Jo plotas 124,15 ha (Dabikinė)	Pritaikyti vietinių gyventojų poreikiams ir išnaudoti vystant kaimo turizmo paslaugas, vystyti vandens pramogas. Per Sablausių kaimą rengiamas dviračių takas, kuris padės pritraukti daugiau lankytojų.
Šaltiškių tvenkinys	Jo plotas 35,3 ha, (Pragalvis).	Pritaikyti vietinių gyventojų poreikiams ir išnaudoti vystant kaimo turizmo paslaugas, vystyti vandens pramogas
Pragalvio tvenkinys	8,2 ha	Pritaikyti vietinių gyventojų poreikiams ir išnaudoti vystant kaimo turizmo paslaugas, vystyti vandens pramogas
Alkiškių tvenkinys	14 ha	Pritaikyti vietinių gyventojų poreikiams ir išnaudoti vystant kaimo turizmo paslaugas.
Keliai		
Kelias 155	Kuršėnai - Mažeikiai	Artimiausias respublikinės reikšmės kelias E272 nekerta Akmenės rajono, todėl yra kompliktuotas turistų srauto nukreipimas į rajoną. Siūloma kuo geriau pritaikyti turistų poreikiams kelią 155, kad kuo daugiau turistų sustotų Akmenės rajone ir turėtų galimybę sužinoti apie patrauklias rajono vietas.

Objektas	Apibūdinimas	Siūloma iki 2017 m.
Miestai		
Naujoji Akmenė	Naujoji Akmenė vienas jauniausių šiuolaikinių miestų Lietuvoje, pradėtas statyti 1949 m. kaip būsimosios cemento gamyklos darbininkų gyvenvietė	Siūlomą, pagal savivaldybės galimybes, skirti lėšų Naujosios Akmenės, kaip centro renovavimui, prisodrinimui ir kompoziciniams apjungimui išsaugant jau susiklosčiusias vertybes ir sukuriant naujas. Pagrindinė turizmo plėtros kryptys turėtų ir prasidėti būtent nuo Naujosios Akmenės miesto.
Venta	Tai Ventos regioninio parko teritorija. Mieste yra vidurinė mokykla, kultūros namai, biblioteka.	Ventos miesto apylinkėse, ypač šalia Ventos upės galėtų atsirasti kaimo turizmo sodybos, o Ventos regioninis parkas ateityje galėtų tapti puiki vieta gyventojų poilsiui.
Akmenė	Akmenė – senas, garbingą istoriją menantis miestas.	Vystyti Akmenės gamtos ir kultūros parką, nes tai unikali vieta su pastatytomis medinėmis skulptūromis rengti tarptautinius, regioninius, rajoninius ir kt. kultūros renginius.

Prognozuojant Akmenės rajono turizmo nišas, atlikti šie vertinimai ir teikiami pasiūlymai (1.14 lentelę):

1.14 lentelė. Akmenės rajono turizmo nišų vertinimas ir pasiūlymai

Turizmo niša	Vertinimas	Komentaras
Golfas	Neperspektyvu	Kraštovaizdžio trūkumai, potencialių vartotojų trūkumas, dideli investicijų kaštai
Medžioklė	Perspektyvu	Tinkama vystyti Ventos, Papilės-Kruopių, Naujosios Akmenės rekreacinių arealų miškų masyvuose.
Gamtinis turizmas (keliaujant pėsčiomis)	Perspektyvu	Tinkama vystyti Akmenės, Ventos, Papilės-Kruopių rekreaciniuose arealuose.
Žirginis turizmas	Perspektyvus	Tinkama vystyti Akmenės, Ventos, Papilės-Kruopių rekreaciniuose arealuose.
Keliavimas dviračiais	Perspektyvus	Tinkama vystyti Akmenės, Ventos, Papilės-Kruopių, Naujosios Akmenės rekreaciniuose arealuose.
Paukščių (gyvosios gamtos) stebėjimai	Perspektyvu	Tinkama vystyti Akmenės, Ventos rekreaciniuose arealuose.
Rekreacinė žvejyba	Įmanoma	Tinkama vystyti Ventos (Ventos upėje), Papilės-Kruopių (Elgesių tvenkinyje), Akmenės (Sablauskių, Menčių tvenkiniuose) rekreaciniuose arealuose.
Kaimo turizmas	Perspektyvu	Tinkama vystyti Akmenės, Ventos, Papilės-Kruopių rekreaciniuose arealuose.
Agroturizmas	Perspektyvu	Tinkama vystyti Akmenės, Ventos, Papilės-Kruopių rekreaciniuose arealuose.
Autoturizmas	Perspektyvu	Tinkama vystyti pagrindiniais ir periferiniais autoturizmo koridoriais.
Kultūrinis, pažintinis turizmas	Perspektyvu	Tinkama vystyti Akmenės, Ventos, Papilės-Kruopių, Naujosios Akmenės rekreaciniuose arealuose.
Ekstremalus autoturizmas	Perspektyvu	Tinkama vystyti Naujosios Akmenės, rekreaciniame areale (išeksploduotuose karjeruose).
Kultūrinis, pažintinis turizmas	Perspektyvu	Tinkama vystyti Akmenės, Ventos, Papilės-Kruopių, Naujosios Akmenės rekreaciniuose arealuose.
Pramoninis turizmas	Perspektyvus	Tinkama vystyti Naujosios Akmenės rekreaciniame areale (AB „Akmenės cementas“).
Amatų turizmas	Perspektyvu	Tinkama vystyti Naujosios Akmenės rekreaciniame areale („Karpėnų keramika“).

2. RAJONO GAMTINĖ APLINKA, REKREACIJOS PLĖTOJIMAS

2.1. Gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo, reglamentavimo, naudojimo ir apsaugos principai

2.1.1 Įvadas

Gamtinis karkasas (GK) yra itin svarbi teritorinė daugiafunkcinė sistema užtikrinanti bendrą teritorijos kraštovaizdžio stabilumą, gyvybingumą, bei jame vykstančių migracinių ryšių nepertraukiamumą. Gamtinės aplinkos stabilumo užtikrinimas palaikant, formuojant ar gausinant gamtinio karkaso elementų kokybę teritorijoje savo ruožtu garantuoja didesnę teritorijos ūkinį potencialą, bei geresnę žmonių (gyventojų) gyvenamosios aplinkos kokybę.

2.1.2. Sprendiniai

Akmenės savivaldybės teritorijoje lokalizuotas gamtinis karkasas (GK) yra neatsiejama Lietuvos teritoriją dengiančio gamtinio karkaso dalis formuojanti natūralaus ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, kuris užtikrins kraštovaizdžio geoekologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, sudarys prielaidas išsaugoti biologinę įvairovę, natūralų kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius. Bendrai, Akmenės rajono GK yra neatsiejama Lietuvos GK dalis formuojanti tiek rajono tiek bendrai Respublikos bendrąją erdvinę koncepciją. Akmenės rajono teritorijoje lokalizuotos GK dalys bendrai užima apie 55% ploto Jos persidengia su įvairaus apsaugos režimo konservacinėmis, miškų ir žemės ūkio paskirties, o taip pat daugelyje vietų ir su antropogeniškai aktyviomis (urbanizuotomis) teritorijomis. Pastarosios sankirtos, aplinkosauginiu požiūriu yra problematiškiausios GK dalys. Akmenės rajono savivaldybės, kaip ir visos Respublikos teritorijoje GK sistema skaidoma į šias dalis.

Geoekologinės takoskyros (geosistemų įeigų sritys „langai“)(A) – teritorijos jungiančios ypatinga ekologine svarba bei jautrumu pasižyminčias vietas: upių aukštupius, vandenskyras, aukštumų ežerynus, kalvynus, pelkynus, karstinių procesų paveiktas ir veikiamas teritorijas, bei požeminių vandenų intensyvaus maitinimo plotus. Jos palaiko bendrąją gamtinio kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą.

Esama Akmenės rajono geoekologinių takoskyrų struktūra nepasižymi dideliu ekologiniu stabilumu, todėl, kad natūralumą išlaikiusios geoekologinių takoskyrų dalys, kurioms pakankamos kraštovarkinės priemonės yra esamo natūralaus kraštovaizdžio pobūdžio išlaikymas ir saugojimas, sudaro vos 29%. (Girkančių, Paliesių, Šventupių ir Latveliškių miškų plote). 49% užimančioje

geoekologinių takoskyrų dalyje būtinas teritorijos palaikomas ir esamo kraštovaizdžio natūralumo stiprinimas (Rudausių – Mergelių – Pagervių, Jautmakių ir Vegerių plotuose). Likusiose 22% geoekologinėms takoskyroms priskiriamų teritorijų būtinas kraštovaizdžio natūralumą atkuriančių elementų grąžinimas ir gausinimas (Vėlaičių ir Laumėnų – Maušų plotuose).

Geosistemų vidinio stabilizavimo arealai (B) – teritorijos užimančios tarpinę padėtį tarp geoekologinių takoskyrų ir migracijos koridorių, galinčios pakeisti šoninius migracijos srautus (šoninį nuotėkį), taip pat reikšmingos biologinės įvairovės požiūriu: želdinių masyvai bei grupės, natūralios pievos, pelkės, bei kiti vertingi stambiųjų geosistemų ekotopai. Šios teritorijos kompensuoja neigiamą ekologinę įtaką gamtinėms sistemoms.

Vidinio stabilizavimo arealai Akmenės rajone formuoja trijų skirtingų tvarkymo kryptių arealus. Pirmos tvarkymo krypties arealai užimantys 67% vidinio stabilizavimo teritorijų ploto, reikalauja minimalių kraštovarkos priemonių - natūralaus kraštovaizdžio pobūdžio saugojimo ir išlaikymas. Didelis pirmos tvarkymo krypties teritorijų dalis vidinio stabilizavimo arealuose parodo pakankamą šios gamtinio karkaso metafunkcinės dalies užimamų teritorijų ekologinį stabilumą. Geosistemų vidinio stabilizavimo arealus daugiausia sudaro natūralūs ar mažai antropogeniškai paveikti Ventos vidurupio žemumos upių takoskyrose esantys įvairaus tipo pelkių, ar drėgnų miškų masyvai (Gamėnų Klaišių, Purvių, Vervedžių, Pragalvojų, Avižlių, Užpelkių miškai, Kamanų pelkė ir apypelkio miškai). Antrojo tipo arealams, kuriems būtinas esamo kraštovaizdžio natūralumo palaikymas ir stiprinimas užima 28%. Vidinio stabilizavimo arealų ploto. Juos teritorijoje atstovauja stambesni upių takoskyrose išsidėstę, aukštesnio įsavinimo laipsnio teritorijos su mažesniais miško masyvais (Mažulių – Gailaičių – Pakempinių ir Latvelių plotai). Likusieji teritorijos sudaro 5% nuo viso vidinio stabilizavimo arealų ploto. Joms būtinas kraštovaizdžio natūralumą atkuriančių elementų grąžinimas ir gausinimas (Rūdubių plotas).

Migraciniai koridoriai (C) – slėniai, raguvynai bei dubakloniai kuriais vyksta intensyvi medžiagų, energijos ir gamtinės informacijos srautų apykaita ir augalų bei gyvūnų rūšių migracija.

Apie pusę Akmenės rajone esančių migracijos koridorių ploto sudaro regioninės svarbos migracijos koridoriai – Ventos vidurupio, bei Virvytės žemupio slėnių dalys (Akmenės raj. pietvakariniame pakraštyje). Likusią dalį – Ventos intakų (Dabiknės, Avižlio, Agluonos) ir kai kurių į juos įtekančių upelių slėniai (Šventupio). Akmenės rajono teritorijoje lokalizuoti migracijos koridoriai skaidomi į dvi kraštovaizdžio formavimo kryptis. Tik 10% migracijos koridoriams priskirtų teritorijų pakankamo ekologinio stabilumo, kurioms būtinas tik esamo kraštovaizdžio stabilumo palaikymas ir stiprinimas. (Ventos slėnio dalis žemiau Papilės). Likusi, pagrindinė 90%

migracijos koridorių užimtų teritorijų dalis reikalauja kraštovaizdžio natūralumą atkuriančių elementų grąžinimas ir gausinimo (beveik visos kaip migracijos koridoriai išskirtų upių slėnių dalys).

Akmenės rajono teritorijoje nustatyti šie kraštovaizdžio apsaugos, formavimo bei ūkinio naudojimo pobūdį nusakantys gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo tipai (brėž. Akmenės raj. Gamtinio karkaso teritorijų tvarkymas):

- 1) *Išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis ($A_3; B_3; C_3$)*
- 2) *Palaikomas ir didinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas ($A_2; B_2; C_2$)*
- 3) *Grąžinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai ($A_1; B_1; C_1$)*

Patikimo geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijos arba pirmasis kraštovaizdžio formavimo tipas ($A_3; B_3; C_3$) taikomas ištisiniais miško masyvais apaugusiose gamtinio karkaso teritorijose, išsaugojusiose natūralų kraštovaizdžio pobūdį bei ekologinio kompensavimo potencialą. Šios teritorijos – tai šalies gamtinio karkaso „aukso fondas“, kurios perspektyva susijusi su racionalaus subalansuoto miškų ūkio tvarkymu, miškų regeneracinio potencialo išsaugojimu, rekreacinio naudojimo reguliavimu bei nustatyto režimo užtikrinimu šiose zonose įsteigtoms ypač saugomoms teritorijoms.

Teritorijų ūkinio naudojimo pobūdis. Pagrindinė šių teritorijų naudojimo kryptis yra tausojantis miškų ūkis. Taip pat veikla susijusi su racionalių šalutinių miško išteklių panaudojimu. Poilsinis turizmas rekreaciniu požiūriu atraktyviose vietose, bei medžioklė, derinant naudojimo pobūdį su konkrečių teritorijų naudojimo reglamentu. Mišku neapaugusiose teritorijos dalyse, ekologinio - tausojančio žemės dirbimo sistemos diegimas. Smulkiasklėpė daržininkystė, sodininkystė, bei kiti alternatyvūs verslai.

Riboto geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijos arba antrasis kraštovaizdžio formavimo tipas ($A_2; B_2; C_2$) lokalizuotas mišrios žemės naudmenų mozaikos teritorijose, kuriose kaitaliojasi miškų ir žemės ūkio naudmenos, taip pat smarkiai pakeistos arba pažeistos gamtinės struktūros miškuose. Šių teritorijų tvarkymas yra kur kas sudėtingesnis, nes reikalingas tiek esamų funkcijų suderinimas, tiek atkuriamosios priemonės gamtinės struktūros galioms stiprinti (teritorijų apmiškinimas).

Teritorijų ūkinio naudojimo pobūdis. Svarbiausia šių teritorijų naudojimo kryptis yra vidutinio stambumo ir smulkus ūkis su ganyklinės žemdirbystės (pieno ūkiai ir galvijų auginimas), daržininkystės, sodininkystės specializacijomis. Esami ūkiai palaipsniui turėtų būti orientuojami į

ekologinius ar pereinamojo tipo (tvaraus ūkininkavimo) ūkius. Dalis dirbamų žemių laipsniškai verčiamos į pievas ir ganyklas. Didinama stambių dirbamų laukų masių sąskaida įveisiant apsaugines želdinių grupes bei juostas, formuojant dirbtines pelkes (biogeninių medžiagų kaupimo - akumuliacinio baseinus). Pageidautinas miškingumo didinimas mažiau našių, taip pat didelio drėgnumo (su silpnai funkcionuojančia ar nefunkcionuojančia sausavimo sistema) žemių sąskaita, apželdinant ir savaiminės renatūralizacijos keliu.

Silpno geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijos arba trečiasis kraštovaizdžio formavimo tipas (A₁; B₁; C₁) taikytinas žmogaus veiklos, pirmiausia agrarinės, žymiai pakeistose gamtinio karkaso teritorijose. Šios zonos susiformavo dėl netolygaus žemės naudojimo, pažeidžiant ekologinę pusiausvyrą, nesilaikant racionalios gamtonaudos reikalavimų. Tai intensyvaus ūkininkavimo rezultatas, ypač skaudžiai palietęs dalį geoekologinių takoskyrų bei daugumos migracijos koridorių užimamas teritorijas. Šiose zonose kraštovaizdžio formavimas susijęs su natūralios gamtinės aplinkos atkūrimu ir nauju ekologizuoto požiūrio taikymu naudojamą teritoriją.

Teritorijų ūkinio naudojimo pobūdis. Būtinasis orientavimasis ir laipsniškas perėjimas prie vidutinio stambumo tvaraus ūkio su pašarų gamybos, gyvulininkystės, augalininkystės bei sodininkystės specializacijomis. Skatintinas ekologinių ūkių kūrimas. Šiose teritorijose būtinasis žemėnaudos sąskaidos didinimas įveisiant įvairaus dydžio želdinių juostas bei grupes ar masius, taip pat dirbtinių pelkių ir vandens telkinių formavimas (biogeninių medžiagų kaupimo - akumuliacinio baseinus). Būtų tikslingas teritorijos miškingumo didinimas dirbtinai apželdinant ir savaiminės renatūralizacijos keliu, naudojamų mažai našių ir dėl nefunkcionuojančių melioracinių sistemų nenaudojamų žemių sąskaita. Šiai zonai būtini didžiausi žemėnaudos struktūros pakeitimai ir žemės dirbimo sistemos perorientavimo mastai.

2.2. Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo plėtojimas

2.2.1. Įvadas

Akmenės rajono teritorija būdama gamtinių – kultūrinių požiūriu vidutiniškai heterogeniška, sudaro sąlygas formuoti skirtingo potencialo rekreacinėms teritorijoms (rekreaciniams arealams). Rekreacinių teritorijų diferencijavimas į atskiras, jų naudojimo pobūdis ir kryptys bei tvarkymas priklauso nuo visos eilės pagrindinių veiksnių:

- gamtinės aplinkos išteklių turtingumo,
- kultūros paveldo turtingumo,
- esamo rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygio,

- ❑ vietos gyventojų ekonominių galimybių,
- ❑ aplinkos sveikumo,
- ❑ aplinkos ekologinio atsparumo,
- ❑ socialinės aplinkos saugumo,
- ❑ rekreacinio aptarnavimo tradicijų.

2.2.2. Sprendiniai

1. Remiantis aukščiau išvardintais veiksniais Akmenės rajono teritorijoje išskirti 4 rekreacinių išteklių arealai (žr. brėž. „Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo plėtojimas“). Jų ribas didžiausia dalimi koreguoja gamtinės aplinkos įvairovė ir raiškumas, bei kultūrinės aplinkos turtingumas. Skirtingas įvairių veiksmų raiškos pobūdis ir stiprumas teritorijoje, sąlygoja nevienodą rekreacinių arealų patrauklumą (potencialą).

Akmenės rajono teritorijoje išskirti rekreaciniai arealai atitinka dvi plėtros potencialo kategoriją: gana mažo ir mažo potencialo rekreaciniai arealai atitinkamai sudaro nacionalinės, regioninės ir lokalsios svarbos rekreacinių sistemų dalis:

- ❑ Akmenės – Ventos– Papilės gana mažo potencialo rekreaciniai arealai;
- ❑ Meškių – Dumbrių - Biliūniškių; Rudausių – Klaišių ir Jučių – Kivylių - Vegerių mažo potencialo rekreaciniai arealai.

Kiekvienas iš išvardintų Akmenės rajono teritorijoje lokalizuotų rekreacinių arealų (2.1 lentelė) yra Lietuvos Respublikos teritorijos rekreacinių arealų sistemos dalis.

2.1 lentelė. Akmenės rajono teritorijos rekreacinių arealų savybės

Eil. Nr.	Rekreacinio arealo pavadinimas	Rekreacinio potencialo kategorija	Perspektyvinės plėtros lygmuo	Rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygis	Vietos gyventojų ekonominės galimybės	Aptarnavimo tradicijos	Vystytinos rekreacijos rūšys*
1.	Akmenės – Ventos– Papilės	IV	P ₃	- r3	- e3	- t2	2,5,1,4
2.	Meškių – Dumbrių - Biliūniškių	V	P ₃	- r3	- e3	- t3	5,1,2,4
3.	Rudausių – Klaišių	V	P ₃	- r3	- e3	- t3	2,5,1,4
4.	Jučių – Kivylų - Vegerių	V	P ₃	- r3	- e3	- t3	5,1,2,4

Indeksų paaiškinimas

Pagrindinius rekreacinės aplinkos išteklius sudaro:

- o gamtinė aplinka, tinkanti poilsiui (miškai, vandens telkiniai, raiškus reljefas, vaizdingas gamtovaizdis, kiti gamtos ištekliai) bei sveikatos ir darbingumo atstatymui (terapinio pobūdžio gamtinės aplinkos klimatinės savybės, mineraliniai vandenys ir purvas);
- o rekreacijos reikmėms tinkantis kultūros paveldas (vertingą kultūros paveldą turintys miestai, miesteliai ir kaimų gyvenvietės bei vietovės, kultūros atžvilgiu vertingi pavieniai objektai bei gyvosios kultūros reiškiniai ir pavyzdžiai).

Rekreacinio arealo potencialas:

I – I. didelis; II – didelis; III – vidutiniškas; IV – gana mažas; V – mažas.

Rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmuo:

P₁ – aukštas (galimybė plėtoti nacionalinės reikšmės rekreacines sistemas);

P₂ – vidutinis (galimybė plėtoti regioninės reikšmės rekreacines sistemas);

P₃ – žemas (galimybė formuoti lokalinės reikšmės rekreacines sistemas arba kurti pavienius vietinės svarbos rekreacinius objektus).

Vystytinos rekreacijos rūšys*:

1 – poilsis gamtoje; 2 – pažintinė rekreacija; 3 – sportinė rekreacija; 4 – pramoginė rekreacija; 5 – verslinė rekreacija; 6 – gydomoji rekreacija (rekomenduojamos rekreacijos rūšys aukščiau esančioje lentelėje surašytos pagal svarbą rekreaciniame areale; prioritutinės specializacijos kryptys paryškintos pusjuodžiu šriftu.)

* Rekreacinėse teritorijose įgyvendinama šių rūšių rekreacija:

bendroji rekreacija – tai bendro pobūdžio, jėgas atstatantis žmogaus poilsis gamtoje, nekeliantis papildomų tikslų ;

pažintinė rekreacija – tai kelionės bei poilsis gamtinėje ar kultūrinėje aplinkoje norint pažinti šią aplinką, jos istoriją, prigimtį, savybes, išplėsti kultūros akiratį;

sportinė rekreacija – tai aktyvi veikla bei poilsis gamtinėje ar dirbtinėje aplinkoje, siekiant kultūros tikslų, skirta fiziniam lavinimuisi;

pramoginė rekreacija – tai poilsis gamtoje ar tam tikslui pritaikytoje dirbtinėje aplinkoje, dalyvaujant įvairaus pobūdžio pramogose;

verslinė rekreacija – tai poilsis gamtoje renkant miško gėrybes, medžiojant, žūklaujant;

gydomoji rekreacija – tai poilsis kurortinėje aplinkoje norint atstatyti ar pagerinti sveikatą.

Rekreacinės plėtros socialinės ekonominės galimybės:

Esamos rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygis:

- aukštas – (suformuota kokybiška infrastruktūra) **r1;**
- vidutinis – (tobulintina infrastruktūra) **r2;**
- žemas – (neišvystyta infrastruktūra) **r3.**

Vietos gyventojų ekonominės galimybės:

- didelės (vietos gyventojai ekonominiu atžvilgiu patys pajėgūs plėtoti rekreacinę veiklą ir kurti bei tobulinti rekreacinę infrastruktūrą, be paramos iš šalies) – **e1;**

- vidutiniškos (vietos gyventojų ekonominis pajėgumas plėtoti rekreacinę veiklą vidutiniškas: jie gali kurti rekreacinę infrastruktūrą esant papildančiai galimybes išorinei paramai) – **e2;**

- nedidelės (vietos gyventojai nepajėgūs patys plėtoti rekreacinę veiklą, reikalingas visas ekonominis palaikymas iš šalies) – **e3.**

Rekreacinio aptarnavimo tradicijos:

- raiškios(gyvuoja būdingi papročiai ir vietinės tradicijos) **r1;**
- vidutiniško raiškumo (tradicijos ir papročiai iš dalies prarasti, tačiau gali būti dirbtinai atkurti) **r2;**
- neraiškios (tradicijos ir papročiai nuskurdinti arba neišryškėję) **r3.**

2. Nustatyti Akmenės rajono teritorijos rekreacinių išteklių arealų potencialo svarbiausi ypatumai, lemiantys jų realaus rekreacinio naudojimo perspektyvą. Jų rekreacinio patrauklumo kategorijos (gana mažas ir mažas), numatomos plėtros lygmenys (regioninis, lokalinis) bei tikslinė specializacija pagal vystytinas rekreacijos rūšis pateikiama brėžinyje (žr. brėž. „Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo plėtojimas“).

3. Atsižvelgiant į Akmenės rajono teritorijos kraštovaizdžio skirtumus ir atskirų jo komponentų požymių raiškos ypatumus išskirti vaizdingumo arealai, kurie pagal vaizdingumo laipsnį dalomi į 4 kategorijas: **I. didelis, didelis, vidutinis, mažas**. Išskirti vaizdingumo arealus tikslinga naudoti identifikuojant ir vystant perspektyvines pažintinės ir poilsinės rekreacijos teritorijas. Akmenės rajono vaizdingumo arealai išskirti remiantis grupe kraštovaizdžio požymių:

- ❑ reljefo raiškumas;
- ❑ miškingumas;
- ❑ vandenuotumas (vandens telkinių ir vandentėkmių gausa ir natūralumas);
- ❑ kraštovaizdžio struktūros margumas (kraštovaizdžio komponentų sąskaidos laipsnis ir žemėveikslių įvairovė);
- ❑ urbanizuotumo laipsnis.

4. Rekreacijos aptarnavimo centrai užima svarbią vietą rekreacijos plėtros teritorinėje sistemoje. Akmenės rajono teritorijoje rekreacijos aptarnavimo centrai diferencijuojami pagal reikšmę (regioninės ir vietinės svarbos). Rajone išskirtas vienas regioninės svarbos rekreacijos aptarnavimo centras (Papilė). Lokalių rekreacijos aptarnavimo centrų sistemą sudaro grupė didžiausių Akmenės rajono gyvenviečių atitinkančių urbanistinio karkaso centrų (Akmenė, N. Akmenė, Venta, Kruopiai). Pagal perspektyvinę vietinių rekreacijos aptarnavimo centrų specializaciją Akmenės rajono teritorijoje gyvenamosios vietovės diferencijuojamos į tris specializacijas: bendrojo turizmo, pažintinio turizmo, poilsio gamtoje (poilsinio turizmo) specializacijas.

5. Didžioji dalis Akmenės rajone numatytų vystyti regioninio ir vietinio rekreacinio aptarnavimo centrų yra disfunkcinio pobūdžio, t.y. jungia 2 rekreacinės specializacijos kryptis (žr. brėž. „Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo plėtojimas“). Rekreacinių specializacijų svarba rekreacijos aptarnavimo centruose yra labai nevienoda. Tai atsispindi jų ženklime. Apskritimo viršutine pusė nurodo pagrindinę vystytiną gyvenvietės rekreacijos aptarnavimo kryptį, apatinė dalis – šalutines, ar galimas alternatyvias rekreacijos aptarnavimo kryptis.

6. Poilsinės rekreacijos (poilsio gamtoje) vystymo tikslu Akmenės rajone pravartu išplėsti ir vystyti poilsio aptarnavimui pritaikytą gyvenamųjų vietovių tinklą. Pirmiausia būtina orientuotis į tas vietas, kurios yra greta pagrindinių poilsinės rekreacijos objektų, bei šalia nacionalinių, regioninių, bei lokalių turistinių trasų (Papilė, Venta).

7. Padidintą dėmesį Akmenės rajone reikėtų skirti pažintinio turizmo, apimančio negausius bet savitus gamtinių ir kultūrinių Akmenės rajono išteklių pažinimo aspektus, plėtrai ir vystymui, nes, būtent, ši rekreacijos forma vaidina svarbiausią vaidmenį stiprinant vietos žmogaus tautinį identitetą, taip pat reprezentuojant rajono teritoriją tiek respublikiniu tiek ir tarptautiniu mastu. Tam pirmiausia būtinas apgalvotas ir racionalus esamų gamtinių ir kultūrinių išteklių panaudojimas.

8. Pažintinio turizmo sistema Akmenės rajone plėtotina pirmiausiai siekiant atskleisti Lietuvos teritorijos gamtinio bei kultūrinio regiono – Žemaitijos savitumus, o taip pat rajono teritorijos gamtinės ir kultūrinės aplinkos tipiškus ar unikalius objektus bei jų bruožus. Į Akmenės rajono pažintinio turizmo sistemą įtraukiami, tvarkomi ir eksponuojami pažintinę vertę turintys gamtiniai bei kultūriniai objektai, jų grupės bei kompleksai, reiškiniai:

- Lietuvos valstybingumo istoriją atspindintys faktai, vietovės, paminklai, ir kt.;
- tipiški bei unikalūs gamtiniai bei kultūriniai objektai, ar kraštovaizdžio kompleksai;
- gyvosios etnokultūros bei moderniosios kultūros židiniai, faktai bei reiškiniai;
- saugomo gamtos ir kultūros paveldo apsaugos ir tvarkymo būdai.

9. Be bendrųjų tranzitinių turistų judėjimo kelių, dažniausiai atitinkančių svarbiausius autotransporto judėjimo kelius, pažintinio turizmo sistemą Akmenės rajone sudaro prioritetinių nacionalinės svarbos specializuoto pažintinio turizmo trasų sistema, kurios dalis (kai kurios turistinių trasų atkarpos) patenka į Akmenės rajono teritoriją:

- nacionalinis reprezentacinis kultūrinio turizmo maršrutas – „Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys“ (dalis);
- regioniniai gamtinio-kultūrinio pobūdžio valstybinių parkų žiedai: „Žemaitijos parkų žiedas“ (dalis).

10. Greta nacionalinės svarbos turistinių trasų, kurių atskiros dalys patenka į Akmenės rajono teritoriją, pateikiama savarankiška regioninės ir vietinės svarbos pažintinė turistų judėjimo kelių sistema:

- „Ventos žemė“ skirtas Ventos vidurio lygumos centrinės dalies gamtinių ir kultūrinių savitumų bei vertybių reprezentavimui ir pažinimui;

- ❑ „Akmenės rajono vandens keliai“ Ventos (praplaukiamos valtimis) ir pagrindinių rajono teritorijoje tekančių jos intakų (Dabikinės ir Virvytės upių) atkarpos skirtos vandens (baidarių) turizmo vystymui ir paupių gamtinių bei kultūrinių vertybių pažinimui.

11. Akmenės rajono teritorija nepasižymi gamtinių rekreacinių išteklių gausa, tačiau esami ištekliai lyginant su kitais Respublikos rajonais turi savitumo bruožų, todėl didelį dėmesį tikslinga skirti geresniam esamų gamtos ir kultūros vertybių reprezentavimui bei poilsinės rekreacijos infrastruktūros sukūrimui, esamos atnaujinimui ir gerinimui tam perspektyviuose Akmenės rajono teritorijos dalyse.

12. Konservaciniu (įvairovės apsaugos) atžvilgiu vertingiausi kraštovaizdžio kompleksai Akmenės rajone, kuriems reikalingas ypatingas dėmesys, yra:

- ❑ didžiųjų pelkynų kompleksas (Kamanų pelkė);
- ❑ raiškūs ir vaizdingi Ventos ir kai kurių intakų (Virvytė, Avižlys) slėniai, bei jų eroduojamose pakrantėse besiformuojančios atodangos;
- ❑ vertingų kultūros objektų sankaupos arealai;
- ❑ istorinės - senosios miestelių dalys - savita išskirtinės vertės kompleksinė paveldo vertybė.

13. Ypač saugomų teritorijų sistema (rezervatai, draustiniai, valstybiniai parkai) Akmenės rajone apima 13,98% teritorijos, tai šiek tiek viršija Respublikos saugomų teritorijų vidurkį. Tolimesnėje integruoto gamtos ir kultūros paveldo apsaugoje Akmenės rajone numatomos ypač saugomų teritorijų tinklo optimizavimo bei papildymo kryptys (būdai):

- ❑ nedidelių rezervatinių apyrbų, skirtų miško tipų etalonų išsaugojimui, tinklo sukūrimas;
- ❑ botaninių bei zoologinių draustinių tinklo optimizavimas ES direktyvų pagrindu;
- ❑ specializuotų kultūrinių draustinių tinklo suformavimas.

3. ŽEMĖS NAUDOJIMAS

3.1. Planuojamos veiklos prioritetai

Prioritetine žemės naudotojų veikla Akmenės rajono teritorijoje išlieka žemės ūkis ir miškų ūkis. Kitai veiklai žemės plotus numatoma panaudoti esant poreikiui plėsti užstatymui reikalingus plotus, eksploatuoti naudingąsias iškasenas, saugoti gamtos ir kultūros paveldo kompleksus bei objektus. Šioms veiklos sritims reikalingų žemės plotų tarpusavio proporcijų dinamika parodyta 3.1 lentelėje.

3.1 lentelė. Žemės plotų tarpusavio proporcijų dinamika

Pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis	Metai		Pokyčiai vidut. per metus	Progozė 2017 metais	Pokyčiai per 10 metų
	2003 01 01	2006 01 01			
Žemės ūkio	63,0	62,8	-0,07	62,0	-0,8
Miškų ūkio	27,0	27,3	+1,0	28,0	+0,7
Vandens ūkio	0,6	0,6	-	0,6	-
Konservacinė	4,7	4,7	-	4,7	-
Kita	4,7	4,6	-0,3	4,7	+0,1
Iš viso	100	100	x	100	x

*Pastaba: priskirta tik valstybinėje žemėje esančios upės, ežerai ir tvenkiniai.

Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo laikotarpiu Akmenės rajone numatomi žemės plotai: žemės ūkio paskirties žemės – 52-53 tūkst. ha, miškų ūkio paskirties žemės – apie 24 tūkst. ha, vandens ūkio paskirties žemės – apie 0,5 tūkst. ha, konservacinės paskirties žemės – apie 4 tūkst. ha ir kitos paskirties žemės – apie 4 tūkst. ha.

Bendrojo plano Žemės naudojimo ir reglamentų brėžinyje pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties pakeitimai pažymėti tik didesniems žemės plotams. Kita esamo žemės naudojimo transformacija bus sprendžiama teisės aktų nustatyta tvarka išduodant leidimus miško įveisimui ar rengiant detaliuosius planus ir jų pagrindu pakeičiant pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį. Pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš žemės ūkio į kitą paskirtį gali būti keičiama:

- 1) kompaktiškai užstatytose gyvenvietėse ir žemės sklypuose, įeinančiuose į Up zoną – pagal parengtus detaliuosius planus. Jeigu išduodant planavimo sąlygas nustatomas poreikis turėti specialųjį planą inžinerinės infrastruktūros objektų ir komunikacijų išdėstymui, prieš rengiant detalųjį planą turi būti parengtas specialusis planas;

2) esamose sodybose, suformavus namų valdų žemės sklypus – visoje savivaldybės teritorijoje;

3) žemės sklypuose, suformuotuose prie esamų ūkinės-komercinės paskirties pastatų – visoje savivaldybės teritorijoje;

4) žemės sklypuose, suformuotuose ūkinės-komercinės ne žemės ūkio paskirties pastatų statybai – vietose, kur tai numato specialieji planai ir jų pagrindu parengti detalieji planai.

Miškų ūkio paskirties žemės didėjimas numatytas dėl miško įveisimo, gavus leidimą, arba apleistų žemės ūkio naudmenų ir kitų naudmenų savaiminio apaugimo mišku.

Kitos paskirties žemės plotų didėjimas numatytas dėl Akmenės, Naujosios Akmenės ir Ventos miestų bei perspektyvių vietinės reikšmės centrų (*c* ir *d* kategorijų gyvenamųjų vietovių) plėtros, ūkinės-komercinės paskirties pastatų statybos, naudingųjų iškasenų telkinių eksploatavimo, vietinės reikšmės kelių tinklo sutvarkymo, juos išjungiant iš žemės ūkio ar miškų ūkio paskirties žemės.

Bendrojo plano brėžiniuose pažymėtos kitos paskirties naudojimui skirtos teritorijos turi teritorijų, rezervuojamų visuomenės poreikiams, statusą. Įgyvendinant bendrojo plano sprendinius, šioms teritorijoms turi būti rengiami specialieji planai (esant reikalui) ir detalieji planai arba statinių techniniai projektai (visais atvejais). Po to žemė, numatyta valstybinės reikšmės automobilių kelių, kitų statinių ar valstybinės svarbos objektų statybai, gali būti paimta visuomenės poreikiams iš savininkų ir panaudota suplanuotiems tikslams įgyvendinti.

3.2. Teritorijos funkcinis zonavimas

3.2.1. Zonavimo pagrindai

Bendrajame plane, planuojant detalesnį teritorijos tvarkymą, siekiama geresnio žemės gamtinių ir ūkinio savybių panaudojimo, taip pat natūralių kraštovaizdžio apsaugos. Teritorijos funkcinio zonavimo pagrindas:

- 1) esamos būklės įvertinimas racionalaus žemės naudojimo ir aplinkosaugos požiūriu;
- 2) dirvožemių tipų, granuliometrinės sudėties ir melioracinės būklės analizė;
- 3) miškotvarkos duomenų analizė;
- 4) urbanistinės plėtros poveikio ir gyvenamosios, visuomeninės, ūkinės paskirties statinių racionalaus išdėstymo poreikis;

5) gamtinio karkaso formavimo ypatumų įvertinimas.

3.2.2. Bendrasis teritorijos zonavimas

Žemės naudojimo ir reglamentų brėžinyje rajono savivaldybės teritorija suskirstyta pagal vyraujančią pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį. Bendrojo plano sprendiniai pagrįsti šiomis nuostatomis:

1. Bendrajame plane nurodytos urbanistinės plėtros teritorijos, kurių naudojimas ne žemės ūkio ar miškų ūkio veiklai galimas tik jose parengus detaliuosius planus (miestų ir miestelių užstatymui skirti plotai, miestų, perspektyvių gyvenamųjų vietovių ir rekreacinių teritorijų įtakos zonos).

2. Bendrajame plane numatyta keisti žemės plotų pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtis, turi būti įrašoma išduodant planavimo sąlygas šių teritorijų specialiųjų ir detaliųjų planų rengimui.

3. Bendrajame plane nenumatomi keisti žemės plotai turi būti naudojami pagal teritorijų planavimo dokumentuose nustatytą pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį, naudojimo būdą ir pobūdį; šios sąlygos įrašytos žemės sklypų Nekilnojamojo turto kadastro duomenyse.

3.2.3. Žemės ūkio paskirties žemės funkcinis zonavimas

Žemės naudojimo ir reglamentų brėžinyje žemės ūkio veiklos prioritetą turinčios agrarinės teritorijos suskirstytos į šias zonas:

I zona –Perspektyvių gyvenamųjų vietovių įtakos arealų zona. Jai priskiriamos teritorijos aplink šias vietas: Naująją Akmenę, Akmenę, Ventą, Papilės ir Kruopių miestelius, Ramučių, Gulbinų, Paeglesių, Žerkščių, Alkiškių, Sablauskių, Kairiškių, Agluonų, Jučių ir kitus kaimus. Šios zonos arealuose prioritetas teikiamas gyvenamųjų vietovių plėtrai ir individualiai statybai. Gyvenamųjų sodybų ir ūkinės-komercinės paskirties pastatų statybai galima rengti detaliuosius planus, tačiau prieš tai, planavimo sąlygas išduodančių institucijų reikalavimu, turi būti rengiami specialieji planai inžinerinės infrastruktūros objektų išdėstymui. Žemės ūkio veikla šioje zonoje turi būti plėtojama orientuojant ūkinius subjektus kurti nedidelio ploto, bet intensyvios gamybos ūkius, kurie specializuotųsi miestų ir miestelių gyventojų poreikių tenkinimui.

II zona – Intensyvaus žemės ūkio zona labai geros ir geros ūkinės vertės žemėse. Zonai priskirta didžioji dalis Naujosios Akmenės ir Akmenės seniūnijų teritorijų. Vyrauja ariamoji žemė

su našiais nusausintų rudžemių dirvožemiais, kurių našumo balas – 47-50. Žemė naudotina intensyviai žemės ūkio veiklai, auginant kviečius, miežius, rapsus, cukrinius runkelius ir kitus prekybei produkcijai skirtus augalus. Gyvulininkystė vystytina tik kaip papildoma gamybos šaka, prioritetą teikiant kiaulių auginimui.

III zona – Tausojamojo žemės ūkio zona labai geros ir geros ūkinės vertės žemėse. Zonai priskirta likusi Naujosios Akmenės ir Akmenės seniūnijų dalis, taip pat dalis Papilės ir Kruopių seniūnijų teritorijų. Vyrauja nusausinti rudžemių dirvožemiai; didesnė žemės naudmenų įvairovė, daugiau miškų ir pievų. Zona įeina į gamtinio karkaso teritoriją. Žemė naudotina intensyviai mišrios specializacijos ūkių veiklai, auginant prekybą augalininkystės produkciją ir dalį pašarinių augalų, reikalingų gyvulininkystei plėtoti. Naudojant žemę, rekomenduotina diegti tausojamojo ir ekologinio ūkininkavimo sistemas, laikytis Geros ūkininkavimo praktikos reikalavimų.

IV zona – Intensyvaus žemės ūkio zona vidutinės ir geros ūkinės vertės žemėse. Zonai priskirta Ventos seniūnija ir dalys Papilės ir Kruopių seniūnijų. Vyraujantys dirvožemiai – karbonatingieji išplautžemiai ir rudžemiai, kurių našumo balas – 44 – 47. Dalis teritorijos priskirta gamtiniam karkasui (Ventos slėnis ir miškuose įsiterpę žemės masyvai). Dirvožemių savybės ir žemės ūkio naudmenų sudėtis (didesni pievų plotai) leidžia derinti augalininkystės ir pieno – mėsos gyvulininkystės šakas. Rekomenduojama diegti tausojamojo ir ekologinio ūkininkavimo sistemas (NATURA 2000 teritorijose ir kitose gamtinio karkaso teritorijose) bei intensyvaus ūkininkavimo sistemą (likusiose teritorijose).

Zonose su rekomenduojama intensyvia žemės ūkio veikla gamyba bus efektyvi tik pasiekus atitinkamus jos pajėgumus ir sustambinus ūkių žemėvaldas. Perspektyvių ūkių dydžiai priklauso nuo jų verslo planuose numatytų gamybos apimčių. Esant tradiciniam ūkininkavimui, siektinas ūkio dydis turi būti ne mažesnis nei rekomenduojamos ūkiuose, taip pat kiaulių auginimui specializuotuose ūkiuose – 100 ha žemės ūkio naudmenų, mišrios gyvulininkystės – augalininkystės specializacijos ūkiuose – 40 ha žemės ūkio naudmenų.

Visais atvejais ūkiai, specializuoti augalininkystės produkcijos gamybai, neturi pažeisti agrotechniškai pagrįstų reikalavimų augalų kaitaliojimui sėjomainose ir reikalavimų išsaugoti bei gerinti derlingąsias dirvožemio savybes (humuso kiekis turi būti atstatomas įterpiant organines trąšas, susmulkintus šiaudus ir kt.).

Žemės gerinimo darbus, rekonstruojant sausinimo sistemas ir išariant dirvonus, būtina pirmiausia pradėti II ir IV zonų žemėse. Miško įveisimas žemės ūkio naudmenose rekomenduotinas apleistuose, nutolusiuose nuo kelių ir nepatogiuose naudoti žemės sklypuose. Įvertinus iki 2006 m.

pabaigos išduotų leidimų miškui įveisti apimtis ir savaiminio apleistos žemės apaugimo mišku galimybes galima prognozuoti, jog per Bendrojo plano galiojimo laikotarpį (10 metų) miškų plotas rajone padidės apie 1,5 tūkst. ha, o žemės ūkio naudmenos sumažės iš viso apie 3,9 tūkst. ha. Bendras žemės ūkio naudmenų plotas, kurį tikslinga išsaugoti ir gerinti – 42 tūkst. ha.

Tais atvejais, kai II – IV zonų žemė įsiterpia į saugomas teritorijas (valstybinius parkus ir draustinius, taip pat į *Natura 2000* teritorijas), ūkinė veikla galima tik laikantis šioms teritorijoms nustatytų žemės naudojimo apribojimų.

Miškų įveisimo ne miško žemėje galimybės sprendžiamos specialiajame plane – Akmenės rajono savivaldybės miškų išdėstymo schemeje. Bendrajame plane tik pateikiamos rekomendacijos miškų įveisimo eiliškumui (pirmiausia – gamtinio karkaso teritorijose esančiose nenaudojamose žemėse), nepažeidžiant teisės aktų reikalavimų našių ariamosios žemės plotų ir nusausintų žemių išsaugojimui.

Miškų įveisimas draudžiamas kai kuriuose draustiniuose bei daugelyje *Natura 2000* teritorijų. Išduodant leidimus miško įveisimui ne miško žemėje, turi būti vadovaujama specialiaisiais teritorijų planavimo dokumentais (miškų išdėstymo žemėtvarkos schema ir kt.), teikiant prioritetą miškų įveisimui gamtinio karkaso teritorijose. Miškų įveisimo sąlygos turi atitikti Saugomų teritorijų įstatymą, apsaugos reglamentus, Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų reikalavimus, o *Natura 2000* teritorijose – Bendrųjų buveinių nuostatus ar Paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatus.

Siekiant užtikrinti kraštovaizdžio ekologinę įvairovę ir Žemės įstatyme nustatytą ekologiškai vertingų miškų bei medžių ir krūmų želdinių išsaugojimą, tikslinga, įgyvendinant Želdynų įstatymo nuostatas, atlikti tokių želdynų inventorizaciją arba juos pažymėti rengiant žemėtvarkos planavimo dokumentus.

Visose zonose išskirtini jų pozonai, arba teritorijos dalys, priskirtos gamtiniam karkasui. Šiuose pozonuose rekomenduojamas tausojamasis ūkininkavimas ir ekologinės įvairovės didinimas: įveisiant mišką žemės ūkiui mažiau tinkamuose plotuose, formuojant smulkesnius pasėlių plotus, didinant daugiamečių ir kitų žiemojančių augalų plotus, derinant gyvulininkystės ir augalininkystės specializuotas ūkio šakas.

3.2.4. Miškų ūkio paskirties žemės funkcinis zonavimas

Žemės naudojimo ir reglamentų brėžinyje miškų ūkio paskirties žemė suskirstyta į žemę, kuriai yra nustatyti aplinkosaugos apribojimai, ir kitą žemę.

Pirmajai zonai priskirta: ekosistemų apsaugos miškai (II A miškų grupė) – draustiniai miškai, priešeroziniai miškai ir kt.; rekreaciniai miškai (II B miškų grupė) – miško parkų miškai bei rekreaciniai miško sklypai; apsauginiai miškai (III miškų grupė) – kiti draustiniuose esantys miškai, valstybinių parkų apsauginių zonų miškai, laukų apsauginiai miškai, vandens telkinių apsaugos zonų miškai ir kt. Antrajai zonai priskirti ūkiniai miškai (IV miškų grupė), užimantys apie 70 proc. visų miškų. Dauguma šių miškų (15,4 tūkst. ha, arba 57,6 proc. visų miškų) yra valstybinės reikšmės ir negalės būti privatizuojami.

Numatomi naujai įveisti miškai pagal savo funkcijas priskirtini tai zonai ar miškų grupei, kuriai priskirti greta esantys miškai. Rekomenduotina, kad pirmaeilis miško sodinimas būtų planuojamas priešeroziniuose miškuose, laukų apsauginiuose miškuose ir vandens telkinių apsaugos zonų miškuose.

Miškų ūkio paskirties žemė bendrajame plane išskirta į ūkinius miškus ir apsaugines funkcijas turinčius miškus.

Miško žemės naudojimo perspektyvos atitinka miškotvarkos planavimo dokumentuose išskeltus uždavinius: miškų plotų padidinimas, daugiatikslio miškų naudojimo skatinimas, miškų stabilumo išsaugojimas, miško funkcijų, saugant vandenį ir dirvožemį, užtikrinimas, iškirstų miškų atkūrimas, miškų rūšinės įvairovės išlaikymas.

Numatomas miškų įveisimas žemės ūkio paskirties žemėje leis padidinti ne tik ūkinių miškų plotus, bet ir ekosistemų apsaugos (draustinių, priešerozinių) tiek apsauginių miškų (draustinių, valstybinių parkų apsaugos zonų, laukų apsauginių, vandens telkinių apsaugos zonų) miškų plotus. Rajono miškingumą numatoma padidinti nuo 31,6 proc. 2006 metais iki 33,4 proc. (28,2 tūkst. ha). Tai atitinka mokslinių įstaigų rekomendacijas.

3.3. Bioprodukcinio ūkio plėtra

3.3.1. Žemės ūkio vystymas

Bendrajame plane žemės ūkio vystymui sudaromos sąlygos:

1. Nustatytos žemės ūkio paskirties žemės perspektyvinės ribos. Šiais bendrojo plano sprendiniais (Žemės naudojimo ir reglamentų brėžinyje) privalo vadovautis kitų žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentų rengėjai.
2. Numatomas orientacinis žemės plotas žemės ūkio veiklai: iš 45,8 tūkst. ha žemės ūkio naudmenų liks apie 42 tūkst. ha (2005 m. deklaruota apie 39 tūkst. ha žemės ūkio naudmenų; iš likusių apleistų 6,6 tūkst. ha žemės ūkio naudmenų 3 tūkst. ha bus grąžinta žemės ūkio veiklai, įsavinant melioracinėms priemonėms, 3 tūkst. ha

bus apšodinta mišku arba savaime apaugs miškais, medžių ir krūmų augalija bei pavirs pelkėmis, o apie 0,6 tūkst. ha bus panaudota ne žemės ūkio ir miškų ūkio veiklai).

3. Nustatytos rekomenduojamos žemės ūkio veiklos zonos (funkcinės zonos), atsižvelgiant į geriausią dirvožemių savybių panaudojimą, žemės ūkio gamybos efektyvumą ir gamtos išteklių apsaugą. Rekomenduojama intensyvios žemės ūkio veiklos zonose plėtoti prekinę žemės ūkio gamybą ir siekti ūkio dydžio, ne mažesnio nei numatyta žemės ūkio ministro 2003 m. liepos 1 d. įsakymu Nr.3D-269 patvirtintose rekomendacijose. Rekomenduojami minimalūs racionalios žemėvaldos plotai tam tikros specializacijos ūkiams (tradicinio ūkininkavimo mišrios augalininkystės-gyvulininkystės specializacijos ūkiuose – 40 ha žemės ūkio naudmenų, kiaulininkystės specializacijos arba vien augalininkystės specializacijos ūkiuose – 100 ha žemės ūkio naudmenų). Rekomenduojamą žemės naudojimą tikslinga skatinti valstybės paramos priemonėmis, jas diferencijuojant taip, kad prioritetas teikti paramą taikytinas veiklai, atitinkančiai zonos ypatumams (jeigu to nedraudžia ES reglamentai ir direktyvos). Prioritetinės valstybės paramos priemonės turėtų būti:

- 1) labai geros ir geros ūkinės vertės žemėse – investicijos į žemės ūkio valdas, jaunųjų ūkininkų išsikūrimas, ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos, žemės ūkio vandentvarka, žemės sklypų perskirstymas;
- 2) vidutinės ūkinės vertės žemėse bei lengvose žemėse – investicijos į žemės ūkio valdas, jaunųjų ūkininkų išsikūrimas, standartų laikymasis, pusiau natūrinių restruktūrizuojamų ūkių rėmimas;
- 3) pievų ir ganyklų zonoje bei prastos ūkinės vertės žemėse – žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas, kaimo turizmo ir amatų skatinimas, žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku;
- 4) žemėse, įeinančiose į saugomų teritorijų ribas, priklausomai nuo jų naudojimo intensyvumo: ekologinio ūkininkavimo programa, kraštovaizdžio tvarkymo programa, vietovės su aplinkosaugos apribojimais, standartų laikymasis (Nitratų direktyva).

Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimui žemės ūkio paskirties žemėje reikalinga rengti kaimo plėtros žemėtvarkos projektus (jų atmainą – atskirų seniūnijų kompleksinius žemės ūkio ir kaimo plėtros projektus) ir žemės konsolidacijos projektus. Pagrindiniai šių žemėtvarkos teritorijų

planavimo dokumentų sprendiniai, turintys ilgalaikes pasekmes ir būtini spręsti įvertinant svarbiausius žemės ūkio gamybos plėtrą bei kaimo kraštovaizdžio formavimą įtakančius veiksniai:

1. Vietinės reikšmės kelių tinklo išdėstymas.
2. Stambiųjų ūkių centrų išdėstymas bei gamybos apimčių juose nustatymas.
3. Sausinimo sistemų remonto ar rekonstrukcijos poreikio nustatymas.
4. Miško želdinių detalesnio išdėstymo ir jų funkcijų nustatymas.
5. Žemės ūkio naudmenų laukų masių, tinkamų naudoti tam tikroms augalų grupėms, formavimas.
6. Žemės gerinimo priemonių suplanavimas.
7. Natūralių kraštovaizdžių, dirvožemio ir vandens apsaugos priemonių suplanavimas.

3.3.2. Miškų ūkio vystymas

Miškų ūkio veiklą numatoma vystyti miškų ūkio paskirties žemėje, taip pat miškuose, esančiuose žemės ūkio paskirties žemėje. Bendrą miškų plotą numatoma padidinti nuo 26,7 tūkst. ha 2005 m. iki 28,2 tūkst. ha 2015 metais.

Miškų ūkis Akmenės rajone turi būti plėtojamas laikantis Lietuvos miškų ūkio politikos nuostatų, iš kurių pažymėtinos:

- 1) miško išteklių išsaugojimas ir gausinimas;
- 2) racionalus, tolygus ir nepertraukiamas miško išteklių naudojimas bei miškų produktyvumo didinimas ir auginamos medienos kokybės gerinimas;
- 3) miškų ūkio ekonominio efektyvumo didinimas;
- 4) miško ekosistemų tvarumo užtikrinimas;
- 5) biologinės įvairovės išsaugojimas bei miškų sveikatingumo gerinimas;
- 6) visuomenės bendrųjų su miškais susijusių reikmių tenkinimas;
- 7) valstybinio ir privataus miškų ūkio plėtra bendrosios kaimo plėtros kontekste.

Bendrojo plano sprendinius įgyvendinantys bei miškų ūkio paskirties žemės ir miškų naudojimą planuojantys dokumentai – miškų tvarkymo schemas ir vidinės miškotvarkos projektai. Jų rengimas, tikslinimas ir įgyvendinimas numatomas teisės aktų nustatyta tvarka.

3.4. Teritorijos naudojimo reglamentai

Žmogaus ūkinės ir kitos veiklos, susijusios su žemės (teritorijos) naudojimu reglamentavimas pagal bendrąjį planą pasireiškia privalomų sąlygų nustatymu specialiesiems ir detaliesiems planams. Išduodama planavimo sąlygas, bendrojo plano organizatorius (savivaldybės taryba arba savivaldybės administracijos direktorius) turi nustatyti sąlygas derinti teritorijų planavimo dokumentą su bendrojo plano sprendiniais, užfiksuotais savivaldybės tarybos nutarime dėl bendrojo plano patvirtinimo. Be to, turi būti vadovaujamasi įstatymų ir Vyriausybės nutarimų nuostatomis. Svarbiausios privalomo ir rekomendacinio pobūdžio planavimo sąlygos:

1. Žemės ūkio paskirties žemėje esančios žemės ūkio naudmenos ir žemė su veikiančiais melioracijos įrenginiais turi būti saugoma nuo jų ploto sumažėjimo vadovaujantis Žemės įstatymo 22 straipsnio nuostata: „Ariamoji žemė, kurios dirvožemio našumas didesnis už vidutinį šalyje taip pat žemė, kurioje yra eksploatuojamos melioracijos sistemos, turi būti naudojama taip, kad nesumažėtų jų plotas, išskyrus ekologiškai nuskurdintose gamtinio karkaso teritorijose, ir nepablogėtų dirvožemio savybės“. Gamtinio karkaso teritorijos pažymėtos žemės naudojimo ir reglamentų brėžinyje, tačiau kurios iš jų yra nuskurdintos, gali būti nustatyta tik pagal Aplinkos ministerijos parengtus teisės aktus, atitinkamais skaičiavimais įrodžius, jog šiose teritorijose miškų ir kitų natūralių biocenozų plotas neužtikrina vietovės ekologinio stabilumo.

2. Gamtinio karkaso teritorijose ūkinė veikla ribojama vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymo 22 straipsnio 6 dalies nuostatomis: „Gamtinio karkaso rekreacinės, miškų ūkio ir agrarinės paskirties teritorijose draudžiama statyti pramonės įmones, kurioms reikalingi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimai, ir gyvenamuosius kvartalus. Leidžiama tokia veikla, kuri užtikrina kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą ir ekosistemų stabilumą, atkuria pažeistas ekosistemas, yra vykdoma pagal teritorijų planavimo dokumentus“. Siekiant suderinti aplinkosauginius ir racionalaus žemės naudojimo reikalavimus, visose zonose išskirti jų pozonai, arba teritorijos dalys, priskirtos gamtiniam karkasui. Šiuose pozonuose rekomenduojamas tausojamasis ūkininkavimas ir ekologinės įvairovės didinimas: įveisiant mišką žemės ūkiui mažiau tinkamuose plotuose, formuojant smulkesnius pasėlių plotus, didinant daugiamečių ir kitų žiemojančių augalų plotus, derinant gyvulininkystės ir augalininkystės specializuotas ūkio šakas.

3. Rekomendacijos kraštovaizdžio tvarkymui, nepažeidžiant gamtinio karkaso formavimo principų, pateiktos Kraštovaizdžio tvarkymo zonų brėžinyje. Rajono teritorijoje galimas statybas pagal Bendrojo plano sprendinius apibrėžia Žemės naudojimo ir apsaugos reglamentai, o kraštovaizdžio tvarkymo reglamentų brėžinys yra tik rekomendacinio pobūdžio, reikalingas rengiant planavimo sąlygas melioracijos darbams, miško želdinių išdėstymui, statinių išdėstymo tankumui ir kt.

Žemės naudojimo ir apsaugos reglamentų brėžinyje nustatytose funkcinėse zonose reglamentuojama veikla pateikta 3.2 lentelėje.

3.2 lentelė. Žemės naudojimo funkciniai prioritetai ir veiklos reglamentavimas

Funkciniai prioritetai	Reglamentuojama veikla
Intensyvi žemės ūkio veikla labai geroje ir geroje žemėje. Iš jų esančiose: -saugomose teritorijose; -gamtinio karkaso teritorijoje.	Skatinama prekinės augalininkystės produkcijos gamyba; Veiklą reglamentuoja saugomų teritorijų planavimo dokumentai; Skatinamas tausojamasis ūkininkavimas.
Intensyvi žemės ūkio veikla vidutinės ūkinės vertės ir lengvoje žemėje. Iš jų esančiose: - saugomose teritorijose; - gamtinio karkaso teritorijoje.	Skatinama mišrios specializacijos ūkiai, derinantys gyvulių auginimą su prekinės augalininkystės produkcijos gamyba. Veiklą reglamentuoja saugomų teritorijų planavimo dokumentai. Skatinamas tausojamasis ūkininkavimas.
Intensyvi žemės ūkio veikla nusiausintoje žemėje su vyraujančiais durpiniais ir puveningais dirvožemiais.	Skatinamas pašarinių žemės ūkio augalų auginimas ir gyvulininkystės specializacijos ūkių plėtra.
Ekstensyvi žemės ūkio veikla ar jai alternatyvi veikla mažiau palankiose ūkininkauti teritorijose nenašiose žemėse. Iš jų esančiose: - saugomose teritorijose; - gamtinio karkaso teritorijose.	Skatinamas specializuotas ūkininkavimas, arba miško įveisimas nepalankiuose ūkininkauti žemės sklypuose. Veiklą reglamentuoja Saugomų teritorijų planavimo dokumentai. Skatinamas miško įveisimas. Skatinamas tausojamasis ir ekologinis ūkininkavimas.
Urbanizuotinių ir kitai paskirčiai naudotinių teritorijų plėtra.	Leidžiama žemės ūkio veiklos konversija į kitą veiklą, pakeitus pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį į kitą paskirtį, įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

Pastaba: Numatomų tyrinėti naudingųjų iškasenų telkinių paieškos gali būti visoje rajono savivaldybės teritorijoje, išskyrus konservacinės paskirties žemę, valstybinių parkų ir draustinių teritorijas, gamtos ir kultūros paveldo teritorijas. Gavus leidimą eksploatuoti šias naudingąsias iškasenas, žemės sklypai leidimą gavusiems asmenims įteisinami naudoti teisės aktų nustatyta tvarka.

4. Bendrajame plane numatytos teritorijos gyvenamųjų vietovių plėtrai – jose turi būti leidžiama gyvenamoji statyba, o kai tai numatyta miestų bendruosiuose planuose arba šioms teritorijoms parengtuose detaliuosiuose planuose – rekreacinė, ūkinė – komercinė ir kita statyba. Kitose žemės ūkio paskirties teritorijose galima tik ūkininkų sodybų ir kitų žemės ūkio statinių statyba teisės aktų nustatyta tvarka.
5. Žemės naudojimo ir apsaugos reglamentų brėžinyje pažymėtose Ug zonose nustatomi veiklos prioritetai - žemės ūkio veiklai, leidžiant statyti gyvenamuosius namus ir rekreacinės paskirties statinius;
6. Gyvenamųjų namų statyba galima:
 - 1) pagal parengtus detaliuosius planus Ug zonose ir kompaktiško užstatymo gyvenamosiose vietovėse;
 - 2) esamose sodybose – vietoje buvusio gyvenamojo namo;
 - 3) kitose vietovėse – parinktose ūkininko sodybai vietose. Tai – privačios žemės sklypai, priklausantys Ūkininko ūkį įregistravusiems ir realiai ūkininkaujantiems asmenims, esant poreikiui statyti gyvenamąjį namą ir žemės ūkio veiklai reikalingus ūkinius pastatus.
7. Visose teritorijose pagal detaliuosius ir specialiuosius planus suformuotose rekreacinėse vietovėse gali būti statomi turizmo paslaugų, poilsio bei reabilitacinės infrastruktūros statiniai. Vadovaujantis Turizmo įstatymo 23 straipsniu, privačiuose žemės sklypuose, esančiuose kaimo gyvenamosiose vietovėse, nerengiant detaliųjų planų ir nekeičiant pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties, gali būti vykdoma naujų statinių statyba kaimo turizmo paslaugoms teikti ir esamų individualių gyvenamųjų pastatų bei sodybų rekonstrukcija ir jų pritaikymas kaimo turizmo poreikiams pagal teisės aktų nustatyta tvarka parengtus ir patvirtintus projektus.
8. Ventos regioninio parko ir kitose saugomose teritorijose detaliųjų planų rengimas ir statinių projektavimas bei žemės naudojimo paskirties pakeitimas galimas, jeigu neprieštarauja šių saugomų teritorijų specialiojo planavimo dokumentams.

Statybų reglamentai pateikti 3.3 lentelėje.

3.3 lentelė. Atskirų teritorijų statybos sąlygos

Zonos apibūdinimas	Pastatų statybos sąlygos
--------------------	--------------------------

1	2
Akmenė, Naujosios Akmenės ir Ventos miestai (<i>a</i> ir <i>b</i> kategorijų gyvenamosios vietovės)	Statyba galima šių miestų bendruosiuose planuose numatytose teritorijose, skirtose gyvenamosioms, pramonės ir sandėliavimo objektų, komercinės paskirties ir smulkaus verslo, rekreacinių objektų išdėstymui. Žemės ir statinių paskirtis turi atitikti detaliuose planuose nustatytą žemės naudojimo būdą ir pobūdį.
Perspektyvios kaimo gyvenamosios vietovės (<i>c</i> ir <i>d</i> kategorijų gyvenamosios vietovės)	Statyba galima pagal šių gyvenamųjų vietovių specialiuosiuose ir detaliuose planuose nustatytą žemės naudojimo būdą ir pobūdį. Čia skatinama statybų plėtra ir galimas žemės ūkio paskirties žemės keitimas į kitą paskirtį. Iš papildomų (<i>d</i> kategorijos) centrų perspektyviomis laikytinos tos gyvenamosios vietovės, kurių sklaida yra patogi gyventojams, atlieka žemės ūkio aptarnavimo ir paslaugų funkcijas bei skatins centralizuotų inžinerinių sistemų plėtrą
Perspektyvių gyvenamųjų vietovių įtakos arealų zona (prie miestų bei <i>c</i> ir <i>d</i> kategorijų kaimo gyvenamųjų vietovių)	Statyba galima tik vadovaujantis šioms teritorijoms parengtais specialiaisiais ir detaliaisiais planais
Saugomos teritorijos: valstybiniai parkai ir draustiniai	Statyba galima tik tose vietose, kur tai numato valstybinių parkų ir draustinių planavimo dokumentai: gyvenamosiose ir ūkinėse zonose, esamose sodybose ar sodybvietėse.
Sanitarinės apsaugos zonos prie žemės ūkio gamybinių pastatų ir kitų statinių	Gyvenamuosius ir visuomeninius pastatus statyti draudžiama.
Žemės ūkio paskirties teritorijos (zonos)	Įeina <i>e</i> kategorijos ir neklasifikuotos vietovės. Statyba galima esamose sodybose (gyvenamojo namo ir pagalbinių pastatų) arba ūkininkų sodybų statyba teisės aktų nustatyta tvarka.
Kitose teritorijose esantys žemės ūkio paskirties žemės sklypai	Įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka gali būti keičiama žemės naudojimo paskirtis arba keičiamas žemės naudojimo pobūdis visuomenės poreikiams skirtiems pastatams bei įrenginiams statyti, infrastruktūros ir paslaugų plėtrai, taip pat gyvenamųjų ir pagalbinių pastatų statybai esamose namų valdose
Miškų ūkio paskirties teritorijos (žemės sklypai)	Statybos apribojimus nustato teisės aktai, vadovaudamiesi LR Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 16 d. nutarimo nuostatomis.
Kitos paskirties žemės sklypai	Individuali ir kita statyba galima pagal šioms žemės sklypams parengtus detaliuosius planus.

3.5 Teritorijų rezervavimas visuomenės poreikiams.

Bendrojo plano sprendiniai apima ir teritorijų, reikalingų panaudoti visuomenės poreikiams, rezervavimą – jų išjungimą iš apskrities viršininko patvirtintų laisvo fondo valstybinės žemės sklypų (skirtų kompensacijai pretendentams į nuosavybės teisių atkūrimą ar pardavimui) arba galimą išpirkimą iš žemės savininkų, jeigu žemė jau privatizuota. Tai žemės plotai, numatyti

poilsiavietėms, parkams ir kitiems rekreaciniams objektams, valymo įrenginiams, kapinių praplėtimui, gyvenviečių infrastruktūrai ir kt. Jų detalesnis tvarkymas, atskiriant galimas privatizuoti žemės sklypų dalis, galimas tik parengus kiekvienos teritorijos specialųjį ar detalųjį planą. Prie rezervuojamų teritorijų Akmenės rajone priskirti atskiru sąrašu pateikiami bendro naudojimo objektai (3.4 lent.) taip pat rezervuojama teritorija Narbučių karjero klinčių gavybai.

Parenkant teritorijas, rezervuojamas visuomenės poreikiams, vadovautasi Akmenės rajono savivaldybės tarybos sprendimais: 2007 05 23, Nr. T-111; 2007 06 20, Nr. T-141.

3.4 lentelė. Visuomenės poreikiams rezervuojamų teritorijų sąrašas.

Pažymėta plane	Žemės sklypo apibūdinimas	Plotas ha
1	3	4
1	Eglesių k. parkas ir paplūdimys prie molio karj. vandens telkinio	0,3 ha
2	Balsių k. Ventos pakrantė prie tilto	0,5 ha
3	Papilės m. parko su 15-kamienne liepa	1 ha
4	Prie Virvytės upės, Kairiškių k.	1,0 ha
5	Prie Augustaičio malūno užtvankos	1,2 ha
6	Ventos upės pakrantės ruožas, paplūdimys	0,6 ha
7	Ventos pakrantės ruožas nuo Pažalpos kapų iki mokytojų namo	0,6 ha
8	Kadagių k. Pragalvių tvenkinio paplūdimys	0,38 ha
9	Akmenės II k. rekreacinė zona	0,7 ha
10	Kesių k. rekreacinė zona	0,3 ha
11	Kesių k. rekreacinė zona	0,3 ha
12	Gailaičių k. vaikų žaidimo aikštelė	0,1 ha
13	Dabikinės k. gyventojų poilsio zona prie Dabikinės upės	0,2 ha
14	Kepurlaukių paplūdimys	0,2 ha
15	Suginčių k. Vadaksties upės paplūdimys	0,2 ha
16	Klykolių k. Vadaksties tvenkinio paplūdimys	0,3 ha
17	Pipirių k. Vadaksties tvenkinio paplūdimys	0,3 ha
18	Alkiškių k. paplūdimys prie Dabikinės upės	0,3 ha
19	Alkiškių k. buvusio molio karjero paplūdimys	0,3 ha
20	Menčių k. k. Sablauskių tvenkinio paplūdimys	0,9 ha
21	Sablauskių k. Sablauskių tvenkinio paplūdimys	0,2 ha
22	Sablauskių k. paplūdimys ant Šventupio	0,2 ha
23	Ramučių k. Ramučio tvenkinio paplūdimys	0,4 ha
24	Kivylių k. Kivylių tvenkinio 2 paplūdimiai	0,6 ha
25	Kivylių parkas su paplūdimiu	0,2 ha
26	Padvarėlių k. rekreacinė zona	
27	Kruopių m. paplūdimys prie tvenkinio ir Kruopių m. parkas	0,4 ha

28	Latvelių rekreacinė zona	
29	Pakamanių rekreacinė zona	
30	Ventos k. paplūdimys prie Ventos upės	0,3 ha
31	Žerkščių k. rekreacinė zona	27,6 ha
32	Žerkščių k. rekreacinė zona	0,4 ha
33	Padvarėlių k. poilsio zonos įrengimui	0,34 ha
34	Kruopių k. poilsio zonos įrengimui	4,0 ha
35	Latvelių k. Kamanų valstybinio gamtinio rezervato apsaugos zona	56 ha
36	Pakamanių k. Kamanų valstybinio gamtinio rezervato apsaugos zona	23,2 ha
37	Menčių k. plyno lauko investicijai	59,9 ha
38	Kairiškių k. poilsio zonos įrengimui	0,4 ha

Pastabos:

1. Teritorijos, kuriose gali būti pakeista pagrindinė žemės naudojimo paskirtis:
 - 1.1. Žemės ūkio paskirtis į miškų ūkio paskirtį gali būti pakeista:
 - 1) atlikus žemės sklypo kadastrinius matavimus ir nustatčius, kad apaugusio ar įveisto miško plotas sudaro 90 proc. ir daugiau žemės sklypo ploto;
 - 2) atidalintam žemės sklypui pagal parengtą žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projektą.
 - 1.2. Žemės ūkio ar miškų ūkio paskirtis į kitą paskirtį gali būti pakeista:
 - 1) atidalijus namų valdos žemės sklypą;
 - 2) tais atvejais, kai paskirtis nustatyta pagal detalųjį planą.
 - 1.3. Visuomeninės paskirties pastatų (gaisrinių ir kt.) statybai žemės naudojimo paskirtis ir būdas (pobūdis) keičiami bei (esant reikalui) žemė paimama visuomenės poreikiams pagal savivaldybės administracijos parengtus detaliuosius planus.
2. Detalieji planai rengiami urbanizuotoms teritorijoms ir teritorijoms, numatytoms bendrajame plane arba specialiajame plane (oro uosto įtaka detaliesiems planams nustatys atitinkamų institucijų išduotos specialiosios žemės naudojimo sąlygos).
3. Žemės naudojimo ir apsaugos reglamentams priskirtinos žemės ūkio gamybinių pastatų sanitarinės apsaugos zonos, kuriose, vadovaujantis Vyriausybės patvirtintomis Specialiosiomis žemės ir miško naudojimo sąlygomis (1992 05 12 nutarimas Nr. 343), draudžiama statyti gyvenamuosius namus ir visuomeninius pastatus, o esamos sodybos ar visuomeniniai pastatai gali būti rekonstruojami tik įvertinus neigiamą veiklos poveikį sveikatai ir šiose zonose gyvenantiems asmenims sutikus. Sanitarinės apsaugos zonos dydis

(metrais): prie kiaulių kompleksų (daugiau kaip 12 tūkst. kiaulių per metus) – 1500m; prie kiaulių fermų – 500m; prie karvių, kitų galvijų, arklių ir paukščių fermų – 300m.

4. Vandens telkinių priskyrimas naudotiniams rekreacijai turi būti sprendžiamas parengus specialųjį planą ir jo pagrindu priėmus atitinkamą apskrities viršininko arba savivaldybės tarybos sprendimą.
5. Elektros transformatorinės pastotės ir kiti bendro naudojimo (viešosios infrastruktūros) objektai, esantys privačioje žemėje, eksploatuojami laikantis Nekilnojamojo turto registro dokumentuose nustatytų specialiųjų žemės naudojimo sąlygų. Siekiant užtikrinti jų tinkamą funkcionavimą, reikalinga parengti specialiuosius bei detaliuosius planus šių objektų žemės sklypų ribų formavimui ir jų pagrindu, teisės aktų nustatyta tvarka, paimti žemę visuomenės poreikiams.

4. NEKILNOJAMASIS KULTŪROS PAVELDAS

4.1. Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų reikšmė ir integracija į savivaldybės plėtrą

Akmenės savivaldybės bendrojo plano kultūros paveldo dalis nustato Akmenės savivaldybės teritorijos nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos ir naudojimo prioritetus bei priemones, užtikrinančias kultūros paveldo objektų išsaugojimą. Pateikiami sprendiniai atitinka Lietuvos nacionalinės darnaus vystymosi strategijos (Žin., 2003, Nr. 89-2039), nurodančios, kad Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas yra vienas iš Lietuvos darnaus vystymosi prioritetų [str. 23.11], nustatytą kultūros paveldo išsaugojimo kryptį.

Akmenės savivaldybės bendrajame plane pateikiami sprendiniai atitinka Lietuvos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (Žin., 2004, Nr. 153-5571) reikalavimus bei Lietuvos teritorijos bendrojo plano (Žin., 2002, Nr. 110-4852), sprendinius, apibrėžiančius teritorinę nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą, bei reikalavimus, nustatytus kitais kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais nacionaliniais ir Lietuvos ratifikuotais tarptautiniais teisės aktais.

Darnios plėtros koncepcija siekia vertingiausių objektų išsaugojimo skatinant jų naudojimą visuomenės reikmėms. Lietuvos teritorijos bendrasis planas nustato, kad kultūros paveldo išsaugojimas ir panaudojimas yra paskata vietovės ekonominei plėtrai (1 str., 3 sk.). Bendrojo plano strategine plėtros kryptimi numatyta decentralizuotos koncentracijos plėtra atitinka šią kultūros paveldo apsaugos sampratą. Pasirinkta decentralizuotos koncentracijos plėtros kryptis įgalina sutelkti apsaugos resursus ir pastangas svarbiausiose kultūrine verte pasižyminčiose teritorijose.

Nustatyti sprendiniai taip pat atitinka tikslus, numatytus Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencijoje (Žin., 1997, Nr. 19-411):

- priimti generalinę politiką, kuri siektų kultūros ir gamtos paveldui suteikti tinkamą vaidmenį bendruomenės gyvenime ir to paveldo globą integruoti į bendras planavimo programas (5a str.);
- vystyti mokslinius ir techninius tyrimus ir tyrinėjimus ir paruošti veiksmingas priemones, kurios įgalintų valstybę neutralizuoti grėsmę, iškilusią kultūros ir gamtos paveldui (5c str.);
- imtis tinkamų įstatyminių, mokslinių, techninių, administracinių ir finansinių priemonių, būtinų šio paveldo identifikavimui, globali, išsaugojimui (konservavimui), prezentavimui bei reabilitavimui (5d str.).

Pateikiami sprendiniai yra siejami su gamtos paveldo apsauga ir atitinka aplinkos tvarkymo tikslus, nustatytus Europos kraštovaizdžio konvencijoje (Žin., 2002, Nr. 104-4621):

- ❑ įteisinti kraštovaizdį kaip svarbią žmonės supančios aplinkos sudedamąją dalį, jų bendro kultūros ir gamtos paveldo apraišką bei jų savasties pagrindą (5a str.);
- ❑ integruoti kraštovaizdį kaip reiškinį į savo teritorijų ir miestų planavimo politiką bei savo kultūros, aplinkos, žemės ūkio, socialinę ir ekonominę politiką, taip pat į kiekvieną kitą politikos sritį, galinčią turėti poveikio kraštovaizdžiui (5d str.);
- ❑ nustatytus kraštovaizdžius įvertinti atsižvelgiant į suinteresuotų dalyvių ir atitinkamos gyventojų grupės jiems priskiriamą ypatingą vertę (6Cb str.).

Akmenės kultūros paveldas pasižymi ryškia archeologine, istorine, architektūrine ir menine verte, glaudžia vertingiausio kultūros paveldo sąveika su vaizdingu gamtiniu kraštovaizdžiu. Savivaldybės kultūros paveldo savitumą Lietuvos teritorijos kontekste lemia archeologijos, sakralinis ir dvarų sodybų memorialinis ir dailės sakralinis paveldas. Kultūrinio turizmo aspektu išskirtinės vertės archeologine vietoje laikomas Papilės archeologinis kompleksas, ryškiausiai atspindintis Žiemgalių istorinių centrų formavimąsi. Kultūriniam turizmui išskirtinai reikšmingais architektūros paveldo objektais laikoma Paragių dvaro sodyba, Šiaudinės ir Akmenės sakralinės architektūros kompleksai. Turizmo ir rekreacijos potencialu statinių tarpe išsiskiria Augustaičių malūnas, esantis Ventos regioniniame parke.

Akmenės savivaldybės bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendiniai sudaro prielaidas labiau integruoti kultūros ir gamtos paveldo apsaugą, atgaivinti ir pritaikyti turizmui bei kitiems visuomenės poreikiams didžiausiu kultūriniu ir estetiniu potencialu pasižyminčius objektus, sutelkti apsaugai skirtus resursus ir pastangas didžiausia kultūrine verte pasižyminčiose teritorijose.

4.2. Saugomo kultūrinio kraštovaizdžio apsauga

Lietuvos nacionalinė darnaus vystymosi strategija nurodo, kad vienas iš pagrindinių valstybės plėtros vidutinės trukmės uždavinių yra stiprinti tradicinio kaimo kraštovaizdžio apsaugą, sumažinti jo vizualinę taršą (str. 152.3). Lietuvos nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje pažymima, kad turizmo infrastruktūros plėtrai yra beveik nenaudojamas dvarų paveldas, etnografinių vietovių aplinka (str.72). Lietuvos turizmo plėtros strategija nustato, kad nacionaliniuose ir regioniniuose parkuose dar trūksta kaimo turizmo paslaugų, jiems tikslinga panaudoti architektūros paveldo objektus, nenaudojamus kaimų ir miestelių pastatus (Nacionalinė turizmo plėtros 2003-2006 m. programa, 7.3).

Akmenės rajono bendrojo plano sprendiniai yra parengti kompleksškai įvertinus savivaldybės teritorijos istorinį kultūrinį ir estetinį kraštovaizdinį potencialą. Pagal istorinio kraštovaizdžio morfologines charakteristikas ir kraštovaizdyje vyraujančias kultūros paveldo vertybes, jų pažintinį, rekreacinį, estetinį potencialą bei susiklosčiusius objektų vizualinius ryšius Akmenės savivaldybės bendrajame plane buvo išskirti penki svarbiausieji nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ir vietovių sankaupos arealai. Šie kompleksiniai teritoriniai dariniai pasižymi didesniu kultūriniu istoriniu ir estetiniu potencialu nei kitos teritorijos. Plėtos resursų ir pastangų koncentravimo svarbiausiuose arealuose nuostata atitinka nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sklaidos Akmenės rajono teritorijoje ypatumus – didžiausio kultūros paveldo objektų tankio teritorijos yra susiklosčiusios didesniųjų rajono upių slėniuose ir prieslėniuose.

Nustatyta, kad kultūros vertybių sankaupos arealai yra susiklostę Ventos regioninio parko teritorijoje, Kairiškėse ir jų apylinkėse, šiauriniame savivaldybės teritorijos pakraštyje bei Kruopių miestelyje ir jo pietinėse prieigose. Nustatant kultūros vertybių sankaupos arealus buvo įvertintos reikšmingiausių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų vertingosios savybės, jų vizualinis kompozicinis ir istorinis semantinis sąryšingumas. Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo plėtojimo brėžinyje pateikiamos preliminarios rekomendacinės arealų ribos. Jos tikslintinos rengiant atskirų vietovių specialiuosius ir detaliuosius planus, atliekant papildomus istorinius, archeologinius ir urbanistinius architektūrinius tyrimus.

Prie pagrindinių kelių išsidėstę Kruopių, Kairiškių ir Ventos arealai siūlomi kultūriniam rekreaciniam, Viliošių ir Klykolių arealai – specializuotam pažintiniam kultūriniam turizmui. Arealų, esančių Ventos regioniniame parke, tvarkybą ir naudojimą reglamentuoja šio parko apsaugos reglamentas, jo teritorijos planavimo dokumentai bei šiame parke esančių saugomų objektų ir vietovių individualūs apsaugos reglamentai (tipiniai reglamentai, jei individualūs reglamentai neparengti). Kitų kultūros vertybių sankaupos arealų riboms ir tvarkybos bei naudojimo reikalavimams nustatyti tikslinga parengti jų teritorijos specialiuosius apsaugos planus.

Reikšmingi kultūros paveldo objektai yra saugomi Ventos regioniniame parke. Jie tvarkomi pagal 2002 m. patvirtintą šio parko apsaugos reglamentą, Ventos regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planą ir šio parko tvarkymo planą (šiuo metu rengiami). Akmenės rajono bendrajame plane pateikiami apsaugos reikalavimai turi būti konkretizuojami atskirų teritorijų specialiaisiais ir detaliaisiais planais bei individualiais apsaugos reglamentais (iki juos parengiant taikomi tipiniai apsaugos reglamentai).

Dvarų paveldo naudojimo perspektyva siejama su rekreacinio naudojimo plėtra ir turizmu. Dvarų sodybos ir jų fragmentai, kuriose išlikę autentiški medžio architektūros objektai, yra išskirtinai svarbios Savivaldybės kultūrinio savitumo išsaugojimo aspektu ir turi būti tvarkomi

prioritetiniai, numatant tam reikalingas lėšas (Ilgalaikė medinių dvarų paveldo objektų tvarkymo darbų programa, LR Vyriausybės 2004 04 18 nutarimas Nr. 481).

4.3. Svarbiausių pavienių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkymo kryptys ir naudojimo prioritetai.

Visų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų teritorijoms nustatoma konservacinė (saugojimo) tikslinė žemės naudojimo paskirtis.

Tikslinga inicijuoti Akmenės miesto, Papilės ir Kruopių miestelių istorinių centrų, Vėgerių ir Klykolių senųjų dalių, išsiskiriančių urbanistine kultūrine verte ir išlaikiusių autentiškumą, įtraukimą į Kultūros vertybių registrą. Papilės ir Vėgerių senosios turgaus aikštės tvarkytinos kaip viešosios erdvės, pasižyminčios išskirtine kultūrine verte. Pagal Ventos regioninio parko apsaugos reglamentą Papilės mieste pastatai statomi ir rekonstruojami nekeičiant sklypų formos ir laikantis senosios architektūros, draudžiama iš esmės keisti susiklosčiusią planinę struktūrą, vertingus gamtos ar kultūros elementus, reikalinga numatyti būdus jiems išryškinti ar atkurti prarastiems.

Archeologijos paveldo objektų tvarkybai nustatyta konservavimo kryptis (Lietuvos teritorijos bendrasis planas, 21 str.). Visos neveikiančios kapinės tvarkomos pagal kapinių tvarkymo taisykles. Jų teritorijoms nustatoma pagrindinė tikslinė konservacinė žemės naudojimo paskirtis (LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, str. 20).

Kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose planuojama veikla turi būti reglamentuojama kultūros paveldo specialiaisiais planais bei kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais aktais.

Skelbiamų saugomais kultūros paveldo objektų ir steigiamų saugomomis vietovių teritorijų, apsaugos zonų riboms nustatyti ar pakeisti rengiami apsaugos specialieji planai. Jei objektų, įrašytų į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, apsaugos zonos nėra nustatytos, joms taikomi LR Nekilnojamųjų kultūros paveldo apsaugos įstatymo (Žin., 2004, Nr. 153-5571) 9 str. 5 p. reikalavimai. Visų objektų, įrašytų į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, teritorijoms ir jų apsaugos zonoms yra taikomi LR vyriausybės Specialiųjų Žemės ir miško naudojimo sąlygų XIX p. reikalavimai (Žin., 1992 08 10, Nr. 22-652).

Nekilnojamojo kultūros paveldo sankaupos arealuose tikslinga išsaugoti ne tik į Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų registrą įrašytus, bet ir kitus kultūrinės vertės požymiais pasižyminčius objektus ir jų aplinką. Kultūros paveldo objektų sankaupos arealai yra tvarkytini išryškinant dominuojančių kultūros paveldo objektų sąveiką su kitais kultūros paveldo objektais ir gamtine aplinka. Sankaupos arealų apsauga turėtų būti planuojama kartu su nematerialaus kultūros

paveldo, vietos statybos tradicijų atgaivinimu. Tradicinė agrarinė gyvensena ir su ja susiję verslai, kultūrinis, pažintinis ir kaimo turizmas ypač skatintini sankaupos arealuose, kuriuose dominuoja archeologijos paveldo objektai. Etnografinė vertė ir autentiškumu pasižyminčias kaimo gyvenviečių sodybas tikslinga skatinti naudoti kaimo turizmui.

Kultūrinio turizmo programas tikslinga plėtoti bendradarbiaujant su kitomis Žemaitijos savivaldybėmis (ruošiant ir įgyvendinant Žemaitijos regioninio turizmo programas). Prioritetine žemės naudojimo veikla numatomas išlaikyti žemės ūkis atitinka ir kitų svarbiausių Akmenės savivaldybės kultūros paveldo objektų išsaugojimo reikalavimus. Lietuvos etnografinių kaimų išlikimo ilgalaikė programa nurodo, kad žemės ūkio tęstinumas yra svarbi išsaugojimo prielaida išlikusių istorinio kraštovaizdžio fragmentų, dvarų sodybų, medinės etnoarchitektūros objektų autentiškumui ir kitoms vertingosioms savybėms išsaugoti. (Žin., 2003, Nr. 89-4033).

Nekilnojamas kultūros paveldas saugotinas integraliai su gamtos ir nematerialiuoju kultūros paveldu. Paveldo saugojimo priemonės turi apimti ir vietos bendruomenių rėmimo būdus. Tikslinga rengti specialias programas, skirtas Žemaitijos etnografiniam regionui būdingos tradicinės medžio statybos ir kitų amatų bei verslų, susijusių su kultūriniu turizmu ir paveldo objektų atgaivinimu, plėtotei. Tikslinga numatyti ir įgyvendinti socialinės plėtros priemonės, skirtas išlaikyti ir stiprinti vietos bendruomenes, įtraukti jas į teritorijų planavimo ir kultūros paveldo išsaugojimo procesus. Turi būti parengtas ir įdiegtas privačių lėšų, panaudotų visuomenei prieinamų registruotų kultūros paveldo objektų tvarkybai, kompensavimo mechanizmas.

Neįgyvendinus bendrojo plano sprendinių stiprėtų šiuo metu pasireiškiančios neigiamos kultūros paveldo objektų pokyčių tendencijos: architektūros ir archeologijos paveldo objektų fizinės būklės ir kultūrinės vertės menkėjimas, etnokultūros paveldo ir išlikusių istorinio kraštovaizdžio relikto nykimas.

Bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringą) turi būti vykdoma pagal Nekilnojamojo kultūros paveldo stebėsenos taisykles (Žin., 2005, Nr.86-3242). Stebėsenos rezultatai: stebėjimo ir fiksavimo duomenys, vertingąsias savybes naikinančių ar žalojančių poveikių vertinimas, apibendrinimas ir prognozavimas, turi būti teikiami už kultūros paveldo apsaugą ir teritorijų planavimą atsakingoms institucijoms.

4.4 Akmenės rajono nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sąrašas

4.4.1 Archeologijos objektai

Nr. plane	Nr. registre	Pavadinimas	Vardas	Adresas
1A	A578 K P	Piliakalnis su gyvenvieta	Papilės	Šiaulių aps., Akmenės r., Papilės mstl.
	A578 K 1P	Piliakalnis	-	Šiaulių aps., Akmenės r., Papilės mstl.
	A578 K 2P	Gyvenvietė	-	Šiaulių aps., Akmenės r., Papilės mstl.
2A	A579 P	Piliakalnis	Papilės piliakalnis II, vad. Pašalpos kalnu	Šiaulių aps., Akmenės r., Papilės mstl.
3A	A577 P	Kapinynas	Papilės	Šiaulių aps., Akmenės r., Papilės mstl.
4A	A576 P	Piliakalnis	Luokavos, Kerėžių s, vad. Lokavos kalnu	Šiaulių aps., Akmenės r.,
5A	A580 P	Kapinynas	Vegerių	Šiaulių aps., Akmenės r., Vegerių k.
6A	A573	Kapinynas	Balsių	Šiaulių aps., Akmenės r., Balsių k.
7A	A574 P	Kapinynas	Būriškių	Šiaulių aps., Akmenės r., Būriškių k.
8A	A1900	Kapinynas	Kairiškių	Šiaulių aps., Akmenės r., Kairiškių k.
9A	AR26	Piliakalnis, vad. Pilale		Šiaulių aps., Akmenės r., Viliošių k.
10A	AR25	Senkapis		Šiaulių aps., Akmenės r., Klyšių k.
11A	AV13	Senkapis I, vad. Šmitkino kapeliais	-	Šiaulių aps., Akmenės r., Suginėčių k.

4.4.2 Statinių kompleksai

Nr. plane	Nr. registre	Pavadinimas	Vardas	Adresas
1G	G41 K	Švč. M. Marijos parapiinės bažnyčios kompleksas		Šiaulių aps., Akmenės r., Šiaudinės k.
	G41 K 1	Švč. M. Marijos bažnyčia		Šiaulių aps., Akmenės r., Šiaudinės k.
	G41 K 2	Varpinė		Šiaulių aps., Akmenės r., Šiaudinės k.
2G	G474 K	Bažnyčios statinių kompleksas	Akmenės Šv. Onos	Šiaulių aps., Akmenės r., Akmenė S. Kasakauskio 5
	G474 K 1	Bažnyčia	Šv. Onos	Šiaulių aps., Akmenės r., Akmenė S. Kasakauskio 5
	G474 K 2	Tvora su vartais	Šventoriaus tvora su vartais, varteliais ir Kryžiaus kelio koplytėlėmis	Šiaulių aps., Akmenės r., Akmenė
3G	G100 K	Dvaro sodyba	Paragių	Šiaulių aps., Akmenės r., Paragių k.
	G100 K 1	Ponų namas		Šiaulių aps., Akmenės r., Paragių k.

	G100 K 2	Klėtis		Šiaulių aps., Akmenės r., Paragių k.
	G100 K 3	Pirtis		Šiaulių aps., Akmenės r., Paragių k.
	G100 K 4	Daržinė		Šiaulių aps., Akmenės r., Paragių k.
	G100 K 5	Jauja		Šiaulių aps., Akmenės r., Paragių k.
	G100 K 6	Parkas		Šiaulių aps., Akmenės r., Paragių k.
4G	IP159	Kruopių buv. dvaro sodybos fragmentai		Šiaulių aps., Akmenės r., Kruopių k.
5G	IP158	Klaišių buv. dvaro sodybos fragmentai		Šiaulių aps., Akmenės r., Kruopių k.
6G	IP153	Kairiškių buv. dvaro sodybos fragmentai		Šiaulių aps., Akmenės r., Kairiškių k.
7G	IP157	Keidų buv. dvaro sodybos fragmentai		Šiaulių aps., Akmenės r., Keidų k.
8G	IP160	Buv. dvaro sodybos fragmentai Medemrodėje		Šiaulių aps., Akmenės r., Agluonų k.
9G	IP151	Dabikinės buv. dvaro sodybos fragmentai		Šiaulių aps., Akmenės r., Dabikinės k.
10G	IP156/At, LA413/4 49	Kapėnų buv. dvaro sodybos fragmentai		Šiaulių aps., Akmenės r., Papilės sen., Kapėnų k.

4.4.3 Statiniai

Nr. plane	Nr. registre	Pavadinimas	Vardas	Adresas
1S	S32 K	Vandens malūnas su technologine įranga		Šiaulių aps., Akmenės r., Augustaičių k.
	S32 K 1	Vandens malūnas		Šiaulių aps., Akmenės r., Augustaičių k.
	S32 K 2	Technologinė įranga		Šiaulių aps., Akmenės r., Augustaičių k.
2S	S33	Vandens malūnas		Šiaulių aps., Akmenės r., Rudikių k.
3S	S6	Namas		Šiaulių aps., Akmenės r., Akmenė, K. Kasakauskio 11
4S	S399	Namas		Šiaulių aps., Akmenės r., Papilės mstl., J. Basanavičiaus 17
5S	S875	Kultūros rūmai		Šiaulių aps., Akmenės r., Naujoji Akmenė, Nepriklausomybės al. 25
6S	IP1091	Evangelikų liuteronų bažnyčia		Šiaulių aps., Akmenės r., Alkiškių k.
7S	LA413/315	Kampinis gyvenamasis namas (XX a. I pusė)		Šiaulių aps., Akmenės r., Akmenė, Akmenės sen., K. Kasakauskio g. 18,
8S	LA413/307	Buv. teismo pastatas (XX a. I pusė)		Šiaulių aps., Akmenės r., Papilės sen., Papilės mstl., Nepriklausomybės g. 94
9S	LA413/475	Buv. valsčiaus pastatas (XIX a.)		Šiaulių aps., Akmenės r., Kruopių sen., Kruopių k.
10S	LA413/476	Buv. Lietuvos pašto pastatas (1932 m.)		Šiaulių aps., Akmenės r., Kruopių sen., Kruopių k.

4.4.4 Laidojimo vietos

Nr.	Nr.	Pavadinimas	Vardas	Adresas
-----	-----	-------------	--------	---------

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS
III etapas. Sprendiniai

plane	registre			
1L	L1251	Senosios kapinės	Agluonų k. pirmosios	Šiaulių aps., Akmenės r., Agluonų k.
2L	L1252	Senosios kapinės	Agluonų k. antrosios	Šiaulių aps., Akmenės r., Agluonų k.
3L	L1370 K	Senosios kapinės	Medemrodės k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Agluonų k.
	L1370 K1	Senosios kapinės		Šiaulių aps., Akmenės r., Agluonų k.
	L1370 K2	Kapas	V. Zubovo	Šiaulių aps., Akmenės r., Agluonų k.
4L	L1253	Senosios kapinės	Gailaičių k., vad. Švedų kapinėmis	Šiaulių aps., Akmenės r., Gailaičių k.
5L	L1254	Senosios kapinės	Lygeikių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Lygeikių k.
6L	L1255	Senosios kapinės	Viliošių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Viliošių k.
7L	L1256	Senosios kapinės	Jučių, Žiopelių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Žiopelių k.
8L	L1257	Senosios kapinės	Apušroto k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Apušroto k.
9L	L1258	Senosios kapinės	Dovydžių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Dovydžių k.
10L	L1359 K	Senosios kapinės	Kruopių mstl., vad. Laisvamanių kapinėmis	Šiaulių aps., Akmenės r., Kruopių mstl.
	L1359 K 1			Šiaulių aps., Akmenės r., Kruopių mstl.
	L1359 K 2	Kapas	M. Kuprevičiaus	Šiaulių aps., Akmenės sav., Kruopių mstl.
11L	L1259	Senosios kapinės	Laumėnų I k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Laumėnų I k.
12L	L1260	Senosios kapinės	Narbūčių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Narbūčių k.
13L	L1361	Senosios kapinės	Pleikių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Pleikių k.
14L	L1360	Senosios kapinės	Saunorių I k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Saunorių I k.
15L	L1261	Senosios kapinės	Spaigių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Spaigių k.
16L	L1262	Senosios kapinės	Šapnagių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Šapnagių k.
17L	L1358	Senosios kapinės	Šliupščių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Šliupščių k.
18L	L1263	Senosios kapinės	Viešučių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Viešučių k.
19L	L1264	Senosios kapinės	Baublių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Baublių k.
20L	L1265	Senosios kapinės	Draginių k. pirmosios	Šiaulių aps., Akmenės r., Draginių k.
21L	L1266	Senosios kapinės	Draginių k. antrosios	Šiaulių aps., Akmenės r., Draginių k.
22L	L1267	Senosios kapinės	Kairiškių k. pirmosios	Šiaulių aps., Akmenės r., Kairiškių k.
23L	L1268	Senosios kapinės	Kairiškių k. antrosios, vad. Apžadų kapeliais	Šiaulių aps., Akmenės r., Kairiškių k.
24L	L1269	Senosios kapinės	Kalniškių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Kalniškių k.
25L	L1270	Senosios kapinės	Kožiškių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Kožiškių k.
26L	L1271	Senosios kapinės	Krioklių k. pirmosios	Šiaulių aps., Akmenės r., Krioklių k.
27L	L1272	Senosios kapinės	Krioklių k. antrosios	Šiaulių aps., Akmenės r., Krioklių k.
28L	L1362	Senosios kapinės	Mažūnaičių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Mažūnaičių k.
29L	L1273	Senosios kapinės	Rudikių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Rudikių k.
30L	L1274	Senosios kapinės	Užpelkių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Užpelkių k.
31L	L1275	Senosios kapinės	Žerkščių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Žerkščių k.
32L	L1276	Senosios kapinės	Alkiškių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Alkiškių k.

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS
III etapas. Sprendiniai

33L	L1277	Senosios kapinės	Barsiukų k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Barsiukų k.
34L	L1278	Senujų kapinių dalis	Kalvių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Kalvių k.
35L	L1279	Senosios kapinės	Gaušių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Gaušių k.
36L	L1280	Senosios kapinės	Gėpaičių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Gėpaičių k.
37L	L1357	Senosios kapinės	Keidų k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Keidų k.
38L	L1281	Senosios kapinės	Kerėžių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Kerėžių k.
39L	L1282	Senosios kapinės	Kivylių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Kivylių k.
40L	L1283	Senosios kapinės	Kivylių k., vad. Senkapiams	Šiaulių aps., Akmenės r., Kivylių k.
41L	L1284	Senosios kapinės	Bitininkų, Kivylių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Kivylių k.
42L	L1285	Senosios kapinės	Klykolių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Klykolių k.
43L	L1286	Senosios kapinės	Klykolių k., vad. Senkapiams	Šiaulių aps., Akmenės r., Klykolių k.
44L	L1287	Žydų senosios kapinės	Klykolių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Klykolių k.
45L	L1288	Senosios kapinės	Mantartiškių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Mantartiškių k.
46L	L1289	Senosios kapinės	Mergeluičių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Mergeluičių k.
47L	L1290	Senosios kapinės	Mergeluičių k. antrosios	Šiaulių aps., Akmenės r., Mergeluičių k.
48L	L1291	Senosios kapinės	Pakempinių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Pakempinių k.
49L	L1292	Senosios kapinės	Rudausių k. pirmosios	Šiaulių aps., Akmenės r., Rudausių k.
50L	L1293	Senosios kapinės	Rudausių k. antrosios	Šiaulių aps., Akmenės r., Rudausių k.
51L	L1294 K	Senosios kapinės	Sablauskių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Sablauskių k.
	L1294 K1	Senosios kapinės		
	L1294 K2	Koplytstulpis		
	L1294 K3	Koplytstulpis		
	L1294 K4	Koplytstulpis		
52L	L1295	Senosios kapinės	Suginčių k. antrosios, vad. Zigmario kapeliais	Šiaulių aps., Akmenės r., Sugintų k.
53L	L1296	Senosios kapinės	Šventupių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Šventupių k.
54L	L1297	Senosios kapinės	Vėlaičių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Vėlaičių k.
55L	L1298	Žydų senosios kapinės	Vegerių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Vegerių k.
56L	L1299	Senosios kapinės	Avižlių k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Avižlių k.
57L	L1356	Žydų senosios kapinės	Akmenės m.	Šiaulių aps., Akmenės r., Akmenės I k.
58L	L1364	Senosios kapinės	Jonaičių I k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Jonaičių I k.
59L	L1363	Senosios kapinės	Zabikų k.	Šiaulių aps., Akmenės r., Barvydžių k.
60L	L1365	Žydų senujų kapinių dalis	Papilės mstl.	Šiaulių aps., Akmenės r., Papilės mstl. A. Mockaus
61L	L515	Senosios kapinės	Stipirkių k. senosios kapinės	Šiaulių aps., Akmenės r., Stipirkių k.
62L	L514	Senosios kapinės	Triškių k. senosios kapinės, vad. Kapeliais	Šiaulių aps., Akmenės r., Triškių k.
63L	IV188	Karių kapinės	Antrojo pasaulinio karo karių kapinės	Šiaulių aps., Akmenės r., Kruopių k.
64L	IV186	Karių kapinės	Antrojo pasaulinio karo karių kapinės	Šiaulių aps., Akmenės r., Akmenė

65L	L1367	Kapas	S. Daukanto	Šiaulių aps., Akmenės r., Papilės mstl.
66L	L1366	Kapas	K. Kasakauskio	Šiaulių aps., Akmenės sav., Akmenė, Vieکشنیų g.
67L	L1369	Sovietinio teroro aukų kapas		Šiaulių aps., Akmenės sav., Papilės mstl.
68L	IP1820/I, LA413/4 95	Kapinės I	Pirmojo pasaulinio karo vokiečių karių kapinės	Šiaulių aps., Akmenės r., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Alkiškių k.
69L	IP2600/I	Senosios kapinės		Šiaulių aps., Akmenės r., Ventos sen., Purvių k.
70L	L1368	Kapas	P. Stulpino-Ventos	Šiaulių aps., Akmenės r., Papilės mstl.

4.4.5 Įvykių vietos

Nr. plane	Nr. registre	Pavadinimas	Vardas	Adresas
1I	IP2698	Žydų žudynių vieta		Šiaulių aps., Akmenės r., Papilės sen., Dilbyčių k.

4.4.6 Mitologinės vietos

Nr. plane	Nr. registre	Pavadinimas	Vardas	Adresas
1M	M33 K	Kalnas ir mitologinis akmuo	Kalnas, vad. Alkos, kitaip Aukos kalnu, ir mitologinis akmuo	Šiaulių aps., Akmenės r., Kesių k.
	M33 K 1	Kalnas		Šiaulių aps., Akmenės r., Kesių k.
	M33 K 2	Akmuo		Šiaulių aps., Akmenės r., Kesių k.

4.4.7 Monumentai

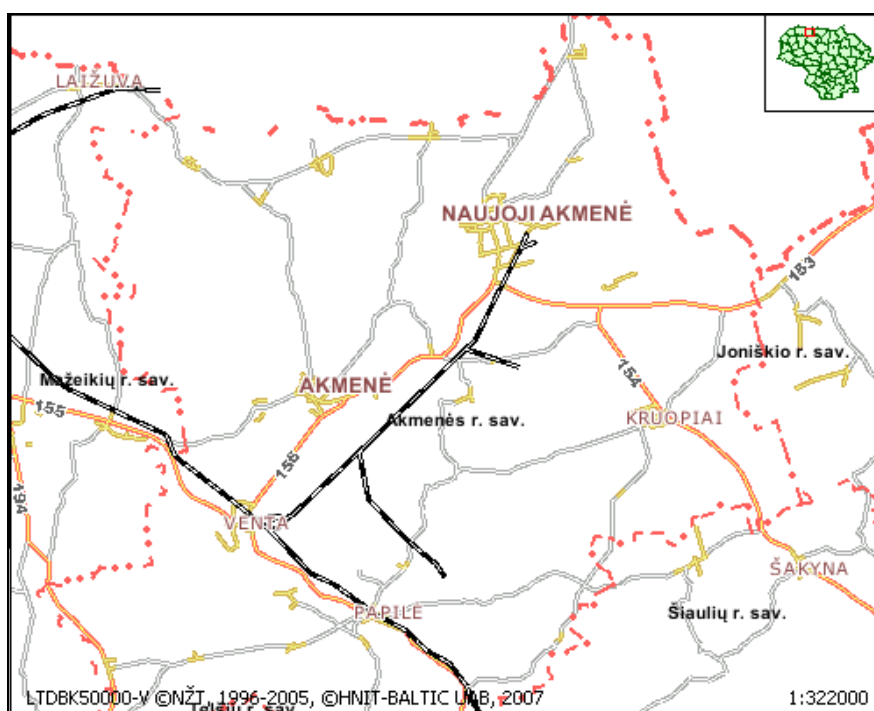
Nr. plane	Nr. registre	Pavadinimas	Vardas	Adresas
1D	D1	Paminklas	Simono Daukanto	Šiaulių aps., Akmenės r., Papilės mstl.
2D	D142	Paminklas	Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Kęstučio	Šiaulių aps., Akmenės r., Kivylių k.
3D	D143 K	Koplytstulpis su kryžiumi-viršūne		Šiaulių aps., Akmenės r., Kruopių mstl. Vytauto Didžiojo 24
	D143 K 1	Koplytstulpis		Šiaulių aps., Akmenės r., Kruopių mstl.
	D143 K 2	Kryžius-viršūnė		Šiaulių aps., Akmenės r., Kruopių mstl.
4D	D144 K	Koplytstulpis su kryžiais-viršūnėmis		Šiaulių aps., Akmenės r., Šemetaičių k.

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS
III etapas. Sprendiniai

	D144 K 1	Koplytstulpis		Šiaulių aps., Akmenės r., Šemetaičių k.
	D144 K 2	Kryžiai-viršūnės	(5 vnt.)	Šiaulių aps., Akmenės r., Šemetaičių k.
5D	IP969	Koplytstulpis su skulptūromis		Šiaulių aps., Akmenės r. Kalniškių k.
6D	IP954	Koplytėlė medyje su Marijos skulptūra		Šiaulių aps., Akmenės r. Kairiškių k.
7D	IP955	Koplytstulpis su Pietos skulptūra		Šiaulių aps., Akmenės r. Kairiškių k.
8D	IP956	Koplytėlė medyje su Šv. Šeimos skulptūra		Šiaulių aps., Akmenės r. Kairiškių k.
9D	IP957	Koplytėlė su Nazariečio skulptūra		Šiaulių aps., Akmenės r. Kairiškių k.
10D	DV627	Koplytėlė su Pietos, šv. Barboros ir nežinomos šventosios skulptūromis		Šiaulių aps., Akmenės r. Kairiškių k.
11D	IR139	Paminklas 1963-1964 m. sukilimo dalyviams		Šiaulių aps., Akmenės r. Biliūniškių k.
12D	DR405	Koplytėlė		Šiaulių aps., Akmenės r. Gumbakių k.
13D	DV637	Koplytstulpis su ornamentuotu kryželiu ir Pietos skulptūra		Šiaulių aps., Akmenės r. Gumbakių k.
14D	DV638	Stogastulpis su ornamentuotu kryželiu		Šiaulių aps., Akmenės r. Rimšių k.
15D	IP970	Paminklinis ansamblis		Šiaulių aps., Akmenės r. Kinkų k.
16D	DV622, DV623	Dekoratyvinės skulptūros "Šokėjas" ir "Lietuvaitė" kultūros rūmų fasade		Šiaulių aps., Akmenės r. Naujoji Akmenė, Nepriklausomybės al. 25
17D	IV1346	Paminklas		Šiaulių aps., Akmenės r., Akmenė, Laisvės pr.
18D	DV624	Dekoratyvinė skulptūra "Darbininkas"		Šiaulių aps., Akmenės r. Naujoji Akmenė
19D	IP951/D, LA413/308	Koplytėlė dviaukštė su skulptūromis		Šiaulių aps., Akmenės r., Akmenės sen., Akmenė
20D	IP952/D, LA413/311	Koplytstulpis su skulptūromis		Šiaulių aps., Akmenės r., Akmenės sen., Akmenė
21D	IP965/D, LA413/480	Antkapinis paminklas su Kristaus statula		Šiaulių aps., Akmenės r., Kruopių sen., Kruopių k.
22D	IV1347	Paminklas	Lietuvos nepriklausomybės 10-mečiui atminti	Šiaulių aps., Akmenės r., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Kanteikių k.
23D	IP968/D, LA413/516	Koplytstulpis su ornamentuotu kryželiu		Šiaulių aps., Akmenės r., Papilės sen., Papilės mst.
24D	DR400	Koplytstulpis su Nazaretiečio, Kristaus, nešančio kryžių, skulptūra		Šiaulių aps., Akmenės r., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Sablauskų k.

5. AKMENĖS RAJONO SUSISIEKIMO SISTEMOS SPRENDINIAI

Akmenės rajono susisiekimo sistemos karkasą šiandien sudaro 5 valstybiniai krašto automobilių keliai, kuriuose vyksta didžiausias eismas, kadangi perspektyvoje naujų krašto kelių tiesti nenumatoma, tai šiais keliais daugiausiai važinės automobilių transportas (5.1 pav., 5.1 lent.).

5.1 pav. Akmenės rajono valstybiniai krašto ir rajoniniai automobilių keliai

5.1 lentelė. Per Akmenės rajono teritoriją praeinantys valstybiniai krašto automobilių keliai

Kelio Nr.	Kelio pavadinimas
153	Joniškis-Žagarė-Naujoji Akmenė
154	Šiauliai-Gruzdžiai-Naujoji Akmenė
155	Kuršėnai-Mažeikiai
156	Naujoji Akmenė-Venta
194	Užventis-Tryškiai-Viekšniai

Akmenės rajonas įsikūręs šiaurinėje Lietuvos dalyje. Geografinė rajono padėtis nesuteikia pranašumų, kadangi pagrindiniai tarptautiniai keliai „Via Baltica“, „Hanseatica“ apeina Akmenės rajoną. Nuo rajono centro Naujosios Akmenės iki tarptautinės automagistralės „Hanseatica“, kuri jungia Latviją su Kaliningrado sritimi yra tik 50 km. Nors Akmenės rajone, Ventos mieste yra geležinkelio stotis, tačiau dabartiniu metu (2007 m. jos apkrovimas nedidelis). Perspektyvoje būtina

intensyvinti Ventos mieste geležinkelio stoties veiklą, kad būtų vežami ne tik kroviniai, bet ir keleiviai. Tuomet rajone galima būtų įrengti vieną iš šalies multimodalinių transporto centrų. Prognozuojama, kad 2025 m. pervežamų krovinių dydis, lyginant su 2005 metais išaugs 1,9 karto.

Perspektyvoje vystantis šalies ekonomikai, augant automobilizacijos lygiui bei didėjant pervežamų krovinių apimčiai. Akmenės rajone žymiai išaugs transporto srautai krašto keliuose. Atlikti skaičiavimai rodo, kad 2006 – 2025 metais eismo intensyvumas Akmenės rajono krašto keliuose vidutiniškai per metus augs 1,0 – 2,5 % (5.2 lentelė).

5.2 lentelė. Transporto eismo intensyvumo prognozė Akmenės rajono krašto keliuose

Kelio Nr.	Ruožas, km		VMPEI, aut/p	Prognozuojamas vidutinis metinis proc. pokytis	Prognozuojamas VMPEI 2025
	Nuo	iki			
153	1,87	48,21	1327	2 – 2,5	2000 – 2200
154	35,32	48,85	1515	2 – 2,5	2200 – 2400
154	48,85	56,83	1638	2 – 2,5	2600 – 2800
155	14,00	29,74	2167	3 – 3,5	4200 – 4500
155	29,74	42,17	2159	3 – 3,5	4200 – 4500
155	42,17	44,11	4012	3 – 3,5	6000 – 6300
156	2,65	20,69	2341	2 – 2,5	3600 – 3800
194	36,44	55,80	383	1 – 1,5	500 – 550

Akmenės rajono kelių tinklo struktūros analizė parodo, kad iki 2015 metų naujų transporto jungčių tiesti nereikės, tik rekonstruoti kelią iš N. Akmenės į Latviją (Auce).

Vykdam „2006 –2015 metų Lietuvos Respublikos valstybinės reikšmės kelių priežiūros ir plėtros programą“ Akmenės rajone iki 2015 metų numatoma išasfaltuoti iš esamų 171 km. – 25 km. žvyrkelių.

Pagrindinis transporto eismas Akmenės rajone koncentruojasi krašto keliuose: Nr. 154 Šiauliai–Gruzdžiai–N.Akmenė, Nr. 155 Kuršėnai–Mažeikiai, Nr. 156 N.Akmenė–Venta. Šie krašto keliai turi dar didelių rezervų perspektyvai praleisti žymiai didesnius transporto srautus, kartu atliekant jų modernizavimą. Akmenės rajono krašto keliuose Nr. 153 Joniškis–Žagarė–N.Akmenė ir Nr. 194 Užventis–Tryškiai–Viekšniai transporto eismo intensyvumas yra kelis kartus mažesnis. Transporto srautai Akmenės rajono miestelių ir gyvenviečių gatvėse yra nedideli, pakankamai optimalus esamam gatvių tinklui ir todėl transporto problemų nekelia.

Akmenės rajono teritorijoje dabartiniu metu nėra magistralinių kelių. Todėl yra labai svarbu gerinti esamų krašto kelių techninius parametrus. Pagal Kelių plėtros ir priežiūros programą (2002–2015 m.) yra numatoma:

- krašto kelio Nr. 155 Kuršėnai–Mažeikiai nuo 42,18 km iki 44,11 km kelio dangos stiprinimas iki 2010 m.;
- krašto kelio Nr. 154 Šiauliai–Gruzdžiai–N.Akmenė nuo 5,00 km iki 44,78 km ir nuo 48,21 km iki 56,83 km kelio dangos stiprinimas iki 2010 m (Akmenės rajono teritorijoje nuo 35,52 km iki 56,83 km);
- krašto kelio Nr. 156 N.Akmenė–Venta nuo 2,65 km iki 11,25 km kelio dangos stiprinimas 2011–2015 m.;
- Nr. 153 Joniškis–Žagarė–N.Akmenė nuo 0,00 km iki 48,21 km kelio dangos stiprinimas po 2015 m. (Akmenės rajono teritorijoje nuo 40,50 km iki 48,21 km).

Pagal kelių plėtros ir priežiūros programą (2002–2015 m.) numatomas saugaus eismo priemonių įrengimas Akmenės rajono keliuose:

- krašto kelias Nr. 154 Šiauliai–Gruzdžiai–N.Akmenė (kairė pusė) nuo 55,80 km iki 56,30 km ir nuo 54,21 km iki 56,35 km įrengti pėsčiųjų ir dviratininkų taką iki 2010 m.;
- krašto kelias Nr. 156 N.Akmenė–Venta nuo 2,65 km iki 7,17 km įrengti pėsčiųjų ir dviratininkų taką iki 2010 m.;
- krašto kelias Nr. 194 Užventis–Tryškiai–Viekšniai nuo 55,10 km iki 55,80 km įrengti pėsčiųjų ir dviratininkų taką iki 2010 m.;
- rajoniniame kelyje Nr. 1001 N.Akmenė–Latvijos Respublikos siena nuo 0,60 km iki 1,00 km įrengti pėsčiųjų ir dviratininkų taką iki 2010 m.;
- rajoniniame kelyje Nr. 1002 Balsiai–papilė–Kruopiai nuo 14,22 km iki 14,30 km ir nuo 14,39 km iki 14,49 km įrengti pėsčiųjų ir dviratininkų taką iki 2010 m.

Pagal KPP programą 2010–2015 metų laikotarpyje numatoma modernizuoti krašto kelių Nr. 156 N.Akmenė–Venta ir Nr. 155 Kuršėnai–Mažeikiai sankryžą, tikslu padidinti saugų eismą.

Degalinių tinklas toliau numatomas plėsti prie pagrindinių krašto kelių arčiau stambesnių gyvenviečių. Tolimesnei degalinių plėtrai reikalinga parengti Akmenės rajono degalinių išdėstymo specialųjį planą.

Akmenės rajone reikia greičiau įgyvendinti kompleksines priemones avaringumo mažinimui, kadangi jis yra pakankamai aukštas lyginant su respublikos avaringumo rodikliais.

Akmenės rajono vietinių kelių būklė yra nepatenkinamos būklės, todėl nesant patogaus susisiekimo dabartiniu metu yra nepalankios sąlygos vietiniams gyventojams bei turizmo plėtrai.

Geležinkelių infrastruktūra

Akmenės rajono transporto tinklą sudaro ne tik automobilių keliai, bet ir geležinkeliai. Šios dvi transporto sistemos turi papildyti viena kitą ir kuo geriau tenkinti rajono ūkio ir gyventojų susisiekimo poreikius. Lietuvos strateginiame nacionaliniame geležinkelių plėtros plane 2005–2015 metams numatyti pagrindiniai investiciniai projektai, siejami su transeuropinių geležinkelių transporto koridorių ir su jais susijusių transporto mazgų modernizavimu bei rekonstravimu, tokių Akmenės rajone nėra. Perspektyvoje Akmenės rajone siekiant užtikrinti Lietuvos geležinkelių konkurencingumą transporto sektoriuje svarbu efektyviai išnaudoti esamą geležinkelio liniją Šiauliai-Kuršėnai-Akmenė (Venta)-Mažeikiai ne tik krovinių, bet ir keleivių vežimui.

Remiantis Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendiniais, Šiaulių apskrityje, į kurią įeina ir Akmenės rajonas, yra numatoma europinės vėžės Rail Baltica geležinkelio trasa. Tai turės teigiamos įtakos per Akmenės rajoną einančios geležinkelio linijos Šiauliai-Kužiai-Kuršėnai-Papilė-Akmenė (Venta)-Viekšniai-Mažeikiai-Bugeniai apkrovimui ir plėtrai. Pagal Lietuvos transporto sistemos ilgalaikę iki 2025 metų plėtros strategiją numatomas geležinkelių transporto koridorių bei su jais susijusių geležinkelio stočių modernizavimas bei rekonstravimas.

Tačiau parengtose geležinkelių infrastruktūros plėtros ir modernizavimo sprendiniuose iki 2015 metų per Akmenės rajoną praeinančios geležinkelio linijos esminis modernizavimas nenumatomas.

Artimiausioje perspektyvoje, remiantis Akmenės rajono gyventojų pageidavimais būtų tikslinga atnaujinti keleivių vežimą geležinkelio linijoje Šiauliai-Kuršėnai-Akmenė (Venta)-Mažeikiai.

6. INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS SPRENDINIAI

6.1. Vandentieka ir vandenvala

Vandentvarkos ūkio sprendiniai yra skirstomi į du etapus. Pirmajame etape daugiausia dėmesio yra skiriama naujų įrenginių instaliavimui. Antrajame – geros inžinerinės įrangos būklės užtikrinimui ir palaikymui. Visos rezervuojamos teritorijos yra pažymėtos Akmenės rajono bendrojo plano sprendinių brėžinyje. Tikslios teritorijos nustatomos žemesnio lygmens planavimo dokumentuose.

I etapas

Teritorijos, kuriose numatoma įrengti naujas ir/ar rekonstruoti senas vandentvarkos ūkio sistemas:

- Akmenės II kaimo, Barvydžių, Biliūniškės, Dabikinėlės, Elgesių, Gaudžiočių, Jautmalkių, Jučių, Kairiškių (gyvenvietės vandentiekio ir nuotekų šalinimo sistemų tinklų plėtimui), Karniškės, Klykuolių, Padvarėlių, Pakalniškių (ir vandens gerinimo įrenginiai), Papilės (gyvenvietės vandentiekio ir nuotekų šalinimo sistemų tinklų išplėtimui), Rudausiai, Spaigiai (ir vandens gerinimo įrenginiai), Stipirkių (išplečiant N.Akmenės sistemas), Šiaudinės, Tilžės, Vėlaičių, Vienrankių, Žerkščių (prie Ventos miesto sistemų) gyvenvietėse bei Griežių-Urbonaičių-Kalniškių, Kinkia I-Prišiškės ir Pelkelės-Dusių gyvenviečių aglomeracijose.

Teritorijos, kuriose numatoma įrengti naujas ir/ar rekonstruoti senas vandentiekos sistemas:

- Agluonų (tinklai), Akmenės (vandens gerinimo įrenginiai), Alkiškių (tinklai, vandens gerinimo įrenginiai), Dabikinės (tinklai, vandens gerinimo įrenginiai), Daubiškių, Gailaičiai (tinklai), Kairiškių (vandens gerinimo įrenginiais), Kivylių (vandens gerinimo įrenginiais), Klaišių (vandens gerinimo įrenginiai), Kruopių (tinklai, vandens gerinimo įrenginiais), Menčių (tinklai), Papilės (vandens gerinimo įrenginiais), Sablauskių (tinklai), Šapnagių (vandenvietė ir tinklai), Ventos gyvenvietėse.

Teritorijos, kuriose numatomas naujų nuotekų šalinimo sistemos įrengimas ar senųjų rekonstravimas:

- Agluonų (tinklai), Alkiškių (tinklai), Sablauskių (tinklai), Dabikinės (tinklai), Gailaičių (tinklai), Kruopių (tinklai), Menčių (nauji nuotekų valymo įrenginiai ir tinklai),

N.Akmenės (naujų nuotekų valymo įrenginių statyba bei tinklai), Sablauskių (tinklai) gyvenvietėse.

Teritorijos, kuriose numatomas vandentvarkos sistemų renovavimas:

- Akmenės, Alkiškių (tinklai), Agluonų (tinklai), Dabikinės (tinklai), Daubiškių (NVĮ renovacija), Kairiškių (NVĮ renovacija), Kruopių (tinklai), N. Akmenės, Papilės (NVĮ ir siurblinės renovacija), Sablauskių (tinklai), Ventos gyvenvietėse.

Teritorijos, skirtos naujų lietaus nuotekų tvarkymo sistemų įrengimui ir/ar esamų sistemų renovavimui, yra rezervuojamos šiose gyvenvietėse:

- Agluonų, Akmenės, Alkiškių, Kruopių, Naujosios Akmenės, Papilės, Ventos gyvenvietėse.

II etapas

Teritorijos, kuriose numatomas naujų vandentvarkos ūkio sistemų įrengimas:

- Barsiukų-Padarbių, Baublių, Čiuinių, Dumbrių, Draginių, Gamėnų Gumbakių, Kanteikių, Mergeluičių, Meškių, Purvių, Suginčių, Šventupių, Vegerių gyvenvietėse.

Teritorijos, kuriose numatomas vandentiekos sistemų įrenginiam:

- Barvydžių, Kivylių (tinklai), Menčių, Šapnagių (vandens gerinimo įrenginiai), Vegerių (vandens gerinimo įrenginiai) gyvenvietėse.

Teritorijos, kuriose numatomas vandentvarkos sistemų renovavimas:

- Agluonų (tinklai), Gailaičių (tinklai), Kivylių (tinklai), Papilės (tinklai), Šapnagių (tinklai) gyvenvietėse.
- kiti renovuojami objektai parenkami pagal tinklų nusidėvėjimą, avarių, užsikimšimų kiekį, bei pablogėjusią vandens kokybę galutiniame taške.

Reikalinga parengti:

- iki 2008 m. birželio 30 d. vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialųjį planą;
- vandentiekio ir buitinių bei lietaus nuotekų šalinimo tinklų inventorizaciją;
- gaisrinio vandentiekio sistemos specialųjį planą;
- vandenviečių sanitarinių apsaugos zonų įteisinimui reikalingą dokumentaciją.

Patartina parengti:

- ❑ lietaus nuotekų sistemos inventorizaciją ir plėtros specialųjį planą.

Kiti vandens teikimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros sprendiniai:

- ❑ Numatomas bešeimininkių gręžinių likvidavimas. Šį sprendinį patartina įgyvendinti iki 2008 m. pabaigos.

6.2. Elektros energijos tiekimas

1. Rajono 110 ir 35 kV įtampos elektros tinklų schemą išlaikyti tokią kokia yra šiuo metu.
2. Rekonstruojant žemos įtampos orinius elektros energijos tiekimo tinklus, numatyti galimybę kabelinių tinklų atsiradimui. Naujai elektrifikuojamose teritorijose prioriteto tvarka numatyti kabelinių komunikacijų atsiradimą.
3. Rekonstruoti esamas gatvių apšvietimo sistemas visose kaimiškose seniūnijose. Kasmet sudaryti darbų planą dėl naujų gatvių apšvietimo sistemų įdiegimo miesto ir kaimiškųjų seniūnijų centruose. Gatvių apšvietimui numatyti pažangias priemones, kurios leistų efektyviai naudoti elektros energiją.
4. Modernizuoti esamas vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo sistemas, įrengiant elektros energiją taupančius įrenginius.
5. Užtikrinti tolimesnę hidroelektrinių eksploataciją. Panaudoti kitas perspektyvias vietas rajone įrengti/atstatyti hidroelektrines. Tam galėtų tikti esama užtvankų sistema rajone, jei tai neprieštarauja aplinkosauginiams ir kitiems reikalavimams. Prioritetinės hidroelektrinių įrengimo/atstatymo vietos rajone galėtų būti šios: Klykoliuose, Pragalvio užtvankoje, Akmenės mieste.
6. Kadangi Akmenės rajonas patenka į 4-5 m/s vidutinio metinio vėjo greičio zoną, tikslinga panagrinėti vėjo jėgainių parkų įrengimo perspektyvas rajone. Parengti galimybių studiją dėl vėjo jėgainių parkų rajone įrengimo tikslingumo, nustatyti jėgainių įrengimo preliminaras vietas.

6.3. Atliekų tvarkymas

Savivaldybės vaidmuo, plėtojant atliekų tvarkymo sistemą Akmenės rajone, yra apibrėžtas Akmenės rajono atliekų tvarkymo taisyklėse, Akmenės rajono ir Šiaulių regiono atliekų tvarkymo planuose bei kituose Lietuvos Respublikos teisės aktuose, reglamentuojančiuose atliekų tvarkymą bei savivaldybių pareigas. Akmenės rajono savivaldybė yra atsakinga už komunalinių atliekų reglamentavimą, administravimą ir organizavimą savo teritorijoje.

Siekiant Akmenės rajono atliekų tvarkymo sistemos darnaus vystymosi iki 2017 m. numatoma:

1. Savivaldybės teritorijoje 2 etapais įdiegti funkcionalią atliekų surinkimo sistemą, pradedant *a, b, c* ir *d* kategorijų centrais, baigiant likusiomis gyvenvietėmis:
 - I-jame etape, atsižvelgiant į esamą apkrovą, įrengti Akmenės rajono atliekų tvarkymo plane numatytas bei reikalui esant papildomas konteinerines aikšteles. Mišrių atliekų surinkimas visose gyvenvietėse turi būti suorganizuotas ir turi būti užtikrinta, kad atliekų tvarkymo paslauga būtų teikiama ne mažiau kaip 95 proc. gyventojų kiekvienoje Akmenės rajono seniūnijoje.
 - II etape iki 2017 metų įrengti papildomus atliekų priėmimo punktus (APP) bei, reikalui esant, papildomas konteinerines aikšteles perspektyvinei apkrovai laikotarpiu iki 2017 metų. Šiuo etapu siekti, kad konteinerinė sistema naudotųsi iki 100% savivaldybės gyventojų.
2. Etapais įdiegti atskirą antrinių žaliavų (popieriaus, plastiko ir stiklo) surinkimo sistemą *a-d* kategorijų centruose:
 - I etapas – iki 2009 metų pradžios atskiro popieriaus, plastiko ir stiklo surinkimo organizavimas Akmenėje, N. Akmenėje, Ventoje, Kruopiuose ir Papilėje įskaitant visus gyvenamuosius individualių namų rajonus bei sodų ir garažų bendrijas.
 - II etapas – nuo 2009 iki 2017 metų stiklo, plastiko ir popieriaus surinkimo apimčių padidinimas Akmenėje, N. Akmenėje, Ventoje, Kruopiuose ir Papilėje bei antrinių žaliavų surinkimo įdiegimas visose gyvenvietėse virš 100 gyventojų.
3. Diegiant stambiagabaričių, EEĮ, statybos ir griovimo bei pavojingų atliekų tvarkymo sistemą pradėti taikyti specialias šių atliekų surinkimo priemones (kaip pvz. surinkimas apvažiavimo būdu ar pagal iškvietimą).
4. Didžiųjų atliekų surinkimo aikštelėse Akmenėje, N. Akmenėje, Ventoje, Kruopiuose ir Papilėje įrengti buities pavojingų atliekų bei EEĮ surinkimo punktus bei sudaryti sąlygas gamintojams ir importuotojams pasinaudoti regionine atliekų tvarkymo sistema. Rajono bei seniūnijų APP surinktas atliekas rūšiuoti pagal tolesnio tvarkymo pobūdį.
5. Įvertinti apleistų statinių griovimo poreikius apskrityje ir nustatyti statybos ir griovimo atliekų panaudojimo būdus.
6. Parengti eksploatuoti netinkamų transporto priemonių pašalinimo iš kiemų ir kitų teritorijų tvarką ir numatyti atsakingas už tai tarnybas.
7. Iki 2010 m. užtikrinti, kad sąvartynuose šalinamos komunalinės biodegraduojamos atliekos sudarytų ne daugiau kaip 75 procentus 2000 metų kiekio. Tuo tikslu įvesti

- atskirą biodegraduojančių atliekų surinkimą iš namų ūkių ir komercinių įmonių, pastatant specialius konteinerius. Atskiras susidarymo vietoje atskirtų biodegraduojamų atliekų surinkimas iš namų ūkių iki 2010 metų turėtų būti įvestas Akmenės, N. Akmenės ir Ventos miestuose, o vėliau visuose kituose didesniuose miesteliuose, kuriuose tokių atliekų susidaro pakankamai daug. Preliminari biodegraduojančių atliekų kompostavimo aikštelės vieta yra Pašakarnių sąvartyno teritorijoje.
8. Įvertinti biodegraduojamų atliekų (įskaitant žaliąsias atliekas bei nuotekų valymo dumblą) perdirbimo galimybes Akmenės rajone, tokias kaip perdirbimą biodujų įrenginiuose, deginimą ar kompostavimą. Atsižvelgti į parengtas biodegraduojamų atliekų ir nuotekų dumblo tvarkymo galimybių studijas ir iki 2015 m. įdiegti pažangias šių atliekų perdirbimo technologijas.
 9. Esant poreikiui pastatyti reikiamą kiekį naujų nuotekų valymo dumblo surinkimo ir saugojimo aikštelių, iš anksto rezervuojant teritoriją jų įrengimui. Tikslus naujų nuotekų dumblo aikštelių skaičius, jų vieta bei dydis priklausys nuo pasirinkto dumblo tvarkymo būdo bei centralizacijos lygio⁴.
 10. Atlikti iki šiol neinventorizuotų užterštų teritorijų aplinkos rizikos vertinimą (ARV) ir reikalui esant parengti šių teritorijų sutvarkymo projektus bei įrengti monitoringo sistemas.
 11. Pagrindinis sąvartynas visam Šiaulių regionui yra Aukštrakių regioninis komunalinių atliekų sąvartynas. Visi kiti sąvartynai, esantys Akmenės rajone turi būti uždaryti. Juos privaloma rekultivuoti iki 2011 m. Šie darbai įgyvendinami pagal Šiaulių regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimą reglamentuojančius dokumentus ir valstybinį strateginį atliekų tvarkymo planą bei jį papildančius dokumentus.
 12. Organizuoti atliekų surinkimą ir išvežimą iš miestų ir gyvenviečių viešųjų zonų, tokių kaip parkai, viešojo transporto stotelės, gatvės ir kt.; šiose vietose pastatyti reikiamą kiekį šiukšlių dėžių. Viešosiose vietose, kuriose dėl dažno gyventojų lankymosi ir aptarnavimo specifikos susidaro daug antrinių žaliavų, pastatyti specialius konteinerius, skirtus antrinėms žaliavoms surinkti. Viešųjų renginių metu pastatyti laikinuosius specialius konteinerius. Turi būti užtikrintas periodiškasis surinktų atliekų bei antrinių žaliavų išvežimas į APP ar atliekų perkrovimo stotis.

⁴ Pavyzdžiui, jei nuotekų valymo dumblas bus perdirbamas decentralizuotai, tokių aikštelių reikės daugiau, nei perdirbant dumblą centralizuotai (t.y. viename įrenginyje)

6.4. Šilumos ūkis

Akmenės rajono šilumos ūkio srityje iki 2018 metų numatoma:

1. Išlaikyti esamas centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemas Naujojoje Akmenėje (Žalgirio ir Ramučių), Akmenėje (Stadiono ir Ligoninės), Ventoje ir Papilėje.
2. Siekiant, kad šilumos vartotojai Akmenės rajone būtų aprūpinami šiluma mažiausiomis sąnaudomis ir neviršijant didžiausio leidžiamo poveikio aplinkai, rajono šilumos ūkis turi būti tvarkomas pagal galiojančio specialiojo šilumos ūkio plano nuostatas. Nustatyta tvarka peržiūrint specialųjį planą, turėtų būti išnagrinėtos ir naujų tankiai užstatomų teritorijų aprūpinimo šiluma galimybės.
3. Iki 2009 metų renovuoti Akmenėje, Naujojoje Akmenėje ir Papilėje eksploatuojamus nusidėvėjusius šilumos tiekimo tinklus, orines trasas pakloti po žeme.
4. Atlikti galimybių studiją dėl biokuro ir biomasės naudojimo šilumos gamybai bei kogeneracijos įrenginių pritaikymo Žalgirio, Stadiono ir Ventos katilinėse.
5. Katilines plečiant virš 20MW galios, turi būti nustatytos sanitarinės apsaugos zonos ir atlikta atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo nustatyta tvarka.
6. Energijos vartojimo efektyvumui pastatuose didinti:
 - atlikti rajone esančių iki 1992 metų statytų nerenovuotų biudžetinių įstaigų pastatų auditus ir pagal auditų rekomendacijas renovuoti pastatus, kiek įmanoma, pasinaudojant finansine parama;
 - skatinti daugiabučių namų bendrijų kūrimąsi;
 - atlikti iki 1992 metų statytų daugiabučių pastatų energijos vartojimo auditus ir pagal jų rezultatus renovuoti pastatus, kiek įmanoma, pasinaudojant finansine parama;
 - rengti informacines kampanijas apie taupaus energijos išteklių vartojimo naudą ir taupymo priemones.
7. Šalia kelių/gatvių rezervuoti teritorijos naujiems komunikaciniams koridoriams ir jų apsaugos zonoms, jei būtų tankinami ar plečiami šilumos tiekimo tinklai.

6.5. Gamtinių dujų tiekimas

Akmenės rajono aprūpinimo gamtinėmis dujomis srityje iki 2018 metų numatoma:

1. Rezervuoti teritoriją antrai magistralinio dujotiekio į Naująją Akmenę gijai ir jos apsaugos zonai, jei esamo magistralinio dujotiekio pralaidumas būtų nepakankamas AB „Mažeikių nafta“ poreikiams užtikrinti.

2. Gamtinių dujų tinklų valdytojo lėšomis parengti Akmenės rajono gamtinių dujų tiekimo tinklų specialųjį planą, planavimo organizatoriaus funkcijas pavedant AB „Lietuvos dujos“ Šiaulių filialui.
3. Gamtinių dujų tinklus, esant ekonominiam ir ekologiniam pagrįstumui, plėsti į esamas ir naujai užstatomas gyvenamąsias teritorijas, kuriose išvystyta decentralizuota šilumos gamyba. Dujofikuoti potencialias pramonės plėtros teritorijas. Dujotiekio tinklų plėtrą mieste grįsti vartotojų ir dujų tiekimo įmonės susitarimais ir derinti su centralizuoto šilumos tiekimo sistemos plėtra, peržiūrint šilumos ūkio specialųjį planą.
4. Saugiam gamtinių dujų tinklų ir įrenginių eksploatavimui bei dujų tiekimo patikimumo užtikrinimui:
 - išlaikyti apsaugos zonas ties esamais ir planuojamais dujotiekio tinklais ir įrenginiais, užtikrinti specialiosios ir ūkinės veiklos ribojimo sąlygų laikymąsi;
 - ties dviejų eilių magistraliniais dujotiekiais išilgai vamzdynų trasos nustatyti apsaugos zoną, užimančią žemės juostą, kurios plotis po 25 metrus nuo kraštinių vamzdynų ašių. Aplink magistralinių dujotiekų įrenginiais nustatyti 25 metrų pločio apsaugos zoną;
 - atstumas nuo linijų uždarymo įtaisų aikštelių, valymo prietaisų siuntimo ir priėmimo kamerų, kompresorių, reguliavimo bei apskaitos stočių iki gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų bei kitų statinių, kelių ir geležinkelių sankryžų, viešojo naudojimo geležinkelių bei magistralinių, krašto, rajoninių ir vietinės reikšmės kelių sankasos apačios turi būti ne mažesnis kaip 50 metrų;
 - rengiantis statyti bet kokius pastatus, įrenginius ar kitus objektus 350 metrų atstumu nuo magistralinio dujotiekio trasos, projektinius pasiūlymus ir projektinę dokumentaciją derinti su magistralinius dujotiekius eksploatuojančia organizacija;
 - užtikrinti, kad būtų išlaikomi minimalūs atstumai tarp esamų ir planuojamų gamtinių dujų paskirstymo tinklų, dujų reguliavimo punktų ir kitų dujotiekio įrenginių iki pastatų ir kitų statinių, išlaikant teritorijos aplink minėtus įrenginius tvarkymo ir naudojimo režimą.

Akmenės rajono bendrojo plano esami ir planuojami magistraliniai dujotiekiai, dujų skirstymo stotis ir dujų apskaitos stotis pateikti Akmenės rajono bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros esamos būklės ir sprendinių brėžiniuose. Dujų skirstymo stočiai yra nustatyta normatyvinė 500 m. sanitarinė apsaugos zona. Ji gali būti tikslinama, atliekant poveikio visuomenės sveikatai ir aplinkai vertinimą.

Vietovėse prie magistralinių dujotiekių turi būti ribojamas užstatymo intensyvumas po 200 metrų atstumu į abi puses nuo esamo magistralinio dujotiekio vamzdžio ašies. Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje AB "Lietuvos dujos" magistraliniai dujotiekiai suprojektuoti ir pastatyti pagal pirmos vietovės klasės reikalavimus. Šioje vietovės klasėje galimas pastatų, skirtų žmonėms būti, skaičius, neturi viršyti 10 pastatų 1600 metrų išilgai vamzdinių ašies.

6.6. Telekomunikacijos ir ryšiai

1. Derinant teritorijų planus, naujiems komunikaciniams koridoriams numatyti šalia kelių/gatvių apsaugos zonas. Apsaugos zonos dydis turi būti numatytas, vadovaujantis 2005 birželio 10 d. Lietuvos Respublikos Ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 1V-562 „Dėl Elektroninių ryšių infrastruktūros įrengimo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“ dokumentu.
2. Visose kaimiškųjų seniūnijų centruose sudaryti sąlygas įrengti plačiajuosčio duomenų perdavimo tinklo įrangai (RAIN projektas). Jos sumontavimui turi būti skirta uždara patalpa (mažiausiai 6 m²), apsaugota nuo apiplėšimų ir gaisro). Jei patalpos skirti negalima – turi būti rezervuojama 20 m² ploto valstybinė žemė kuo arčiau miesto/miestelio centro, kad būtų galima pastatyti ryšio įrangos konteinerį. Taip pat rezervuoti ryšio kanalams techninį koridorių, kuris įrengiamas vadovaujantis aukščiau paminėtomis taisyklėmis.
3. Rezervuoti iki 20 m² žemės sklypą planuojamos teritorijos centrinėje dalyje, skirtą telekomunikacinių įrenginių pastatymui, kai planuojamas potencialių vartotojų skaičius iki 1000, jei potencialių vartotojų skaičius virš 1000, tai reiktų rezervuoti iki 70 m² žemės sklypą.
4. Naujai statomiems mobilaus ryšio bokštams numatyti rezervuoti iki 70 m² žemės sklypo plotą telekomunikacinei įrangai įrengti. Apie ryšio anteną, teritorija maždaug 4500 m², turi būti nustatoma kaip riboto naudojimo, tačiau detaliojo planavimo metu gali būti numatyti ir kiti reikalavimai.
5. Visose seniūnijose įrengti viešuosius interneto prieigos taškus, kuriuose internetu turėtų galimybę pasinaudoti kiekvienas pilietis. Viešieji interneto prieigos taškai turi būti įrengti visose viešose rajono bibliotekose, o taip pat gali būti įrengti pašto skyriuose ir kitose viešose vietose.